

2016

KÄRSÄMÄEN KUNTA TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

Kunnanhallitus	10.4.2017
Tarkastuslautakunta	23.5.2017
Valtuusto	30.5.2017

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA.....	3
1.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	4
1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne.....	7
1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	11
1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	14
1.6 Kunnan henkilöstö.....	15
1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	15
1.8 Ympäristötekijät	23
2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	23
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	25
3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	25
3.2 Toiminnan rahoitus	31
3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	34
4. KOKONAISTULOT JA -MENOT.....	38
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	39
5.1 Konsernitarkastelu	39
5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	46
6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	50
6.1 Asiaa koskeva sääntely.....	50
6.2 Tilikauden tuloksen käsittely.....	50
6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	50
7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	51
7.1 Seurantaa koskeva sääntely.....	51
7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen.....	51
7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset.....	51
7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	97
7.2.3. Investointiosan toteutuminen	99
7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen	103
7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	104
8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	105
8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet	105
8.2 Tuloslaskelma.....	105
8.3 Rahoituslaskelma	106
8.4 Tase	107
8.5 Konsernilaskelmat	109
9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	113
9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	113
9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	113
9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	114
9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	115
9.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	117
9.3.1Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	117
9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	121
9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	124
9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot	127
9.6 Luettelo kirjanpitoluokista, tositelajeista sekä säilytysajoista	128
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

TOIMINTAKERTOMUS

1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Maakuntauudistus ja erityisesti uusi maakunnallinen SOTE on kuntasektorin osalta hallinnut julkista keskustelua edelleen vuonna 2016. Valmisteltava uudistus muuttaa kuntien roolia hyvinvointiyhteiskunnan palvelujen järjestäjänä ja tuottajana radikaalisti. Hoiva ja hoito, joilla kunnat 1860-luvulla aloittivat, siirtyvät vuoden 2019 alusta lukien kuntien hoidosta kokonaan uusille maakunnille. Samalla, kun olemme osallistuneet uuden maakunnan valmisteluun, olemme myös keskittyneet uusien kuntien tulevaan toimintaan. Elinvoiman, sivistyksen ja yhdyskunnan kehittäminen ja ylläpitäminen ovat olleet kuntien toiminnassa pitkään keskeisiä sisältöjä. Vuoden 2019 alusta lukien niiden rooli nousee kaikissa Suomen kunnissa aivan keskeisimmäksi.

Kärsämäen kunta on ulkoistanut koko sosiaali- ja terveystalouden tuotantonsa Attendo Oy:lle ja vuosi 2016 oli toinen täyden ulkoistuksen vuosi. Yhteistyö palveluntuottajan käynnistäessä toimintaansa on kahden ensimmäisen tuotantovuoden ajan sujunut hyvin. Kuntalaiset ovat kokeneet palvelut suoritettujen mittauksen perusteella pääosin hyviksi.

Tilikausi 2016 oli Kärsämäen kunnille taloudellisesta näkökulmasta suotuisa, tilinpäätös on kunnan osalta noin 0,95 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tulos on hieman talousarviota parempi, sillä keskeisimmät kunnan kulut alittuivat ja verotulot toteutuivat hieman budjetoitua suurempina sekä valtionosuudet hieman odotettua pienempinä.

Lainamäärä Kärsämäen kunnassa aleni noin miljoona euroa ja velkaa on jäljellä 4 448 euroa/asukas, mikä on edelleen yli valtakunnan keskiarvon. Kuntakonsernin tytäryhtiöiden tulokset olivat aieman vuoden kaltaisia ja konsernin tilikausi muodostui noin 1,0 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Konsernin lainakanta Kärsämäellä on 7 082 euroa/asukas. Koko maassa konsernien keskimääräinen lainakanta oli vuonna 2015 5 975 euroa / asukas.

Vuoden aikana käynnistettiin kunnalle vuonna 2015 laaditun uuden kunta- ja elinkeinostrategian toteuttaminen. Kaikki kunnan päätökset perustuivat hyväksytyyn strategiaan. Strategiassa painottuvat elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta.

Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita olivat mm. pääomasijoitus Kärsämäen kasvurahastosta RecAlkaline Oy:n hivenainetehtaan rakentamiseen, uusien vuokrarakennusten rakentamisen käynnistäminen ja kunnan toimitilaraatiota varhaiskasvatukseen tilajärjestelyjen vuoksi sekä Kärsämäen liikekeskuksen toiminnan kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi. Kunta perusti myös pienteollisuuskonseptin, jolla voidaan joustavasti ratkaista yritysten toimitiloihin liittyvä tarpeita yhdessä pankkien, Kärsämäen kasvurahaston ja muiden julkisten sekä yksityisten yritysrahoittajien kanssa.

Kiitos kuluneesta vuodesta kuuluu kaikille kunnan työntekijöille, luottamushenkilöille, Kärsämäen kunnan asukkaille ja veronmaksajille.

Tervetuloa Kärsämäelle,

Kärsämäellä 3.4.2017

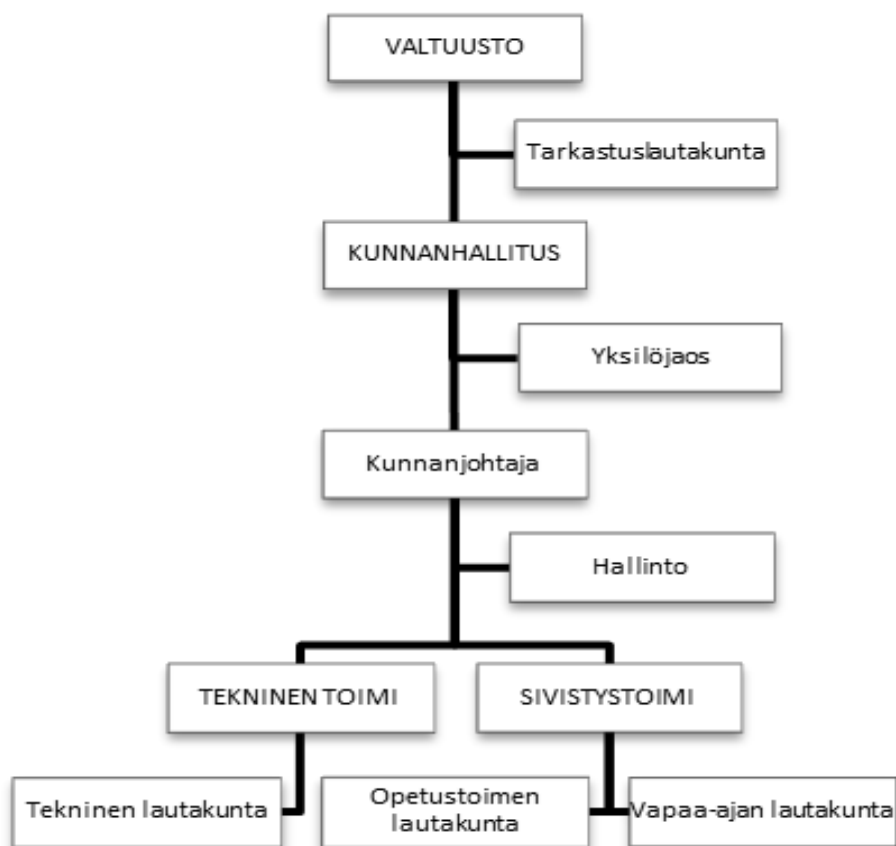
kunnanjohtaja Esa Jussila

1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Toiminta-ajatus

Kärsämäen tarkoituksena on turvata itsenäisenä kuntana asukkaitensa hyvinvointi järjestämällä voimavaroillaan heidän tarpeidensa mukaisia palveluja ja kehittämällä aktiivisesti paikkakuntaa yhdessä muiden sidosryhmien kanssa.

Toimintaorganisaatio

Valtuusto

Kunnan ylintä päätösvaltaa käyttää kunnan asukkaiden valitsema valtuusto. Valtuusto kokoontui kertomusvuonna 9 kertaa. Kokouksissaan valtuusto käsitteli 118 §:ää. Kuntavaalien vaaliajankohdan muuttumisen vuoksi vuoden 2012 vaaleissa valitun valtuuston toimikautta on jatkettu 31.5.2017 saakka. Valtuuston toimikauden jatkaminen merkitsee myös sitä, että valtuuston toimikautta vastaavaksi toimikaudeksi valittujen kunnan muiden toimielinten jäsenten toimikausi jatkuu siihen saakka, kunnes heidän tilalleen on valittu uudet luottamushenkilöt kesäkuun 2017 valtuuston kokouksessa.

Valtuuston kokoonpano vuonna 2016:

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ryhmä</u>	<u>Kokouksiin osallistuminen</u>
<i>Puheenjohtaja</i>		
Ristinen Esko	Suomen Keskusta	8
<i>I varapuheenjohtaja</i>		
Pietikäinen Mika	Perussuomalaiset	7
<i>II varapuheenjohtaja</i>		
Manninen Riikka	Suomen Keskusta	9

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ryhmä</u>	<u>Kokouksiin osallistuminen</u>
Aulis Raija, sairaanhoitaja	Ihmisten Kärsämäki	9
Autio Mika, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	6
Flankkila Timo, maanviljelijä	Kansallinen Kokoomus	7
Honkala Teuvo, yrittäjä (31.12.2016 saakka)	Ihmisten Kärsämäki	8
Huovila Tuula, ravitsemistyönjohtaja	Perussuomalaiset	8
Korkatti Jouko, linja-autonkuljettaja, eläkel.	Suomen Kristillisdemokraatit	8
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen Keskusta	9
Parkkila Väinö, eläkeläinen	Suomen Keskusta	9
Pentikäinen Kari, maanviljelijä	Perussuomalaiset	8
Pesonen Eero, maatalousyrittäjä	RKP	7
Pinola Satu, terveysteknologian insinööri	Kansallinen Kokoomus	9
Pirhonen Jaakko, yrittäjä	Perussuomalaiset	0
Remes Aimo, autoilija, eläkeläinen	Liberaalipuolue -vapaus valita	9
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	8
Saari Ilkka, yrittäjä	Suomen Keskusta	9
Salo Jaana, insinööri (AMK)	Suomen Keskusta	8
Seppä Marjatta, ravitsemistyöntekijä	Suomen Keskusta	8
Öykkönen Merja, kirjanpitiäjä	Suomen Keskusta	7

Vuoden 2012 kuntavaaleissa valittujen valtuutettujen ja vaalien jälkeen valittujen muiden luottamushenkilöiden toimikausi päättyisi säännön mukaisesti vuoden 2016 lopussa. He ovat käytännössä sitoutuneet hoitamaan luottamustointaan tähän saakka. Tämän vuoksi kuntalaissa säädetään näiden luottamushenkilöiden oikeudesta erota toimestaan säännönmukaisen vaalikauden eli vuoden 2016 lopussa. Valtuusto myönsi em. nojalla vuoden 2016 aikana eron valtuutettu Teuvo Honkalalle 31.12.2016 alkaen. Honkalan sijaan varsinaiseksi valtuutetuksi nousi 1.1.2017 lukien Aino Jussila.

Valtuustoryhmät:

Suomen Keskusta r.p. Kärsämäen valtuustoryhmä: valtuutetut Pauli Ojalehto, Marjatta Seppä, Merja Öykkönen, Riikka Manninen, Väinö Parkkila, Esko Ristinen, Anne Ruha, Jaana Salo, Mika Autio ja Ilkka Saari sekä varavaltuutetut Katariina Lohvansuu, Ari Mikkola ja Antti Tiikkainen (ilmoitus 27.1.2015).

Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p. (RKP)/Svenska folkpartiet i Finland r.f. (SFP) valtuustoryhmä: valtuutettu Eero Pesonen (ilmoitus 27.10.2015).

Kristillisdemokraattien (KD) valtuustoryhmä: valtuutettu Jouko Korkatti (ilmoitus 7.1.2013).

Ihmisten Kärsämäki – valtuustoryhmä: valtuutetut Raija Aulis ja Teuvo Honkala, varavaltuutetut Ahti Hyvölä ja Seija Roini (ilmoitukset 27.9.2016 ja 4.11.2016)

Liberaalipuolue -vapaus valita valtuustoryhmä: valtuutettu Aimo Remes (ilmoitus 20.12.2016).

Kunnanhallitus

Valtuusto valitsi 27.1.2015 toimikaudelle 2015 - 2016 kunnanhallitukseen seuraavat jäsenet:

<u>Nimi ja ammatti</u>	<u>Puolue/ ryhmä</u>	<u>kokouksiin osallistuminen</u>
<i>Puheenjohtaja</i>		
Salo Jaana, insinööri (AMK)	Suomen Keskusta	17
<i>I varapuheenjohtaja</i>		
Pinola Satu, terveysteknologian insinööri	Kansallinen Kokoomus	17
<i>II varapuheenjohtaja</i>		
Ruha Anne, maatalousyrittäjä	Suomen Keskusta	18
Aulis Raija, sairaanhoitaja	Ihmisten Kärsämäki	16
Mikkola Ari, pintakäsittelijä	Suomen Keskusta	14
Ojalehto Pauli, metsäpalveluesimies	Suomen keskusta	18
Pentikäinen Kari, maanviljelijä	Perussuomalaiset	3

Kunnanhallitus johtaa kunnan hallintoa ja toimii valtuuston asioiden valmistelu- ja täytäntöönpanoelimenä. Esittelijänä kunnanhallituksen kokouksissa toimii kunnanjohtaja ja pöytäkirjanpitäjänä kunnansihteeri. Vuonna 2016 kunnanhallitus kokoontui 18 kertaa ja käsitteli 293 §:ää.

Keskusvaalilautakunta

Karsikas Hanna, pj
Karsikas Heimo
Korkatti Jouko
Pirttiaho Kauko, vpj (31.12.2016 saakka)
Vähätiitto Elina
Pietikäinen Mika, vpj (1.1.2017 lukien)

Tarkastuslautakunta

Öykkönen Merja, pj
Korkatti Jouko, vpj
Vähätiitto Esko
Parkkila Väinö
Takalo Jaana

Opetustoimen lautakunta

Seppä Marjatta, pj
Manninen Riikka
Luonuansuu Kyösti
Vaitiniemi Timo (31.12.2016 saakka)
Vähätiitto Kai, vpj
Huovila Tuula
Pietikäinen Mika
Kumpulainen Pekka (1.1.2017 lukien)

Vapaa-ajan lautakunta

Tiikkainen Antti, pj
Lohvansuu Katariina
Korkiakoski Juha
Huovila Anna
Räisänen Juha, vpj
Jussila Aino
Hyvölä Ahti (31.12.2016 saakka)
Telinkangas Anu (1.1.2017 lukien)

Tekninen lautakunta

Autio Mika, pj
Saari Ilkka
Niinikoski Eila (31.12.2016 saakka)
Karhu Raija
Honkala Teuvo, vpj (31.12.2016 saakka)
Hietala Pirkko
Pirhonen Jaakko
Remes Aimo, vpj (1.1.2017 lukien)
Junttila Kaisu (1.1.2017 lukien)

Kiinteistötoimitusten uskotutmiehet

Ylikoski Perttu
Mäenpää Tarja
Kumpulainen Leena
Vähätiitto Kai
Kahelin Keijo
Huovila Tuula

Käräjäoikeuden lautamiehet

Kyllönen Jaana Helena
Pentikäinen Kari

1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen tilanne

Maailmantalouden kasvu noussee vuonna 2017 lähelle pitkän ajan keskiarvoa. Länsimaissa inflaation nousu rasittaa kuluttajien ostovoimaa ja talouskasvun vetovastuu siirtyy kuluttajalta enemmän yritysten investointien ja julkisen sektorin suuntaan. Kehittyvät markkinat pääsevät parempaan vauhtiin Venäjän ja Brasilian taantumien loppuessa. USA:n kasvunäkymät ovat pääpiirteiltään myönteiset. Uusi presidentti lisää investointeja ja keventää verotusta, joten myös velka uhkaa lähteä kasvuun. USA:n keskuspankki nostanee ohjauskorkoa lisää vuonna 2017.

Maailman ostovoimakorjatun BKT:n kasvu jäi noin kolmeen prosenttiin vuonna 2016 ja kiihtyy vain vähän kuluvana ja seuraavana vuonna. Heikko kysyntä näkyy myös hitaana maailmankaupan kasvuna. Suomelle tärkeiden kauppakumppaneiden talouskasvu on ollut kehittyvien talouksien kasvua nopeampaa, mutta niidenkin kasvut ovat hidastumassa.

Suomen BKT kasvoi Valtionvarainministeriön ennusteen mukaan 1,6 prosenttia vuonna 2016 kotimaisen kysynnän vauhdittamana. Yksityisen kulutuksen kasvu oli suhdannetilanteeseen nähden vahvaa. Kulutuskysyntää tukivat kotitalouksien reaalityulojen kasvu, kuluttajien odotusten vahvistuminen ja omalta osaltaan säästämisasteen aleneminen. Myös yksityiset investoinnit lisääntyivät, vaikka alkuvuonna nopeasti kasvaneiden rakennusinvestointien kasvuvauhti hidastuikin loppuvuodesta. Viennin kasvu jäi vuoden 2016 osalta 1,0 prosenttiin eli edelleen vientimarkkinoiden kehitystä hitaammaksi.

Kuntasektorin menot kasvoivat maltillisesti koko maassa, keskimäärin 1,3 prosenttiyksikköä. Vuoden 2016 tilikauden tulos parani ennakoarvion mukaan lähes puoli miljardia euroa. Tilikauden tulos oli kuitenkin negatiivinen 111 kunnassa. Lainakanta nousi ja velkaantumisen kasvu hidastui 3,6 prosenttiin. Negatiivisen vuosikatteen, eli ns. ”syömävelan” osuus kuntien lainakannan muutoksesta on

erittäin pieni, vuosina 2000-2016 se on ollut viiden prosentin luokkaa. Edessä on kuitenkin tiukempi taloustilanne johtuen valtionosuuksien ja verotulojen heikkenemisestä jo tänä vuonna.

Tasapainoisen talouden taustalla on maltillinen menokehitys ja parantuneet tulot. Kuntatalouden parantumisen taustalla löytyy maltillinen menokehitys, joka johtuu muun muassa kuntien ja kuntayhtymien henkilöstökulujen sopeuttamisesta, sekä vähäisestä kustannustason kasvusta kuntapalveluissa. Kuntien ja kuntayhtymien tulot lisääntyivät erityisesti kasvaneiden valtionosuuksien kautta. Vuoden 2016 valtionosuuksissa kompensoitiin kuntien veroperustemuutoksista johtuvia veromenetyksiä 260 miljoonaa euroa ja lisäksi kunnat saivat 270 miljoonaa euroa valtionosuuksia kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon tarkistuksen seurauksena.

Rahoitusasematavoitteen saavuttamisen tukemiseksi hallitus asettaa kuntatalouden sitovan euro-määräisen menorajoitteen, jolla rajoitetaan valtion toimenpiteistä kuntatalouden toimintamenoihin aiheutuvaa painetta. Menorajoite koskee valtion toimista kuntatalouteen aiheutuvaa menojen muutosta. Sen toteutumista seurataan vuosittaisissa julkisen talouden suunnitelman tarkistuksissa.

(Lähde: Kuntaliitto, tiedote; Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma 2017–2020,

Keskeiset ennusteluvut

	2015 mrd. euroa	2013	2014	2015	2016**	2017**	2018**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	209	-0,8	-0,7	0,2	1,6	0,9	1,0
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	78	0,5	-0,2	1,9	1,6	2,4	3,4
Kokonaistarjonta	287	-0,4	-0,6	0,7	1,6	1,3	1,6
Tavaroiden ja palvelujen vienti	77	1,1	-1,7	-0,2	1,0	2,4	3,2
Kulutus	167	0,0	0,3	1,1	1,4	0,5	0,4
yksityinen	116	-0,5	0,6	1,5	1,9	0,9	0,6
julkinen	51	1,1	-0,5	0,4	0,2	-0,5	0,0
Investoinnit	43	-4,9	-2,5	0,7	4,1	2,7	3,2
yksityiset	35	-6,6	-3,4	2,2	3,5	3,2	4,2
julkiset	8	2,6	0,9	-5,1	6,6	0,8	-1,1
Kokonaiskysyntä	288	-0,4	-0,6	1,0	1,7	1,4	1,7
kotimainen kysyntä	211	-1,1	-0,2	1,4	1,9	1,0	1,1

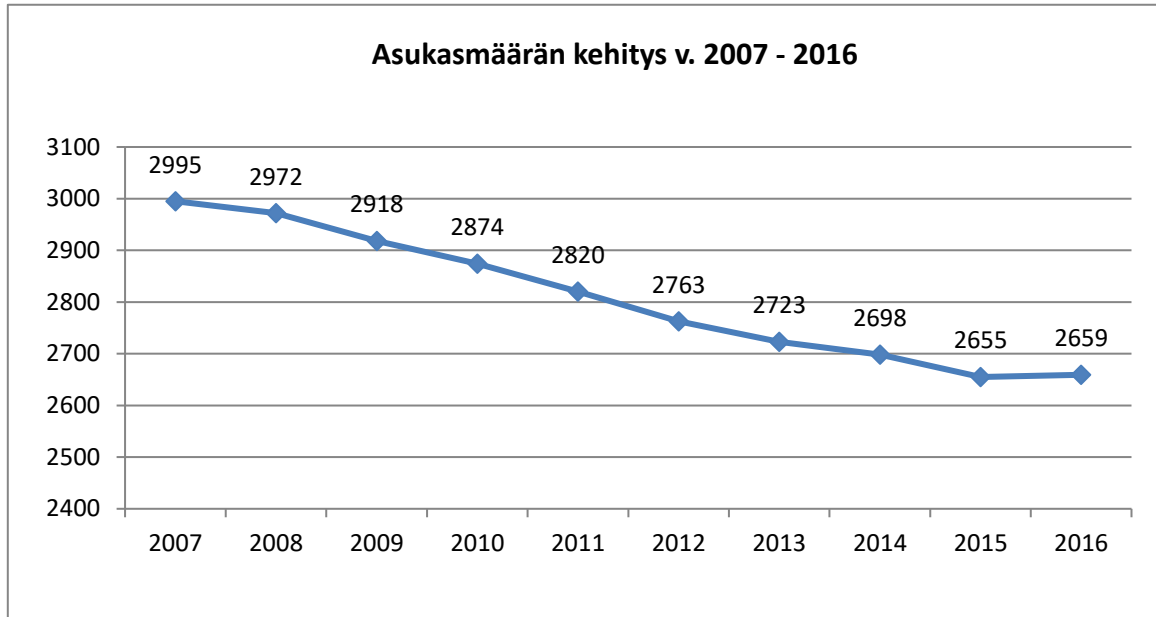
Muut keskeiset ennusteluvut

	2013	2014	2015	2016**	2017**	2018**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	203	205	209	214	219	224
Palvelut, määrän muutos, %	-1,4	-0,5	0,8	0,6	0,5	0,9
Koko teollisuus, määrän muutos, %	0,0	-0,5	-2,5	2,1	2,2	2,9
Työn tuottavuus, muutos, %	0,5	-0,1	0,2	-0,3	-0,5	1,0
Työlliset, muutos, %	-1,0	-0,4	-0,4	0,5	0,4	0,5
Työllisyysaste, %	68,5	68,3	68,1	68,7	69,1	69,5
Työttömyysaste, %	8,2	8,7	9,4	8,9	8,5	8,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,5	1,0	-0,2	0,3	1,3	1,3
Ansiotasoindeksi, muutos, %	2,1	1,4	1,3	1,2	0,8	1,2
Vaihtotase, mrd. euroa	-3,3	-2,3	-0,9	-0,5	-0,7	-1,0
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-1,6	-1,1	-0,4	-0,2	-0,3	-0,4
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0,2	0,2	0,0	-0,3	-0,3	-0,2
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,9	1,3	0,7	0,4	0,5	0,9
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	57,5	58,1	57,7	57,2	56,3	55,6
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	43,7	43,9	44,1	44,4	43,2	42,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-2,6	-3,2	-2,8	-2,2	-2,5	-2,0
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-3,7	-3,7	-3,0	-2,6	-2,6	-2,1
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	56,5	60,2	63,6	63,7	65,3	66,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	44,1	46,3	47,7	47,7	49,2	50,2

(Lähde: Taloudellinen katsaus, Talvi 2016, Valtiovarainministeriö)

Oman alueen kehitys

Kärsämäellä oli 31.12.2016 2659 asukasta (lähde: Tilastokeskuksen ennakkotilasto). Vuoden 2015 lopussa asukkaita oli 2655, joten vuoden aikana asukasmäärä kasvoi 4 hengellä. Väkilukutilastot perustuvat 2016 alkaen Tilastokeskuksen ennakkotietoihin, siihen saakka tilastot perustuvat Väestörekisterikeskuksen tilastoihin, joita ei enää julkaista.

Kuva. Asukasmäärän kehitys Kärsämäellä vuosina 2007-2016.

Nivala-Haapajärven seutukunnan väkiluku 31.12.2016 oli 29 192 asukasta. Seutukunnan kuntien kuntien väkiluvut ovat seuraavat: Haapajärvi 7 331, Nivala 10 895, Reisjärvi 2 857, Pyhäjärvi 5 450 ja Kärsämäki 2 659. Seutukunnan väkiluku laski edelliseen vuoteen verrattuna 176 asukkaalla. Vuodesta 1995 lukien väkiluku on ollut laskeva. Seutukunnan kunnista väkiluku kasvoi Nivalassa ja Kärsämäellä.

Kärsämäen kunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 11,7 %, vuoden 2015 lopussa se oli 15,8 %. Nivala-Haapajärven seutukunnan työttömyysaste oli vuoden vaihteessa 12,4 % ja Pohjois-Pohjanmaalla 15,3 %. Seutukunnan työttömien työnhakijoiden määrä oli yhteensä 1 514 henkilöä. Vuoden 2016 lopun tilanteen mukaan työttömyysaste oli Nivalassa 12,8, Haapajärvellä 11,8, Pyhäjärvellä 14,1 , Reisjärvellä 9,8.

Myönnetty avustus	POP ELY-keskuksen kehiksestä		Keskipiste-Leader ry:n kehiksestä		Keskipiste-Leader ry:n perustamistuki		Yhteensä avustus	Yhteensä kpl
		kpl		kpl		kpl		
Haapajärvi	97 250	3	3 780	1	9 576	6	110 606	5
Kärsämäki	133 350	2	85 550	3	11 400	1	230 300	6
Nivala	127 470	1	163 767	7	21 000	2	312 267	10
Pyhäjärvi	8 100	1	52 953	1			61 053	2
Reisjärvi	105 000	1	10 000	1	24 900	4	139 900	5
	471 170	8	316 080	13	66 876	14	854 126	28

Taulukko: Seudun kuntiin maaseudun kehittämisohjelmasta saadut yritystuet v.2016

Vuoden 2016 aikana Kärsämäellä perustettiin 13 yritystä, yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 21 kpl , toimivia yrityksiä vuoden aikana lopetti 3 kpl, loput olivat jo aiemmin toimintansa lopettaneita. Suurimmat julkissektorin työllistäjät Kärsämäellä vuonna 2016 olivat Kärsämäen kunta, ja Kärsämäen Seurakunta. Seuraavassa taulukossa on esitetty suurimpia yksityisiä työllistäjiä Kärsämäellä.

Suurimpia yksityisiä työllistäjiä Kärsämäellä v. 2016	Työpaikkoja
Attendo Oy	72
Lujabetoni Oy	60
Saaren Kuljetus	35
Konesilta/Koneselkä Oy	18
Veljekset Ahola	15
Fazer Foodservice Blue	14
Keträlän Murske Oy	13
Osuuskauppa KPO	10

Vuoden 2015 tilinpäätöstietojen mukaan Pohjois-Pohjanmaan alueen kunnista eniten velkaantuneita olivat Reisjärvi 6 811 euroa/asukas, Raahella 5 599 euroa/asukas, Kärsämäki 4 826 euroa/asukas, Nivala 4 599 euroa/asukas, Haapajärvi 4 021 euroa/asukas ja Alavieska 4 140 euroa/asukas. Yli 3 000 euroa/asukas Haapavesi, Muhos, Oulainen, Oulu, Pyhäntä, Sievi, Siikajoki ja Ylivieska. Lainakanta euroa/asukas oli vuonna 2015 Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin 3 298 euroa ja koko maassa 2 835 euroa/asukas.

Vuoden 2015 tilinpäätöstietojen mukaan kuntakonserniverot Pohjois-Pohjanmaan kunnista eniten oli Raahella 10 084 euroa/asukas, Nivalalla 8 507 euroa/asukas, Kärsämäellä 7 118 euroa/asukas, Reisjärvellä 7 013 euroa/asukas, Haapavedellä 6 319 euroa/asukas, Sievillä 6 302 euroa/asukas, Haapajärvellä 5 213 euroa/asukas ja Ylivieskalla 4 905 euroa/asukas. Kuntakonsernin lainakanta euroa/asukas oli vuonna 2015 Pohjois-Pohjanmaalla keskimäärin 4 871 euroa ja koko maassa 5 975 euroa/asukas.

Alueen kunnista valtionosuudet muodostavat merkittävän osan tulopohjasta Haapajärvellä, Kärsämäellä, Nivalassa, Pyhäntällä ja Reisjärvellä ja Siikalatvalla. Myös suurimmalla osalla alueen kunnista tuloveroprosentti on yli koko maan tuloveroprosentin tason.

1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

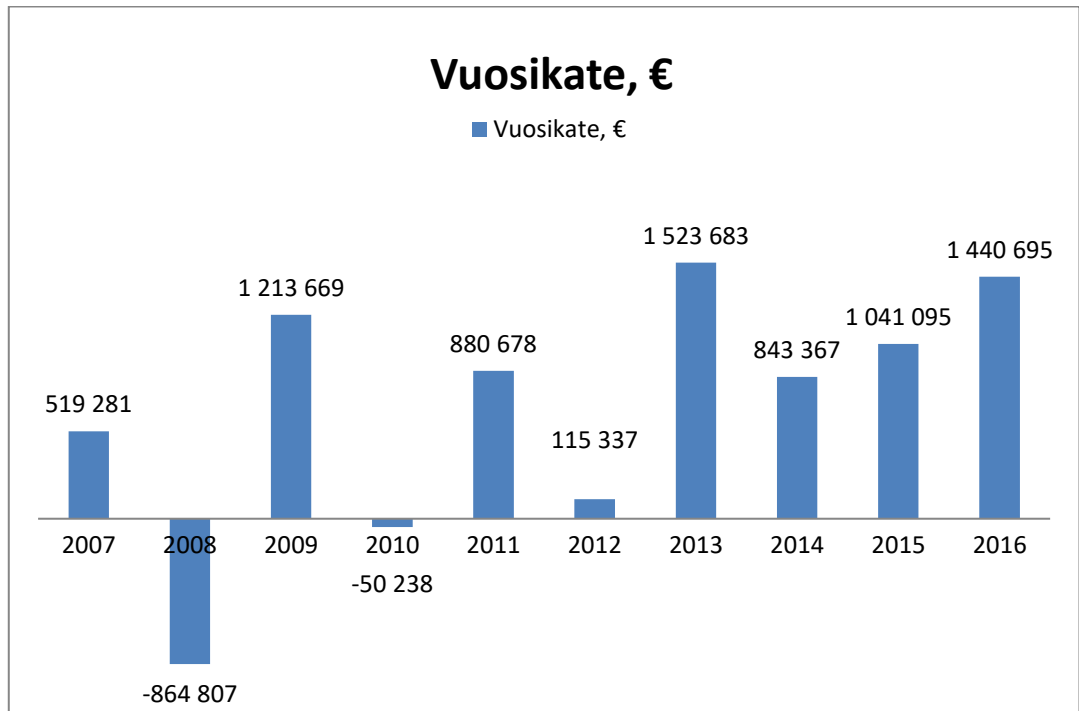
Tuloperusteiden muutokset

Verotuloja kertyi vuonna 2016 yhteensä 7 062 983 euroa, mikä on 152 733 euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Talousarviomuutoksen jälkeen verotulojen kertymäksi arvioitiin 6 990 000 euroa ja ne toteutuivat 72 983 euroa muutetussa talousarviossa arvioitua suurempina. Kunnallisveroverotuloja kertyi 6 064 906 euroa, mikä on 170 230 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Kiinteistöveroja kertyi 498 120 euroa. Kiinteistövero kertyi 6 012 euroa vähemmän kuin vuonna 2015. Yhteisöveron tuotto oli 499 956 euroa, 23 598 euroa enemmän kuin edellisvuonna.

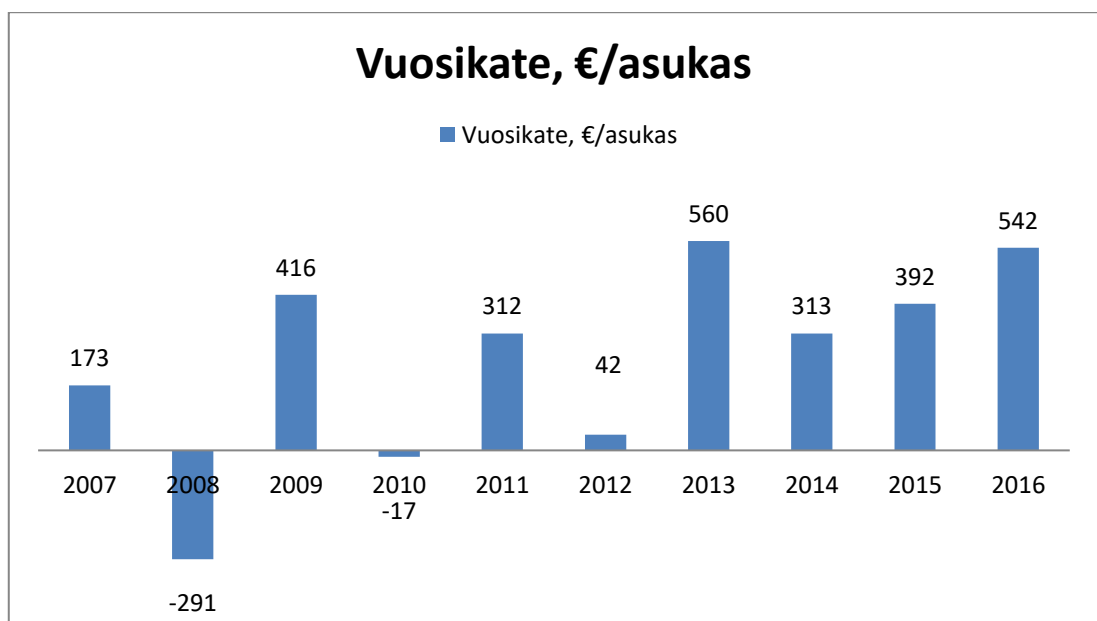
Valtionosuuksia kertyi 11 223 206 euroa. Valtionosuudet kasvoivat edellisestä vuodesta 429 675 euroa. Valtionosuuksien osuus Kärsämäen kunnan tulopohjasta on verrattain suuri.

Toiminnan ja talouden muutokset

Tilinpäätös muodostui tuloksen osalta 947 596 euroa ylijäämäiseksi ja 364 316 euroa edellisen vuoden tulosta paremmaksi. Vuosikate oli vuonna 2016 1 440 695 euroa ja se parani 399 600 euroa edellisvuoteen verrattuna.

Kuva. Vuosikatteen kehitys Kärsämäellä 2007– 2016.

Kuva. Vuosikate asukasta kohden Kärsämäellä vuosina 2007 – 2016.

Vuonna 2016 investointimenot olivat 237 752 euroa. Suurimpia investointihankkeita ovat vuonna 2016 olleet Puistolalan tilan ostaminen, Ahjotien rakentaminen ja kirjaston muutostyöt liikekeskukseen.

Kunnan lainakanta 31.12.2016 oli 11 828 173 euroa, 4448 e/asukas. Lainamäärä väheni edellisestä vuodesta 1 081 195 euroa.

Vuoden 2016 aikana toiminnan järjestämisessä tapahtuneet muutokset olivat huomattavasti vähäisempiä kuin vuonna 2015 tapahtuneet sote-palvelujen ja ruokahuolto- ja siivouspalvelujen ulkoistukset. Talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelujen osalta ulkoinen kumppani vaihtui vuoden alusta Kuntien Hetapalvelut Oy:öön. Vuoden aikana tapahtui muutoksia johtavien viranhaltijoiden virkajärjestelyissä, kun kunnaninsinöörin paikka jätettiin täyttämättä. Kunnaninsinöörin tehtävät on sisällytetty kunnanjohtajan ja rakennusmestarin tehtäviin. Aikaisempien vuosien tapaan lukion rehtori hoiti oman toimensa ohella sivistystoimenjohtajan tehtäviä ja vastasi koko opetustoimen johtamisesta. Tässä tapahtui muutos, kun sivistysjohtaja aloitti uudessa virassa kesäkuussa.

Tilinpäätös muodostui 947 596 euroa ylijäämäiseksi, vuoden 2016 alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen 211 320 euroa. Vuoden aikana tehtyjen talousarviomuutosten jälkeen lopullinen talousarvio oli ylijäämäinen 373 780 euroa.

Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarvioon

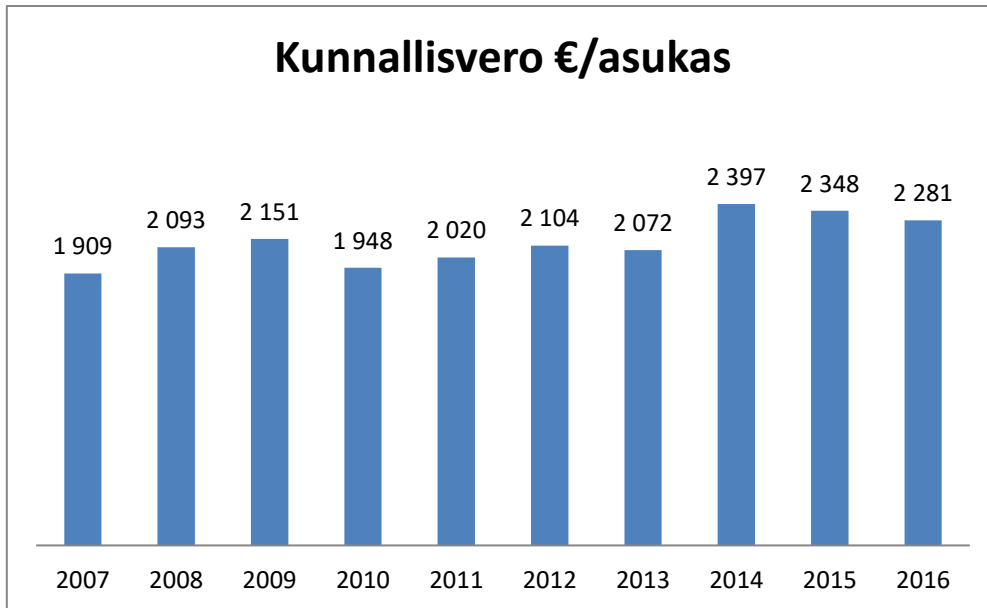
Käyttötalouden osalta talousarvio alittui nettona 384 183 €. Käyttötalouden osan ainoa ylitys oli keskusvaalilautakunnan 33 €. Ylitys johtuu vuonna 2016 kirjatusta vuoden 2017 kuntavaaleja koskevista kustannuksista, joihin ei oltu varattu määrärahaa.

Tarkastuslautakunnan alaisessa toiminnassa alitus oli 4 202 €, kokouspalkkiot ja palvelujen ostot budjetoitua vähemmän.

Kunnanhallituksen alaisessa toiminnassa alitusta oli yhteensä 238 894 €. Merkittävimmät alitukset: ostopalvelut ja vuokratulot arvioitua vähemmän ja toimintatuottoja kertyi budjetoitua enemmän. Opetustoimen lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 93 774 €. Merkittävimmät alitukset: henkilöstökustannukset ja vuokratulot budjetoitua vähemmän. Vapaa-ajan lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 22 224 €. Merkittävimmät alitukset: ostopalvelut ja vuokratulot arvioitua vähemmän. Teknisen lautakunnan alaisessa toiminnassa alitusta oli 25 122 €. Merkittävimmät alitukset: ostopalvelut sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot budjetoitua vähemmän.

Verotulot ylittyivät 72 983 euroa ja valtionosuudet alittuivat 28 794 euroa talousarvioon verrattuna. Rahoitustuottojen ja -kulujen toteuma oli yhteensä 113 964 euroa muutettua talousarviota parempi.

Investoinnit alittuivat kokonaisuudessaan 221 897 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna.

Kuva. Tulovero asukasta kohden vuosina 2007 - 2016.

1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan tilikauden tulokseksi muodostui 858 189 euroa, alkuperäisessä talousarviossa tulos oli 156 430 euroa ja talousarviomuutosten jälkeen 318 890 euroa. Toimintakulut toteutuivat 492 410 euroa ja toimintatuotot 392 882 euroa arvioitua suurempina. Verotulot toteutuivat 72 983 euroa arvioitua paremmin ja valtionosuudet 28 794 euroa arvioitua heikommin.

Valtuuston 20.12.2016 hyväksymä vuoden 2017 talousarvio on ylijäämäinen niin talousarviovuoden, kuin suunnitelmavuosienkin 2018 -2019 osalta. Talousarvion ja taloussuunnitelmien mukaisesti tavoitteena on tasapainossa oleva kuntatalous. Jotta valtuuston hyväksymän taloussuunnitelman tavoitteena oleva tilikausien positiivinen tulos voidaan saavuttaa, edellytetään sekä kuluvalle tilikaudella sekä suunnitelmavuosilla edelleen erittäin maltillista toimintamenojen kasvua.

Taloussuunnitelmakauden viimeiseen vuoteen 2019 osuu lisäksi kuntien historiassa kenties suurin muutos, mikäli sote- ja maakuntauudistus toteutuu sille asetetussa aikataulussa. Vuoden 2019 mahdollisten muutosten osalta on toimitettu Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisesti, eikä uudistuksen vaikutusta taloussuunnitelmassa 2017—2019 ole vielä otettu huomioon.

Kilpailukyky sopimus eli KIKY syntyi syksyllä 2016. Sopimuksen vaikutukset kunnan talouteen on huomioitu sekä henkilöstömenoissa että verorahoituksessa. Työajanpidennyksen (24 h/v) talousvaiikutuksia ei ole arvioitu talousarvioon. Suomen Kuntaliiton laskelmien mukaan kilpailukyky sopimus kokonaisuudessaan tulee lyhyellä aikavälillä heikentämään kuntataloutta, mutta pidemmällä aikajaksolla sopimuksen vaikutus on positiivinen.

Valmisteilla oleva valtakunnallinen sote- ja maakuntauudistus on laaja julkishallinnon reformi, joka muuttaa kuntien asemaa merkittävästi. Hallinnon tasoja on jatkossa kolme; valtio, maakunta ja kunta. Uudistuksen valmistelu on käynnistännyt eduskunnassa mittavat lakien ja asetusten muutostyöt.

Kunnan lainamäärä kääntyyne laskuun tulevina vuosina, tähän vaikuttaa investointien määrän väheneminen ja kohtuullisiksi arvioidut tulokset.

Kunnan työllisyyden, työpaikkaomavaraisuuden ja elinkeinoelämän edellytysten parantamiseen liittyy tulevina vuosina uuden vuosille 2016-2021 ulottuvan kuntastrategian mukaisesti. mm. matkailuun ja markkinointiin sekä kunnan asuntotilanteeseen panostaminen. Vuoden 2017 talousarvion toiminnalliset tavoitteet on asetettu uuden strategian mukaisesti.

Kärsämäen kunnan sosiaali- ja terveystaloudet on ulkoistettu 30.6.2022 saakka voimassaolevalla palvelusopimuksella. Sote-palveluiden ulkoistuksen tavoitteena on ollut säilyttää sote-palvelut lähipalveluina ja parantaa niitä entisestään sekä säilyttää alan työpaikat kunnassa, ratkaisulla haetaan myös taloudellista säästöä ja kustannusten ennustettavuutta. Ratkaisu on tuonut kaivattua vakautta kuntatalouteen.

1.6 Kunnan henkilöstö

Henkilöstötilinpäätös antaa tiivistettyä tietoa henkilöstöön liittyvissä asioissa.

Henkilöstön määrä 31.12.2016

Seuraavassa taulukossa on esitetty 31.12.2016 kunnassa olleen henkilöstön määrä. Yhteensä henkilökunnan lukumäärä oli 127 henkilöä.

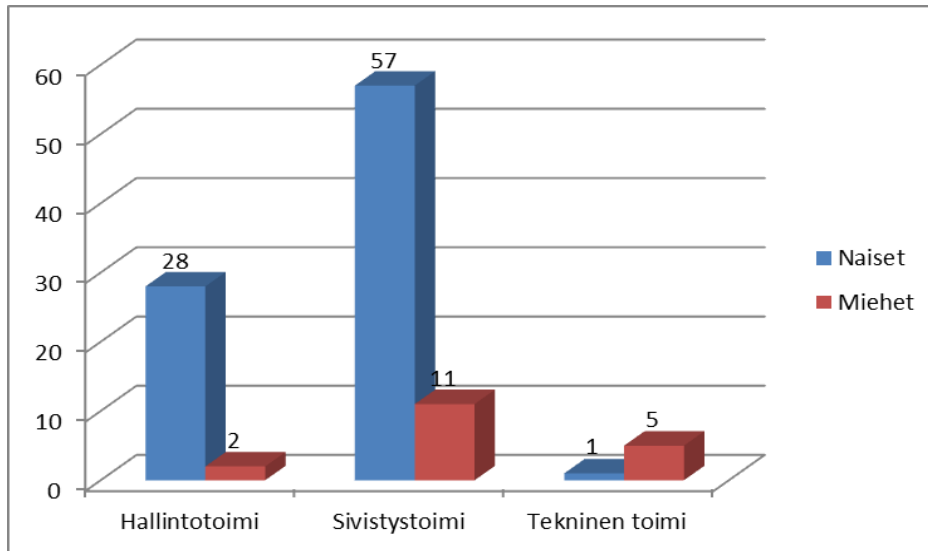
Hallintotoimeen kuuluvat keskushallinnon sekä sosiaali- ja terveystalouksien henkilöstö. Sivistystoimen alaisuuteen kuuluvat opetustoimen hallinnon, perusopetuksen, toiseen asteen opetuksen, varhaiskasvatuksen sekä kirjasto- ja kulttuuritoimen ja liikunta- ja nuorisotyön henkilöstö.

	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä
				2016	2015
Hallintotoimi	30	4	3	37	30
Sivistystoimi	68	15	1	84	92
Tekninen toimi	6			6	7
	104	19	4	127	129

Taulukko. Henkilökunnan määrä 31.12.2016.

Henkilökunnan sukupuolijakauma

Vakinaista henkilökuntaa on 104, naisia 86 ja miehiä 18. Henkilöstöstä 82,69 % on naisia ja 17,31 % miehiä.

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan sukupuolijakauma

Vakinaisen henkilökunnan ikäjakauma ja keski-ikä

Suurin ikäjakauma on 55-59 -vuotiaat, joihin kuuluu 29 työntekijää eli 27,89 % vakinaisesta henkilökunnasta. Alle 50-vuotiaita on 39 eli 37,5 %.

	Ikäryhmä/henkilölukumäärä								Yhteensä
	- 30	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 -	
Hallintotoimi		1	1	2	1	10	10	5	30
Sivistystoimi	5	11	7	3	7	12	16	7	68
Tekninen toimi					1		3	2	6
Yhteensä	5	12	8	5	9	22	29	14	104

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan ikäjakauma 31.12.2016

Vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 48,3 vuotta. Koko kunta-alalla vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 47,9 vuotta vuonna 2015.

	2016	2015
Hallintotoimi	52,9	54,7
Sivistystoimi	45,8	47,8
Tekninen toimi	56,8	57,4
Yhteensä	48,3	50,3

Taulukko: Vakinaisen henkilökunnan keski-ikä osastoittain

Eläköityminen

Vuoden 2016 aikana eläköityi 4 henkilöä. Seuraavassa taulukossa on esitetty Kevan eläköitymistä henkilöistä, jotka täyttävät vanhuuseläkeikänsä vuoteen 2026.

Vuosi	Yhteensä
2017	5
2018	6
2019	6
2020	4
2021	6
2022	6
2023	7
2024	4
2025	4
2026	5

Taulukko: Henkilökunnan laskennallinen eläköityminen 2017-2026

Eläkemaksut

Palkkaperusteista eläkemaksua maksavat sekä palkansaaja että työnantaja kaikesta työstä, josta karttuu eläkettä. Palkkaperusteisen eläkemaksun lisäksi työnantajat maksavat varhaiseläkemenoperusteista maksua ja osa työnantajista eläkemenoperusteista maksua. Eläkemenoperusteinen maksu perustuu maksussa oleviin, ennen vuotta 2005 karttuneisiin eläkkeisiin. Varhaiseläkemenoperusteista eläkemaksua eli varhemaksua maksavat työnantajat työntekijöistä, jotka jäävät ensimmäistä kertaa työkyvyttömyyseläkkeelle tai kuntoutustuelle.

Eläkemaksut	2016	2015
Varhemaksu	34 973	29 368
Eläkemenoperusteinen maksu	484 505	516 350

Taulukko: Työnantajan eläkemaksut

Henkilökunnan vaihtuvuus

Vakinaisen henkilökunnan virka-/työsuhteita päättyi kertomusvuonna 6, joista 4 eläköitymistä, 1 irtisanoutuminen.

Vakinaiset	Lukumäärä
Alkaneet palvelussuhteet	11
Päättyneet palvelussuhteet	6

Taulukko: Henkilökunnan vaihtuvuus

Osaamisen kehittäminen

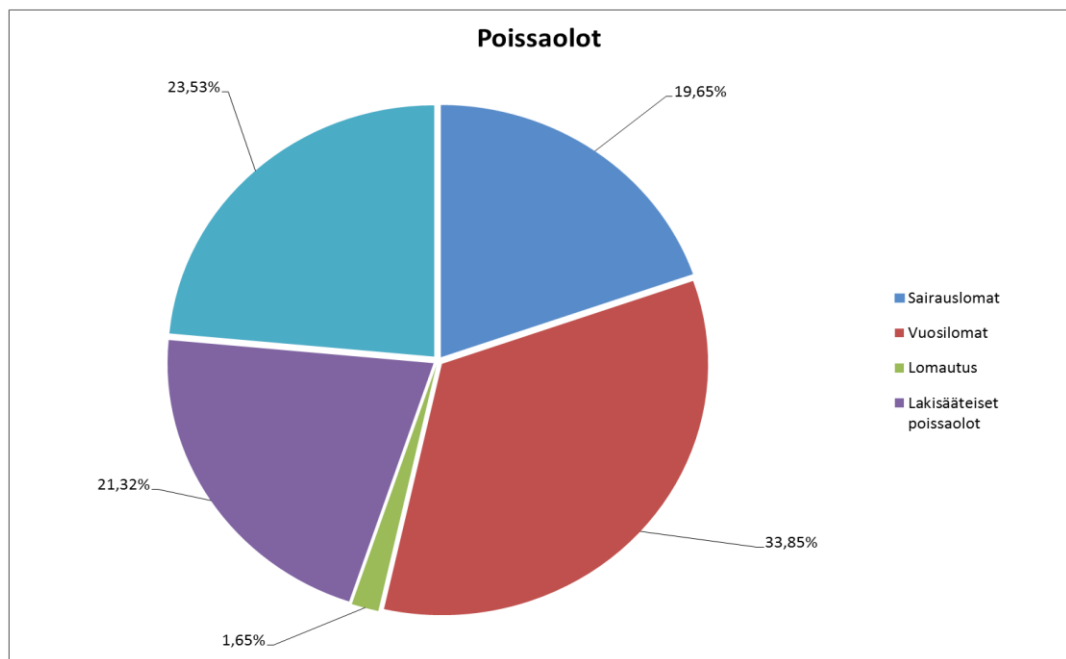
Ammattiyhdistys- ja muihin koulutuksiin osallistui 48 henkilöä yhteensä 743 kalenteripäivää.

	Henkilöt	Päivää
Lakisääteinen koulutus	1	1
Luottamusmieskoulutus	2	11
Muut opinnot, palkaton	1	4
Omaehtoinen palkallinen koulutus	23	51
Opintovapaa, palkaton	6	641
Oppisopimuslain mukainen koulutus	2	16
Työnantajan järj. työn edel. koulutus	2	2
Täydennyskoulutus, palkallinen	11	17
Yhteensä	48	743

Taulukko: Koulutuksiin osallistuminen

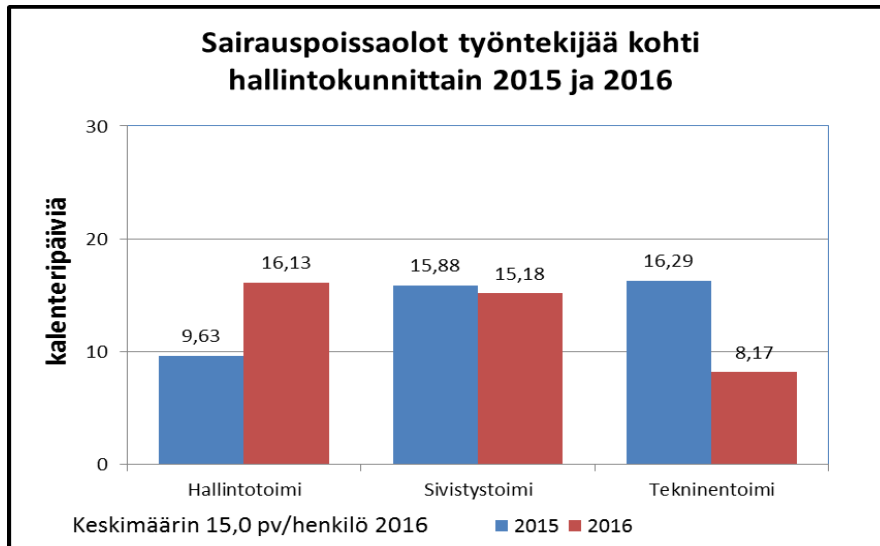
Poissaolot

Koko henkilöstön poissaolopäiviä kertyi yhteensä 9601 kalenteripäivää. Sairauspoissaoloja oli 1887 päivää, vuosilomia 3250 päivää, lomautuspäiviä 158, lakisääteisiä poissaoloja (mm. hoito-, äitiys-, isyys-, tilapäiset hoitovapaat ja opintovapaat) 2047 päivää ja muita poissaoloja 2259 päivää (mm. palkattomat työ- ja virkavapaat, ylityö-, koulutus- ja kuntoutusvapaat).

Taulukko: Poissaolot syyn mukaan

Terveysperusteisia poissaoloja ovat työntekijän sairaudesta johtuvat poissaolot sekä työtaturmista, työmatkatapaturmista ja ammattitaudeista johtuvat poissaolot.

Taulukko: Henkilökunnan sairauspoissaolot 2016

Terveysperusteiset poissaolot, kalenteripv	Hallintotoimi	Sivistystoimi	Tekninen toimi
1 - 3	52	127	3
4 - 29	201	147	46
30 - 60	45	54	
61 - 90	62		
91 - 180	124	338	
180 -		366	
Yhteensä	484	1032	49
Em. poissaoloista:			
työtaturmat		11	

Taulukko: Sairauspoissaolojen kestot 2016

Henkilöstömenot

Tuloslaskelmaan kirjattuja palkkoja ja muita henkilöstökuluja maksettiin 6 029 905 euroa, vähennystä edellisestä vuoteen 3,84 % .

Henkilöstökulut	2016	2015
Palkat ja palkkiot	4 504 504	4 685 627
Eläkekulut	1 290 035	1 379 523
Muut henkilösivukulut	235 366	205 696
Yhteensä	6 029 905	6 270 846

Taulukko: Henkilöstökulut vuosina 2015 – 2016

Työterveyshuolto ja työkykyä ylläpitävä toiminta

Työterveyshuollon palvelut on ostettu Attendo Oy:ltä. Työterveyshuollon tavoitteena on terveellinen ja turvallinen työympäristö ja hyvin toimiva työyhteisö, työperäisten sairauksien ehkäisy sekä työ- ja toimintakyvyn edistäminen. Tavoitteena on myös kunnallisen palvelutuotannon tuloksellisuuden edistäminen ja henkilöstön työelämän laadun parantaminen antamalla vaikutusmahdollisuuksia omaa työtään ja työyhteisöään kokevien päätösten valmisteluun. Vaikutuskanavana on yhteistyötoimikunta. Yhteistyötoimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana 5 kertaa.

Työtapaturmia oli yksi, josta aiheutui 11 sairauspäivää. Vapaa-ajantapaturma 2 henkilöllä, joista aiheutui 53 sairauspäivää.

Kunnanhallitus on 10.9.2012 § 252 päättänyt erityistyölasien hankinnasta työnantajan kustannuksella. Korvaus on 100 euroa kehyksistä ja määritetyt linssit.

Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu antamalla mahdollisuus työnantajan kustantamaan kunto- ja salikäyntiin kerran viikossa tammi-toukokuun ja syys-marraskuun aikana. Virkistäytymispäiviä järjestetään 1-2 kertaa vuodessa.

	2016	2015
Terveystarkastukset yhteensä	100	136
lääkärit	27	18
terveydenhoitajat	71	115
fysioterapeutit	2	3
psykologit		
Sairaanhoitokäynnit yhteensä	0	132
lääkärit		45
terveydenhoitajat		87
fysioterapeutit		
psykologit		
Työpaikkaselvitykset yhteensä, tuntia	8	5
lääkärit		
terveydenhoitajat	8	5
fysioterapeutit		

Taulukko: Työntekijöiden työterveyshuollon tapahtumat 2015 – 2016

1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta

Valtuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet päävastuualueille vuosittain talousarviossa. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kolme kertaa vuodessa, joista viimeinen on toimintakertomus.

Henkilöstöriskit

Henkilöstöhallinnon sisäisessä tarkkailussa ja suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota mahdollisiin henkilöstöriskeihin. Avainhenkilöille luodaan varahenkilöjärjestelmä, mikä on toimialueen päällikön vastuulla.

Kunnan vakinaisen henkilöstön keski-ikä on 48,3 vuotta. Eläköityvien määrä ajalla 2017-2026 on 53 henkilöä, eli 51 % kunnan vakituisesta henkilöstöstä. Eniten eläköityviä on opetus- ja vapaa-aikatoimissa. Henkilöstön rekrytoinnista ja palkkauksesta päätetään kunnan hallintosäännön mukaisella tavalla. Johtoryhmän viranhaltijoiden sijaisuudet on todettu hallintosäännössä. Palkkauksesta päätettäessä otetaan huomioon alan virka- ja työehtosopimuksen määräykset ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamat ohjeet. Kunta on liittynyt vuonna 2013 Kuntarekry- rekrytointipalveluun, jota käytetään apuna rekrytoinneissa.

Työntekijöiden pitkittyvät sairauspoissaolot aiheuttavat myös henkilöstöön liittyvän riskin. Sairauspoissaolojen riskin pienentämiseksi työterveyshuolto tekee 3-5 vuoden välein työpaikkakäynnit, joissa kartoitetaan työpaikan fysikaaliset, kemialliset ja biologiset altisteet, psyykkiset sekä fyysiset kuormitustekijät ja tapaturmavaarat. Ikäryhmätarkastukset tehdään 45, 50, 55, 60 ja 65 vuotta täytäneille. Työntekijöille, joilla todetaan alentunut työkyky, ohjataan paikalliseen kuntoutukseen ja/tai Kelan (ASLAK- ja TYK-kurssit).

Tapaturmien torjunta ja vaaratilanteiden ehkäisy toteutuu Kärsämäen kunnan yleisten toimintaohjeiden työpaikoilla esiintyviin tilanteisiin –ohjeen mukaisesti(Työsuojelutoimikunta, 2013) Työsuojelutoimikunta yhdessä työterveyshuollon kanssa laatii kunnan henkilöstölle työsuojeluhuollon toimintasuunnitelman, joka kolmen vuoden välein tarkistetaan. Työntekijän erityisissä ongelmissa työnjohdolla on käytössä ”Varhaisen tuen malli” -opas, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 16.5.2011

Sairauspoissaolojen seuranta on hallinnon alan johtavalla viranhaltijalla ja viranhaltijalla, joka myöntää henkilöstölle sairauspoissaoloja. Työnantajan on myös ilmoitettava työterveyshuoltoon työntekijän pitkistä sairauspoissaoloista viimeistään silloin kun poissaolo on jatkunut 30 vrk ajan. Työterveyshuollon on viimeistään 90 sairauspäivän (arkipäiviä) jälkeen arvioitava jäljellä oleva työkyky. Kuukauden välein lähetetään työterveyshuoltoon yli kuukauden kestäneet sairauspoissaolot.

Talousriskit

Talouden kehitysnäkymät ovat edelleen epävarmat. Maltillinen taantuma on vallinnut jo muutaman vuoden ajan eikä suurta muutosta ole odotettavissa lähivuosina. Yritysten ja kuluttajien toiminnassa tapahtuvien muutosten ennakointi ja niiden vaikutusten arviointi on haasteellista. Valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteillä sekä lainsäädännön muutoksilla ja kuntien velvoitteiden lisäämisellä on myös vaikutuksensa kunnan toimintaan ja talouteen. Vuonna 2019 toteutettava sote- ja maakuntauudistus aiheuttaa kunnille omat riskinsä. Valtiontalouden muutokset aiheuttavat usein tuloleikkauksia kunnan tuloihin. Valtionhallinnon toimet tulevat myös tulevina vuosina asettamaan huomattavia haasteita kunnan palvelutuotannolle muun muassa talouden tasapainottamisen tuomien säästöpainneiden kautta.

Kunnan antamien takausten jäljellä olevan pääoman määrä 31.12.2016 oli 7,6 milj. euroa. Tytäryhtiöiltä ei ole vuonna 2016 vaadittu vastavakuutta, muilta pääsääntöisesti on edellytetty takaukselle vastavakuus. Kärsämäen kunnan lainakanta oli 31.12.2016 11 828 173 euroa, lainasalkkuun sisältyy merkittävä korkoriski lainojen ollessa sidottuna lyhyisiin korkoihin, jolloin ne ovat alttiina markkina-korkojen vaihteluille.

Kunnan sijoitustoiminnassa noudatetaan valtuuston hyväksymiä periaatteita. Valtuusto on hyväksynyt kunnan sijoitussuunnitelman 30.10.2012. Kunnan sijoitussalkku oli 2016 lopussa kirjanpitoarvoltaan 8,8 milj. euroa. Sijoitusten tuottoon liittyvä riski kytkeytyy maailmantalouden epävakautteen. Kunnan varallisuuden hoitaja kilpailutetaan kerran valtuustokaudessa.

1.8 Ympäristötekijät

Kunnalla ei ole tarvetta jätevedenpuhdistamon laajalle peruskunnostukselle tai päästökauppaa harjoittavaa yritystoimintaa. Kunnassa ei ole myöskään sattunut laajoja veteen, maahan tai ilmaan kohdistuneita ongelmapäästöjä.

2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Vuoden 2016 aikana valtuuston tekemistä päätöksistä tehtiin yksi kunnallisvalitus päätöksestä 5.4.2016 § 31 "Johtajasopimus/ kunnanjohtaja". Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, on antanut päätöksensä em. valitusta koskien 10.3.2017. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Vuoden 2016 aikana kunnanhallitus ja opetustoimen lautakunta käsitelivät molemmat yhden oikaisuvaatimuksen. Kunnanhallituksen tiedossa ei ole sellaisia lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tai muu vaatimus tai oikeusseuraamus.

Sisäisen valvonnan toteutusta ohjaavat kunnanhallituksen 20.1.2013 vahvistamat sisäisen valvonnan ohjeet sekä valtuuston 1.7.2014, § 77, hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Kunnan valvonta jakaantuu ulkoiseen valvontaan ja sisäiseen valvontaan. Ulkoisen valvonnan tärkein osa on tilintarkastus, jota toteuttavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Sisäinen valvonta on organisaation johtamista, joka kattaa koko organisaation. Riittävän ja toimivan sisäisen valvontajärjestelmän luomisesta, ohjeistuksesta, ylläpitämisestä ja seurannasta vastaa kunnanhallitus. Jokainen viranhaltija vastaa johtamansa toiminnan sisäisestä valvonnasta, jolla varmennetaan mm. määräysten noudattaminen ja toiminnan tuloksellisuus. Erityinen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta on tilivelvollisilla. Ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhtenevän toisiinsa täydentävän ja kattavan valvontajärjestelmän. Kunnan tilintarkastaja antaa tarkastuskertomuksessaan lausunnon sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta.

Sisäisen valvonnan keskeisiä osa-alueita ovat:

- **Strateginen suunnittelu;** Valtuusto on vahvistanut kunnan strategian vuosille 2016 -2021.
- **Taloussuunnitelma ja talousarvio,** jotka valtuusto käsittelee vuosittain joulukuussa
- **Toiminnan ja talouden raportointi,** jota toteutetaan kunnanhallituksen vuosittain vahvistamien talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden puitteissa
- **Johtamisjärjestelmä,** joka on määritetty pääosin kunnan hallinto- ja toimintasäännössä
- **Hyvä hallintotapa,** jonka keskeinen elementti on julkisuusperiaatteen noudattaminen
- **Henkilöstöhallinto**
- **Riskien tunnistaminen ja hallinta**
- **Lakien, ohjeiden ja määräysten noudattamisen valvonta**

Hallintokunnissa on tunnistettu, että sisäinen valvonta on osa jokapäiväistä toiminnan johtamista. Tätä kautta parannetaan toiminnan tehostumista ja kunnan tuottavuuden paranemista.

Riskikartoitukset ja riskien hallintasuunnitelmat

Riskienkartoitus tehdään vakuutusyhtiöiden vaihdon yhteydessä kerran valtuustokaudessa. Turvalisuussuunnitelmat on tehty. Kiinteistöissä on käytössä murtohälytysjärjestelmät.

Kunnan riskien hallinta sisältää riskien kartoituksen, analysoinnin ja hallintasuunnitelman. Hallintasuunnitelma pitää sisällään seuraavat osiot:

- **toimintaketjujen ns. vaarallisten työyhdistelmien varmistus**
- **henkilöstöriskien hallinta**
- **omaisuusriskien hallinta**
- **tietoturvallisuusriskien hallinta**

Sisäisen valvonnan raportti annetaan kunnanhallitukselle edelliseltä vuodelta seuraavan vuoden alussa, johon on koottu kunnanhallituksen ja lautakuntien alaisen toiminnan selvitykset. Valtuustolle sisäinen valvonnan havainnoista ja toimivuudesta raportoidaan kunnan tilinpäätöksessä. Sisäisen valvonnan raportin käsittely vuodelta 2016 on ollut kunnanhallituksessa 20.3.2017.

Kunnan talousarvion- ja verotulojen toteutuminen, työttömyys, asukasluku sekä varainhoitajan raportti raportoidaan kuukausittain kunnanhallitukselle. Tytäryhtiöiden raportointia toteutetaan kolme kertaa vuodessa.

Kunnan ja kunnan konsernin tyttärien osavuosikatsaus annetaan kaksi kertaa vuodessa kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Osavuosikatsaukset ovat 1.1.- 30.4. ja 1.1. - 31.8 ja tilinpäätös 1.1. - 31.12.

Määräaikaisten palvelussuhteiden ketjutetut palvelussuhteet syntyvät, kun määräaikaisuudelle on olemassa oleva peruste. Määräaikaisiin sopimuksiin on ohjattu merkitsemään määräaikaisuuden peruste.

Valtuuston talousarviossa asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on pääsääntöisesti saavutettu ja niistä on raportoitu tilinpäätöksen kohdassa talousarvion toteutuminen. Lopullisessa talousarviossa tilikauden ylijäämä oli 373 780 euroa ja tilinpäätöksen mukainen tilikauden ylijäämä on 947 596 euroa (luvat eivät sisällä tyttäriä).

Tietoturvallisuus

Kunnanhallitus on 12.10.2011 päättänyt tietoturvallisuusorganisaatiosta ja tietoturvallisuusohjeista, joita jokainen tietotyötä tekevä on velvollinen noudattamaan. Tietoturvallisuus ja siihen liittyvä riskienhallinta ovat muodostuneet entistä tärkeämmiksi mm. koska palvelutoiminnan riippuvuus atk-järjestelmien katkottomasta ja virheettömästä toiminnasta kasvavat jatkuvasti, yleiset tietosuojavaatimukset ja talouden riskien mahdollisuus lisääntyvät. Tietoturvallisuuden seuranta kuuluu osana esimiesvastuuseen, ja sen on oltava jatkuvaa organisaation kaikilla tasoilla. Vuoden 2016 alussa tapahtui tietoturvapoikkeama, joka johti toimenpiteisiin tietoturvallisuuden parantamiseksi. Tietoturvallisuusohjeistusta päivitettiin vuoden 2016 aikana.

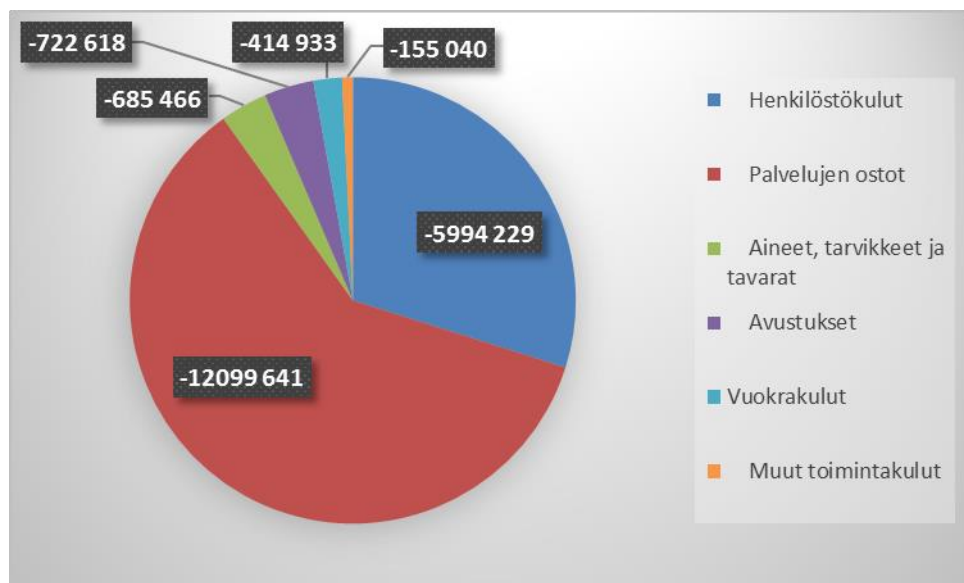
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tässä esitetyssä tuloslaskelman tarkastelussa on otettu huomioon vain ulkoiset tulot ja menot.

Toimintatuotot olivat vuonna 2016 3 068 255 euroa. Ne kasvoivat 497 528 euroa (19,35 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintatuotoissa myyntituottoja kertyi 1 079 569 euroa edellisvuotta enemmän. Maksutuotot vähenivät 780 506 euroa. Tuet ja avustukset vähenivät puolestaan 39 165 euroa. Vuokratuotot kasvoivat 42 805 euroa Muut toimintatuotot kasvoivat 194 825 euroa. Muissa toimintatuotoissa käyttöomaisuuden myyntivoittoja kertyi 149 163 euroa.

Toimintakulut olivat vuonna 2016 20 065 713 euroa. Ne kasvoivat 306 539 euroa (1,55 %) verrattuna edelliseen vuoteen. Palkat ja palkkiot olivat vuonna 2016 4 504 411 euroa. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 193 513 euroa, 4,12 %. Henkilösivukulut ovat vuonna 2016 1 489 818 euroa, 95 401 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Palvelujen ostot olivat vuonna 2016 12 099 641 euroa, mikä on edelliseen vuoteen verrattuna 530 210 euroa enemmän. Aineiden ja tarvikkeiden ostot olivat puolestaan 685 466 euroa, 62 578 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2016 avustuksia myönnettiin -16 404 euroa, 6 214 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Vuokratulot olivat vuonna 2016 414 933 euroa, 32 648 euroa enemmän kuin vuonna 2015. Muut toimintakulut olivat vuonna 2016 155 040 euroa, 101 388 euroa edellisvuotta enemmän.

Kuva. Toimintakulut erittäin vuonna 2016.

Vuoden 2016 toimintakate oli 16 997 457 euroa. Toimintakate parani edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 %, 190 989 euroa. Toimintakate on tuottojen ja kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista=100* Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön).

Tämä tunnusluku oli vuonna 2016 15,29 % ja edellisvuonna se oli 13,01 %.

Verotulot ovat vuonna 2016 yhteensä 7 062 983 euroa. Verotulot vähenivät edellisvuodesta 2,12 % (152 733 euroa). Kunnallisvero tuotti 6 064 906 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 2,73 % (170 230 euroa). Vuonna 2016 yhteisövero tuotti 499 956 euroa, kasvua edelliseen vuoteen 4,95 % (23 598 euroa). Kiinteistövero tuotti vuonna 2016 498 120 euroa, vähennystä edelliseen vuoteen 1,21 % (6 102 euroa).

Vuoden 2015 tuloveroprosentti oli 21,50 % ja kiinteistöveroprosentit olivat: yleinen veroprosentti 0,85 %, vakituiset asunnot 0,50 %, muut asuinrakennukset 1,10 %, voimalaitos 2,85 % ja yleishyödylliset yhteisöt 0,00 % ja rakentamattomat tontit 3,00 %.

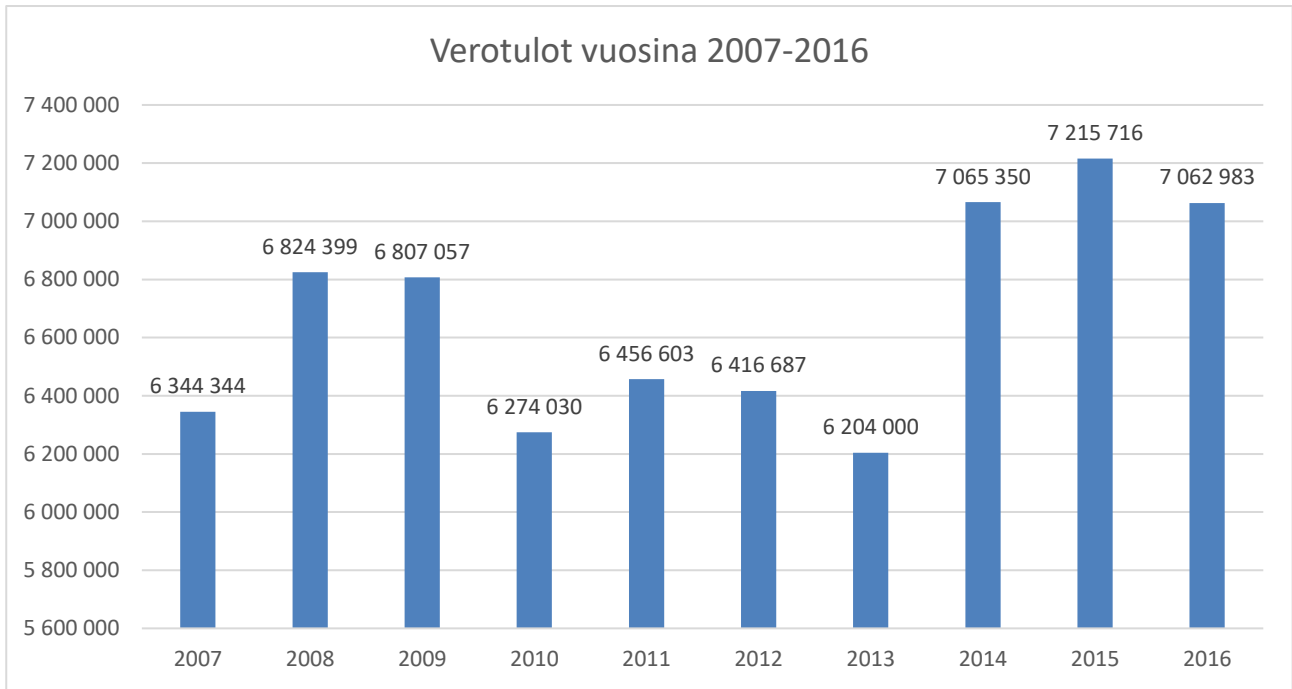
Valtionosuudet olivat vuonna 2016 yhteensä 11 223 206 euroa ja kasvua edellisvuoteen tapahtui 3,98 % (429 675 euroa). Kunnan peruspalvelujen valtionosuus mukaan lukien verotulojen tasauksen oli 11 368 265 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus kasvoi edellisvuodesta 398 423 euroa, 3,63 %.

Kunnan saamaan kokonaisvaltionosuuden määrään vaikuttavat lisäksi muu kuin ns. yhteen putkeen kuuluva opetus ja kulttuuritoimi. Tähän luetaan perusopetuksesta mm. lisäopetus, kansalaisopisto ja liikunta- ja nuorisotyö. Yhden putken ulkopuoliseen opetus- ja kulttuuritoimeen luetaan ylläpitäjäjärjestelmä (lukio, ammatillinen koulutus, ammattikorkeakoulu). Ylläpitäjäjärjestelmässä on oma erillinen asukaskohtainen rahoitusosuus, joka vähentää kunnan valtionosuutta. Vuonna 2016 Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet olivat -145 059 euroa, 31 252 euroa paremmat kuin edellisvuonna.

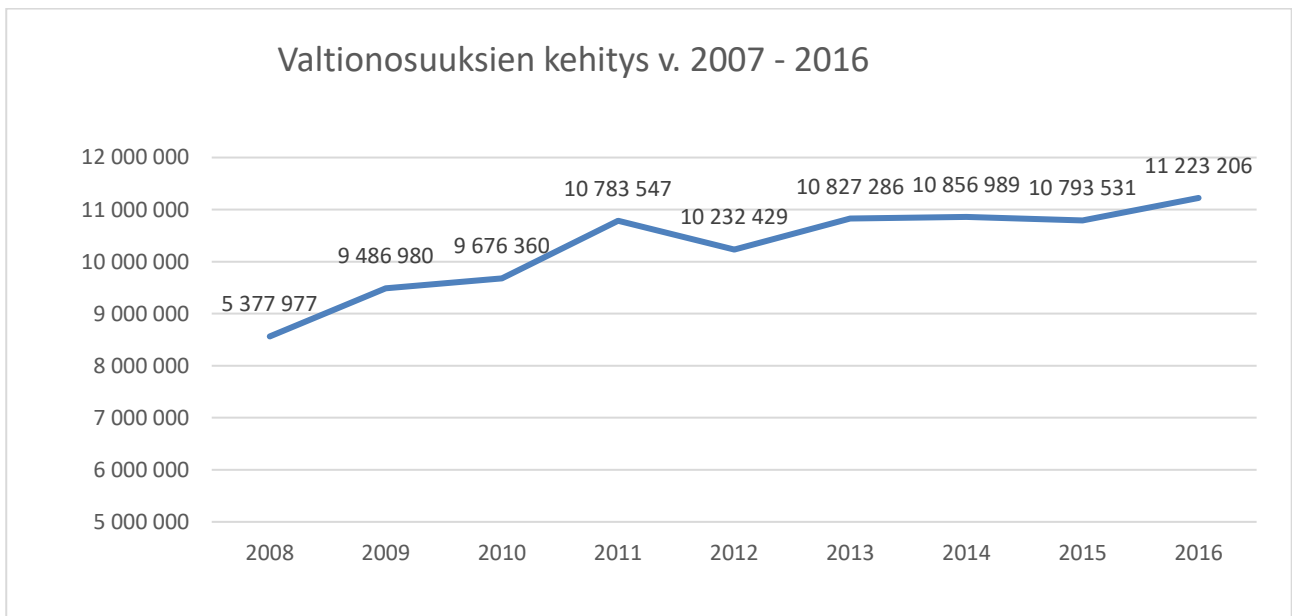
Seuraavassa on esitetty taulukkona verotulojen ja valtionosuuksien kehitys Kärsämäen kunnassa vuosina 2012 -2016 ja havainnollistettu kuvana vuosina 2007 – 2016.

Taulukko: Valtionosuudet ja verotulot vuosina 2012 – 2016

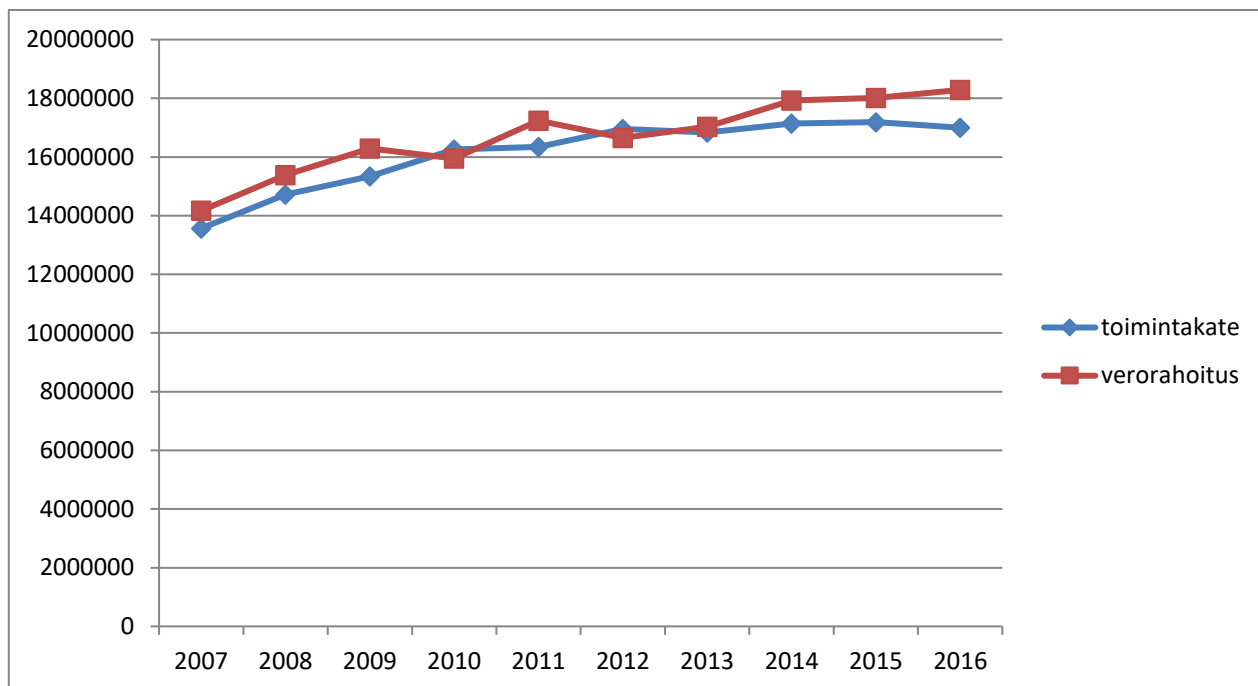
	2012	2013	2014	2015	2016	Muutos	Muutos
							15-16 (%)
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ml. verotulojen tasaus)	10 574 651	10 704 045	11 138 959	10 969 842	11 368 265	398 423	3,63 %
Opetus- ja sivistystoimen muut valtionosuudet	-342 222	-236 759	-281 970	-176 311	-145 059	31 252	-17,73 %
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	360 000	0	0	0	0	
Valtionosuudet yht.	10 232 429	10 827 286	10 856 989	10 793 531	11 223 206	429 675	3,98 %
Kunnallisvero	5 814 709	5 640 723	6 227 826	6 235 136	6 064 906	-170 230	-2,73 %
Kiinteistövero	258 222	198 122	440 321	504 222	498 120	-6 102	-1,21 %
Yhteisövero	343 757	365 108	397 203	476 358	499 956	23 598	4,95 %
Verotulot yht.	6 416 688	6 203 953	7 065 350	7 215 716	7 062 983	-152 733	-2,12 %

Kuva. Verotulot vuosina 2007-2016.

Kuva. Valtionosuudet vuosina 2007-2016.

Kuva. Toimintakatteen ja verorahoituksen kehittyminen vuosina 2007 – 2016.

Vuonna 2016 rahoitustuotot olivat 314 422 euroa, edellisvuoteen nähden rahoitustuotot pienenivät 70 072 euroa (18,22 %). Arvopapereiden myyntivoitot olivat vuonna 2016 259 159 euroa, kun ne edellisvuonna olivat 344 413 euroa.

Korkokulut olivat yhteensä 68 796 euroa. Korkokulut vähenivät edelliseen vuoteen 31 928 euroa. Muut rahoituskulut olivat yhteensä 93 662 euroa, sisältäen arvopapereiden myyntitappiota 81 913 euroa.

Rahoitustuottojen ja -kulujen erotus on 151 964 euroa. Talousarviossa rahoitustuottojen ja -kulujen erotus oli 38 000 euroa, joten talousarvio toteutui 113 964 euroa arvioitua paremmin.

Vuoden 2016 vuosikatteeksi muodostui 1 440 695 euroa, kun vuosikate vuonna 2015 oli 1 041 095 euroa. Vuosikate parani edellisvuodesta 399 560 euroa. Vuoden 2016 talousarvion vuosikate muutosten jälkeen oli 898 360 euroa, eli vuosikate toteutui 542 335 euroa parempana. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on käytössä seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100%, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Väittäjä pitää paikkansa, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Kärsämäellä vuosikate/poistot -tunnusluku on päättyneeltä tilikaudelta 247,33% ja edellisvuonna se oli 203,06 %. Vuoden 2016 poistot ovat 582 506 euroa, kun ne vuonna 2015 olivat 512 701 euroa.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot. Myös tässä tulee tarkastella poistojen vastaavuutta vuotuisen investointitasoon.

Vuosikate euroa / asukas on tunnusluku, joka kertoo tulorahoituksen riittävydestä. Kuntakohtainen tavoitetaso saadaan jakamalla keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Tilikauden tulokseksi muodostui 858 189 euroa. Varausten ja rahastojen muutosten jälkeen tilikausi 2016 on ylijäämäinen 947 596 euroa. Vuoden 2015 tulos oli 528 394 euroa ja tilikausi oli ylijäämäinen 583 279 euroa.

Tuloslaskelman sitovuus

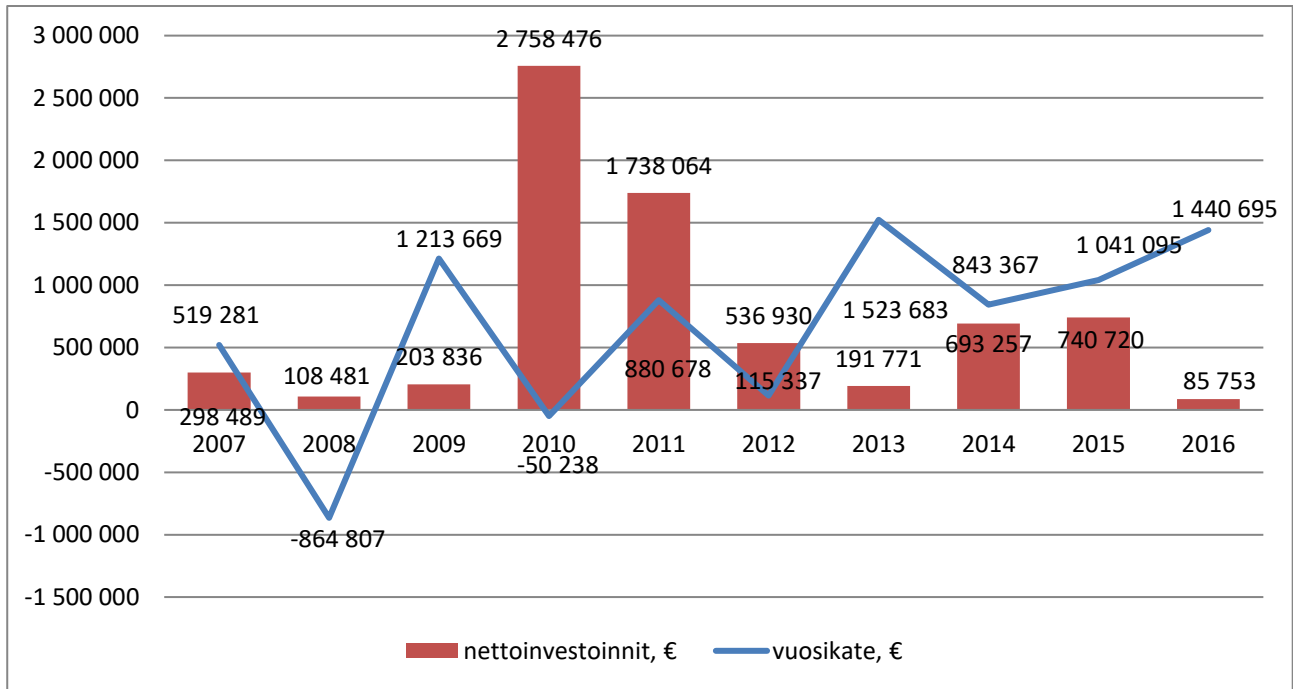
Tuloslaskelmassa seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja –kulujen erotus, poistot ja arvonalentumiset, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron muutos, varausten muutos ja rahastojen muutos

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2016	2015
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	3 068	2 571
Valmistus omaan käyttöön		
Toimintakulut	-20 066	-19 759
Toimintakate	-16 997	-17 188
Verotulot	7 063	7 216
Valtionosuudet	11 223	10 794
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0	1
Muut rahoitustuotot	314	383
Korkokulut	-69	-101
Muut rahoituskulut	-94	-63
Vuosikate	1 441	1 041
Poistot ja arvonalentumiset	-583	-513
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	858	528
Tilinpäätössiirrot	89	55
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	948	583
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	15,29	13,01
Vuosikate/Poistot, %	247,33	203,06
Vuosikate, euroa/asukas	541,82	392,13
Asukasmäärä	2659	2655

Taulukko. Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

3.2 Toiminnan rahoitus

Vuonna 2016 investointimenot olivat 237 753 euroa ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus-tulot, yhteensä 152 000 euroa, huomioiden nettona investoitiin yhteensä 85 753 euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta oli vuonna 2016 yhteensä 1 205 779 euroa.

Kuva. Nettoinvestoinnit ja vuosikate vuosina 2007– 2016.

Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 1 193 576 eurolla. Uutta pitkäaikaista lainaa ei tilikaudella otettu, lyhytaikaiset lainat lisääntyivät 112 381. Rahoituksen rahavirta on yhteensä 962 425 euroa. Rahavarat lisääntyivät vuodessa 114 625 euroa.

Investointien tulorahoitus –tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Vuonna 2016 investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluku on 605,96% ja vuonna 2015 140,55 %.

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen,

lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

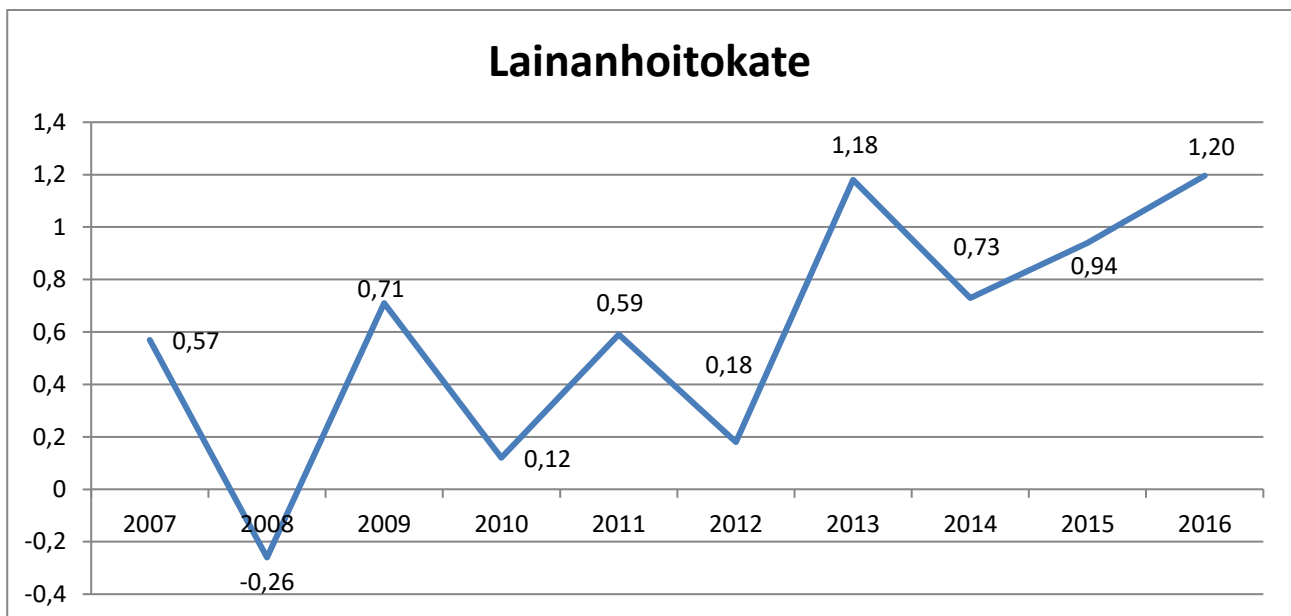
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta oli vuonna 2016 1 452 693 euroa, vuonna 2015 kertymä oli -793 358 euroa.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman hoitokulujen, korkojen ja lyhennysten maksuun.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kärsämäen kunnan lainanhoitokate vuonna 2016 on 1,20, kun se edellisvuonna oli 0,94.

Lainanhoitokyky on hyvä, jos tunnusluku on yli kaksi, mikäli se on 1-2, lainanhoitokyky on tyydyttävä ja heikko, jos se jää alle yhden. Kun tunnusluvun arvo on alle yhden, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään toimintapääomaa. Suhdelukua laskettaessa vuosikatteen ja korkokulujen summa jaetaan korkokulujen ja lainanlyhennysten summalla.

Kuva. Lainanhoitokate vuosina 2007 – 2016.

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä.

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv * Rahavarat 31.12 / Kassasta maksut tilikaudella

Vuonna 2015 maksuvalmius oli 149,32 päivää ja edellisvuonna 143,54 päivää. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla.

Rahoituslaskelman sitovuus

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitovat antolainasaamisten vähennys, antolainasaamisten lisäys, pitkäaikaisten lainojen vähennys, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja lyhytaikaisten lainojen muutos.

RAHOITUSLASKELMA		
	2016	2015
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 441	1 041
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-149	0
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-238	-1 076
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	335
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus	152	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 206	300
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-120
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	2 400
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 194	-1 117
Lyhytaikaisten lainojen muutos	112	-1 200
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	1	-1
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	-828	-75
Korottomien velkojen muutos	818	1 076
Rahoituksen rahavirta	-1 091	962
Rahavarojen muutos	115	1 263
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	8 861	8 746
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	8 746	7 483

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2016	2015
Toiminnan ja investointien rahavirran		
kertymä 5 vuodelta, 1000 €	1453	-793
Investointien tulorahoitus, %	605,96	140,55
Lainanhoitokate	1,20	0,94
Kassan riittävyys, pv	149,32	143,81
Asukasmäärä	2659	2655

3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Taseen loppusumma 31.12.2016 on 27 478 524 euroa. Edellisvuoteen verrattuna loppusumma kasvoi 594 690 eurolla.

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kärsämäen kunnan omavaraisuusaste on 42,98 %, kun se vuonna 2015 oli 40,73 %. 50 % tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus -tunnusluku kertoo, paljonko käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kärsämäen kunnan suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on 72,92 % kun vuonna 2015 oli 76,96 %.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) –tunnusluku lasketaan seuraavasti:

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

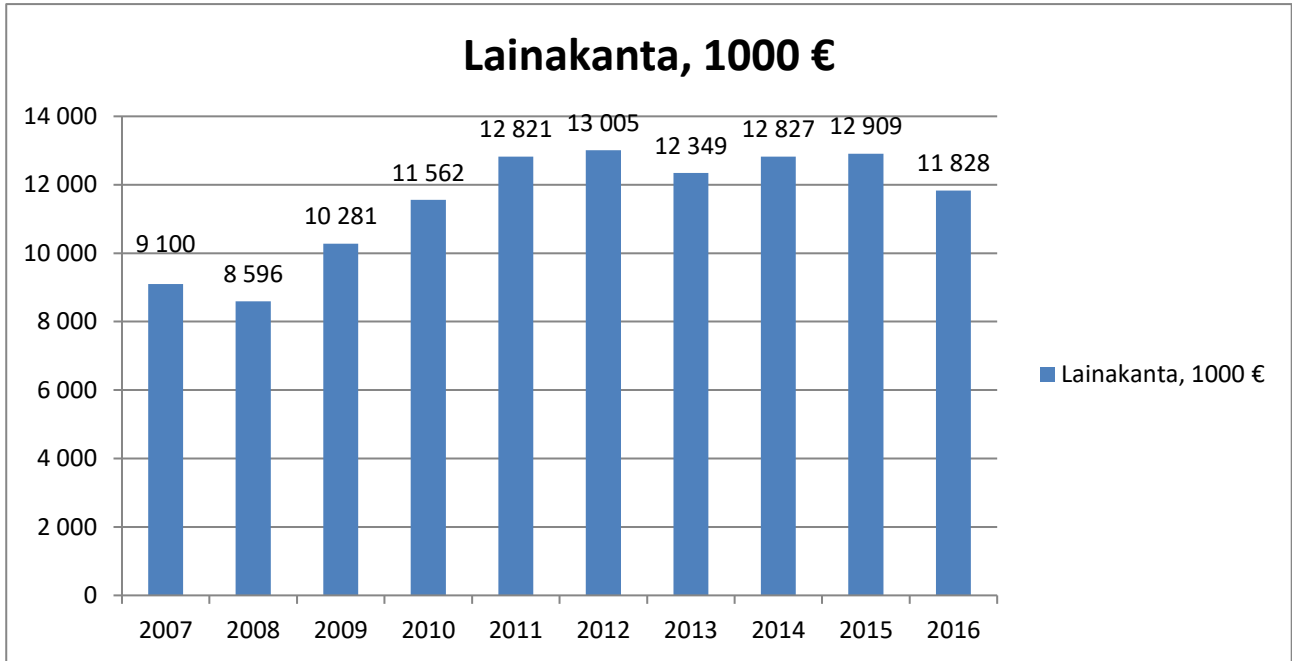
Luku osoittaa paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Kunnalla on kertynyttä ylijäämää päättyneen tilikauden lopussa 4 166 715,93 euroa. Vuoden 2015 lopussa kertynyttä ylijäämää 3 219 120,39 euroa.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainakanta 31.12.

Lainakanta on 31.12.2016 11 828 172,55 euroa, kun se 31.12.2015 oli 12 909 368,00 euroa. Lainakanta väheni edellisvuodesta 1 081 195,45 euroa. Lainaa on asukasta kohden tilikauden 2016 lopussa 4 448 euroa, kun sitä tilikauden 2015 lopussa oli asukasta kohden 4 862 euroa.

Sijoitussalkun kirjanpitoarvo tilikauden 2016 lopussa oli 8 816 657,83 euroa, kun se vuoden 2015 lopussa oli 8 607 155,45 euroa.

Kuva. Lainakanta vuosina 2007- 2016.

TASE

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0	22
Muut pitkävaikutteiset menot	610	744
Aineettomat hyödykkeet yht.	610	766
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 695	1 681
Rakennukset	8 977	9 255
Kiinteät rakenteet ja laitteet	826	825
Koneet ja kalusto	15	40
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	111	14
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 623	11 815
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 621	3 621
Muut lainasaamiset	540	540
Muut saamiset	130	130
Sijoitukset yht.	4 291	4 291
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	25	26
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1	1
Toimeksiantojen varat yht.	26	27
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	122	21
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	0	0
Pitkäaikaiset saamiset yht.	122	21
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	390	820
Lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	1 439	127
Siirtosaamiset	116	271
Lyhytaikaiset saamiset yht.	1 945	1 218
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	8 817	8 607
Rahoitusarvopaperit yht.	8 817	8 607
Rahat ja pankkisaamiset	44	139
VASTAAVAA YHT.	27 479	26 884

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734	5 734
Arvonkorotusrahasto	278	313
Muut omat rahastot	0	0
Edellisten tilikausien alijäämä	3 219	2 636
Tilikauden yli/alijäämä	948	583
Oma pääoma yht.	10 179	9 266
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 629	1 684
Varaukset yht.	1 629	1 684
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	96	96
Toimeksiantojen pääomat yht.	96	96
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 152	10 166
Lainat julkisyhteisöiltä	0	50
Muut velat	400	400
Pitkäaikainen yht.	9 552	10 616
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 226	2 114
Lainat julkisyhteisöiltä	50	180
Saadut ennakot	3	0
Ostovelat	2 627	1 800
Muut velat	115	196
Siirtovelat	1 002	932
Lyhytaikainen yht.	6 023	5 223
VASTATTAVAA YHT.	27 479	26 884
TASEEN TUNNUSLUVUT	2016	2015
omavaraisuusaste, %	42,98	40,73
suhteellinen velkaantuneisuus, %	72,92	76,96
kertynyt ylijäämä, 1000€	4 167	3 219
kertynyt yli/alijäämä, € per asukas	1 567	1 212
lainakanta 31.12., 1000€	11 828	12 909
lainat € per asukas	4 448	4 862
lainasaamiset, 1000€	540	540
asukasmäärä	2 659	2 655

4. KOKONAISTULOT JA -MENOT

Kokonaistulot ja -menot -laskelmassa on koottu yhteen kaikki kunnan menot ja tulot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Siten se kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus. Seuraavassa esitetään tilikauden 2016 ja 2015 kokonaistulot ja -menot.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

	2016	%	2015	%
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	3 068 255,47	14,08 %	2 570 727,20	10,85 %
Verotulot	7 062 982,55	32,42 %	7 215 715,81	30,45 %
Valtionosuudet	11 223 206,00	51,52 %	10 793 531,00	45,54 %
Korkotuotot	34,30	0,00 %	1 451,34	0,01 %
Muut rahoitustuotot	314 387,52	1,44 %	383 042,28	1,62 %
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-149 163,26	-0,69 %		
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin			335 000,00	1,41 %
Käyttöomaisuuden myyntitulot	152 000,00	0,70 %	0,00	
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		2 400 000,00	10,13 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	112 380,55	0,52 %	0,00	
Kokonaistulot yhteensä	21 784 083,13	100,00 %	23 699 467,63	100,00 %
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	20 065 712,92	92,64 %	19 759 173,60	84,31 %
Korkokulut	68 795,95	0,32 %	100 724,01	0,43 %
Muut rahoituskulut	93 662,08	0,43 %	63 475,02	0,27 %
Satunnaiset kulut				
Investoinnit				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	237 752,76	1,10 %	1 075 720,30	4,59 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäys	0,00		120 000,00	0,51 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 193 576,00	5,51 %	1 117 326,00	4,77 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys			1 200 000,00	5,12 %
Kokonaismenot yhteensä	21 659 499,71	100,00 %	23 436 418,93	100,00 %
Kokonaistulot - kokonaismenot , netto	124 583,42		263 048,70	

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

5.1 Konsernitarkastelu

Kunnan konsernin tilikauden tulos vuonna 2016 oli 1 001 120 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 404 108 euroa. Tilinpäätössiirtojen jälkeen tilikauden ylijäämä oli 1 032 197 euroa. Konsernin lainakanta väheni 383 183 euroa. Menojen vähentäminen ja tulojen lisääminen on ollut konsernin sisäisen toiminnan johtolankana yhtiöissä ja kunnassa.

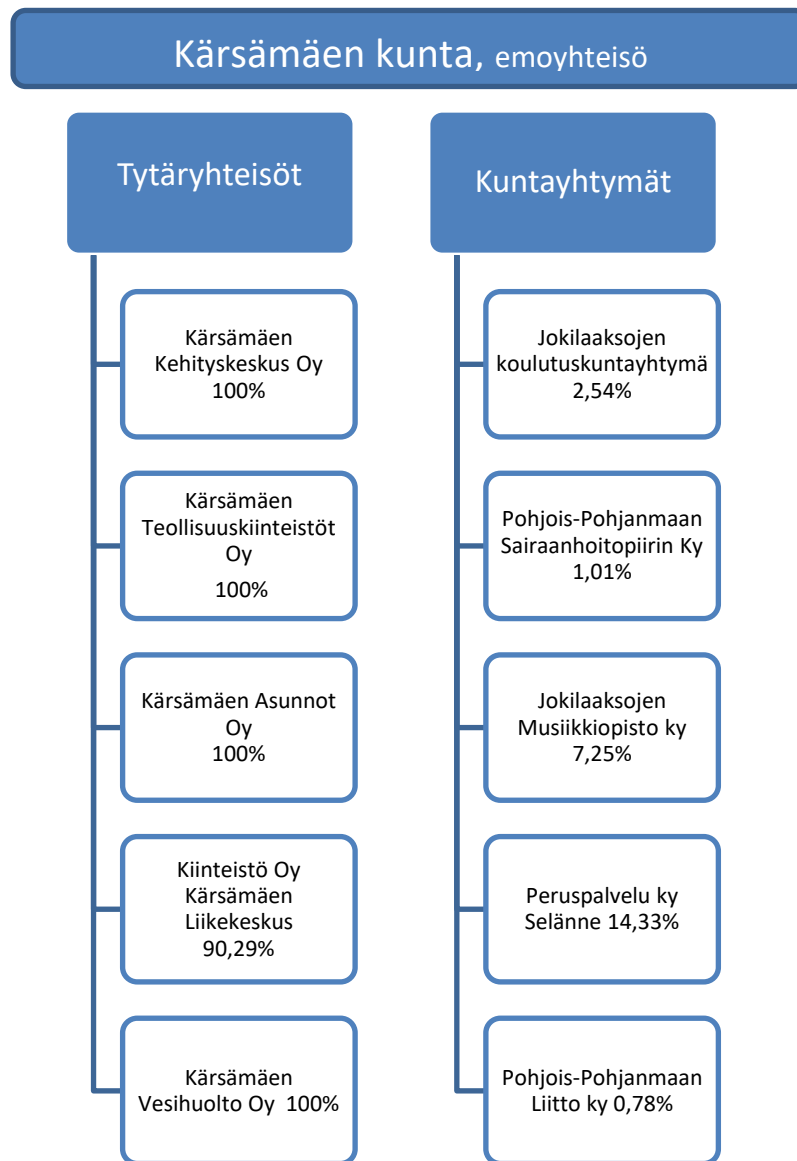
Konsernin riskit kohdistuvat kiinteistömassojen käyttöasteisiin, tilojen vuokratasoon sekä korjausvelkaan. Toinen riskiryhmä on kunnan ja asukkaiden tulopohjan kapeneminen ja työpaikkojen väheneminen. Toimintavuonna kiinteistömassojen käyttöasteet olivat tyydyttävällä tasolla, kuten myös vuokratasot. Merkittävästi käyttöaste parani vuonna 2016 tehtyjen toimenpiteiden myötä Kiinteistö Oy Kärsämäen liikekeskuksen osalta. Asuntotilanne Kärsämäellä on ollut haasteellinen, erityisesti laadukkaita vuokra-asuntoja on vähän tarjolla. Kärsämäen Asunnot Oy on käynnistänyt uuden rivitalohankkeen vuoden 2016 loppupuolella; ns. Pellonpään tontille rakennetaan kaksi yhteensä 10 asuntoa käsittävää rivitaloa, hanke valmistunee kesällä 2017. Kärsämäen Asunnot Oy:ssä asuinhuoneistojen pintaremontit ja kalustehankinnat ajoitetaan asukasvaihdoksen yhteyteen.

Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työryhmä on kokoontunut säännöllisesti ja sovittanut yhteen kuntastrategian tavoitteita ja käytännön toimenpiteitä talousarviotasolla. Hyvinvointisuunnitelma on väline, jolla lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä ohjataan, johdetaan ja kehitetään. Opilaiden hyvinvointia tutkitaan kouluterveyskyselyllä joka toinen vuosi. Valtuusto on hyväksynyt Lastensuojelusuunnitelman. Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry. on huolehtinut Kärsämäen kunnassa Etsivän Nuorisotyön toiminnasta.

Vuosille 2016-2021 ulottuvissa kunta- ja elinkeinostrategioissa on otettu koko konsernin näkökulma huomioon, ja merkittävä osa strategioiden mukaisista toimenpiteistä liittyy olennaisesti myös kunnan tytäryhtiöiden toimintaan ja kehittymiseen. Vuoden 2016 aikana käynnistettiin uuden kunta- ja elinkeinostrategian toteuttaminen. Kaikki kunnan ja tytäryhtiöiden päätökset perustuivat hyväksytyyn strategiaan. Strategiassa painottuvat elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta.

Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita olivat mm. pääomasijoitus Kärsämäen kasvurahastosta RecAlkaline Oy:n hivenainetehtaan rakentamiseen, uusien vuokratrivitalojen rakentamisen käynnistäminen ja kunnan toimitilarotaatio varhaiskasvatuksen tilajärjestelyjen vuoksi sekä Kärsämäen liikekeskuksen toiminnan kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi. Kunta perusti myös pienteollisuus-konseptin, jolla voidaan joustavasti ratkaista yritysten toimitiloihin liittyvä tarpeita yhdessä pankkien, Kärsämäen kasvurahaston ja muiden julkisten sekä yksityisten yritysrahoittajien kanssa.

Seuraavassa on esitetty Kärsämäen kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät vuoden 2016 lopussa.

Kunnan tytäryhtiöitä ovat Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus, Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy, Kärsämäen Kehityskeskus Oy, Kärsämäen Vesihuolto Oy ja Kärsämäen Asunnot Oy.

Kuntakonsernin tulos parani edellisestä vuodesta. Konsernin tilikauden tulos on 1 001 120 euroa, kun se edellisenä vuonna oli 404 108 euroa. Tilikausi 2016 on ylijäämäinen 1 032 197 euroa (vuonna 2015: 476 289 euroa).

Konsernin omavaraisuusaste oli 30,99 % (v. 2015: 29,99 %), eli hieman kahta edellistä vuotta parempi. Suhteellinen velkaantuneisuus väheni 60,01 % :iin (v. 2015: 61,90 %). Konsernin lainakanta

pieneni, ollen 18,832 miljoonaa euroa (v. 2015: 19,215 miljoonaa euroa). Konsernin lainat per/asukas ovat 7 082 euroa. Vuonna 2015 vastaava tunnusluku oli 7 237 euroa. Vuoden aikana asukasmäärä kasvoi 4 henkilöllä, vuonna 2015 asukasmäärä väheni 43 henkilöllä Kuntakonsernin tuloksessa näkyvä kunnan oma hyvä, talousarviota parempana toteutunut toimintavuosi.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy omistamissa hallitiloissa on käynnistetty muutostyöt ns. Nordic-hallin muuttamisesta teollisuustilaksi, jossa tyhjentyneet ja murskatut alkaliparistot hyödynnetään jalostamalla niiden kaikki hyötyjakeet hivenainetuotteiksi. Kärsämäen Vesihuolto Oy:n veden- ja jäteveden myynti on hieman kasvanut edellisen vuoden tasoon verrattuna. Yhtiön liikevaihto kasvoi edelliseen tilikauteen verrattuna, ja tulos oli hieman ylijäämäinen. Kärsämäen Asunnot Oy:n toiminnassa havaittavissa on yhtiön asuntokannan ikääntyminen ja laadukkaiden asuntojen tarve paikkakunnalla. Tilikauden aikana on aloitettu tervehdyttämistoimet, joilla yhtiönmaksuvalmius saadaan paranemaan kohtuulliselle tasolle.

KOY Kärsämäen Liikekeskuksesta on osakesiirtojen perusteella tullut 23.01.2017 alkaen Kärsämäen kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö. Vuoden 2016 aikana yhtiön tiloissa suoritettiin uusien toimintojen vaatimia muutostöitä, jotka saatettiin loppuun alkuvuodesta 2017. Yhtiön liiketoiminnassa ei ole merkittäviä riskejä vuonna 2017.

Yhtiöt

Kärsämäen Asunnot Oy on vuokra-asuntoyhtiö, joka vastaa kunnan vuokra-asunnoista ja niiden rakentamisesta. Vuokrataloyhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Asunto-yhtiö päätyi lähes 0-tulokseen tilikauden voiton ollessa 253 euroa.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen toimialana on hallita vuokraamiaan maa-alueita ja omistaa ja hallita rakennettuja rakennuksia. Yhtiön toimiala on selkeä. Liikekeskuksesta tuli kunnan tytäryhtiö 1.6.2012. Kunnan omistusosuus yhtiössä nousi vuoden 2016 aikana osakekauppojen myötä 90,29%:iin ja kokonaan kunnan omistukseen yhtiö siirtyi vuoden 2017 tammikuussa. Tilikauden voitto on 51 440 euroa.

Teollisuuskiinteistöt Oy:n tehtävänä on rakennuttaa ja vuokrata toimitiloja ja kiinteistöjä. Yhtiöllä on selkeä ja itsenäinen toimiala. Toimitilat ovat olleet vajaakäytöllä ja vuokratut tilat ovat olleet alueen muiden toimitilojen hintatasolla vuokralla. Tulot eivät ole riittäneet kattamaan kuluja. Tilikauden tappio on -77 751 euroa.

Kärsämäen Vesihuolto Oy vastaa vedenhankinnasta omistamiltaan pumppaamoilta tai sopimusrusteisesti hankkimiltaan kolmansilta osapuolilta. Yhtiö vastaa vesijohtoveden jakamisesta että viemäriveden poistamisesta puhdistettavaksi omistamaansa ja ylläpitämäänsä viemärlaitokseen. Yhtiön toimiala on selkeä ja itsenäinen. Yhtiö pystyi hoitamaan toimintansa käyttö- ja liittymämaksuilla. Yhtiön tilikauden voitto tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 1 736 euroa.

Kunnan elinkeinopalvelut tuottaa Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry., joka vastaa suurelta osin alueellisesta edunvalvonnasta sekä elinkeinoelämää kehittävästä ja edistävästä EU-hankkeista. Yritysten toimitilat, kunnallistekniikka ja tietoliikenne ovat toimialueita, joiden rakentamiseen seutukunta ei osallistu vaan ne ovat edelleenkin kunnan omaa toimintaa.

Kärsämäen Kehityskeskus Oy:llä ei ole ollut toimintaa.

Yhtiöiden toimintaa on esitelty kunnanhallituksessa ja valtuuston iltakouluissa.

Kärsämäen Asunnot Oy

Tavoitteet ja riskit

Asunnot Oy:n toiminta keskittyy omistamiensa vuokrahuoneistojen normaaliin ylläpitoon, isännöintiin, asukasvalintoihin ja huoneistojen vuokraamiseen. Yhtiö omistaa 1 kerrostalon, 36 rivitaloa sekä 17 osakehuoneistoa. Yhtiö pyrkii uudis- ja perusparannusrakentamisessa ottamaan huomioon markkinatilanteen siten, että asuntojen koko, laatu ja varustetaso vastaavat mahdollisimman hyvin kysyntään.

Asukasvaihdoksia on ollut tilikauden aikana 54 kpl ja huoneistojen käyttöaste on ollut 87,1 % (87,5 % v. 2015, 83,7 % v. 2014). Käyttöasteen laskennassa ei ole huomioitu tyhjilleen laitettuja kiinteistöjä. Vuokria korotettiin tilikauden aikana lähes kaikissa huoneistoissa noin 3 %. Keskimääräinen neliövuokra on 8,25 e/m²/kk. Yhtiön liikevaihto oli 859 006 euroa ja liikevoitto 39 578 euroa. Maksuvalmius on ollut tilikauden aikana heikko. Tilikauden aikana on aloitettu tervehdyttämistoimet, joilla yhtiön maksuvalmius saadaan paranemaan kohtuulliselle tasolle.

Yhtiön asuntokantaa korjataan säännöllisesti. Osalle asuntokannasta on laadittu kuntoarvio ja lopuille ollaan laatimassa. Kuntoarviot määrittävät peruskunnostuskohteiden kiireellisyysjärjestyksen. Peruskorjauksissa keskitytään korjaamaan kosteus- ja lämpöongelmat, sisäilmaston parantamiseen, sadevesi- ja salaojajärjestelmien kunnostamiseen ja parantamiseen sekä huoneistojen uudelleen järjestämiseen asuntojen kysynnän perusteella. Lisäksi peruskorjausten yhteydessä on rakennettu veden huoneistokohtainen mittaus, jonka ansiosta veden kulutus on oleellisesti vähentynyt.

Peruskorjauksia ei ole toteutettu vuosina 2006 – 2016. Pellonpään tontille valmistuu 2 kpl rivitaloa, joissa yhteensä 10 huoneistoa kesällä 2017. Peruskorjaus on suunniteltu toteutettavaksi Korkatin-kankaan rivitaloille vuosina 2017 – 2018.

Yhtiön suurin riski on käyttöasteen aleneminen edelleen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vähenemisen vaikutukset mm. korjausvelkaan että maksuvalmiuteen. Asunto-yhtiön käyttöaste (aravayhtiö) tulisi olla n. 95 %. Tällöin säilyvät yhtiön normaalit toimintaedellytykset.

Kärsämäen Vesihuolto Oy

Tavoitteet ja riskit

Yhtiön tavoitteena ovat vedenhankinnan ja – jakelun turvaaminen joka hetki ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja kohtuullisin kustannuksin ja jätevesien puhdistaminen reilusti lupaehdot täytäten. Yhtiöllä on vakaa taloudellinen asema. Yhtiöllä on kolme kiinteää ja yksi siirrettävä varavoimakone. Toimintavuoden aikana rakennettiin vesijohtoa 336 m ja viemäriä 118 m. Jätevedenpuhdistamon lietteen käsittelyyn tehtiin yleissuunnitelma.

Yhtiön liikevaihto kasvoi edelliseen tilikauteen verrattuna 25 448 euroa ollen 442 357 euroa. Liikevaihdon kasvu johtui veden ja jäteveden käytön lisääntymisestä sekä palvelutoiminnan kasvusta. Uusia liittymismaksuja kertyi 7 400 euroa. Yhtiön taloudellinen tilanne hieman parani, tilikauden tulos oli 1 736 euroa. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaisia lainoja lukuun ottamatta kerättyjä liittymismaksuja 338 536 euroa sekä kunnalta kerätyt 35 776 euroa liittymismaksuina. Suunnitelman mukaiset poisotot ovat 120 381 euroa. Veden ja jäteveden käyttö kasvoivat noin 3 % edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintavuoden 2016 tavoitteet toteutuivat pääosin.

Toimintaan liittyvät suurimmat riskit ovat pohjavesialueiden saastuminen, runkolinjojen vaurioituminen ja saastuminen tai tärkeän laitoksen palaminen. Lisäksi on tunnistettava pieneen henkilökuntamäärään liittyvät riskit.

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy on tehnyt aiesopimuksen Rec Alkaline Oy:n kanssa ns. Nordichallin muuttamisesta teollisuustilaksi, jossa tyhjentyneet ja murskatut alkaliparistot hyödynnetään jalostamalla niiden kaikki hyötyjakeet hivenainetuotteiksi. Valtuusto on päätöksellään 5.4.2016, § 30, myöntänyt Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:lle 800 000 euron suuruisen omavelkaisen takauksen lainalle teollisuushallin muutosinvestointiin.

Yhtiön tilikauden tappio oli lähes saman suuruinen, kun edellisenäkin vuonna 77 750,56 euroa. Yhtiön liikevaihto oli 25 864 euroa. Yhtiön omapääoma yhteensä on -562 204 euroa. Kunta on myöntänyt yhtiölle yhteensä 540 000 euroa pääomalainaa. Yhtiön pitkäaikaiset lainat rahoituslaitoksilta ovat 1 907 705 euroa. Yhtiö on jäänyt jälkeen asetetuista toimintavuoden tavoitteista.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskus

Liikekeskus on rakennettu vuonna 2007. Yhtiö tuli kunnan tytäryhtiöksi 1.6.2012, kunnan omistusosuus on vuonna 2016 toteutuneiden osakekauppojen jälkeen 90,29 %. Osakesiirtojen perusteella yhtiöstä on tullut 23.01.2017 alkaen Kärsämäen kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö. Yhtiön omapääoma on 636 138 euroa ja pitkäaikaista vierasta pääomaa on 1 641 786 euroa. Tilikauden aikana on kirjattu luottotappioksi vastike-, käyttökorvaus- ja viivästyskorkosaamisia yhteensä 194 743 euroa. Liikekeskuksen liikevaihto oli 297 876 euroa, mistä vastiketulo oli 253 545 euroa. Muut kulut yhteensä olivat 344 189 euroa, sisältäen luottotappiokirjauksia 82 245 euroa ja yhtiön liiketappio oli 16 965 euroa. Rahoitustuottojen ja kulujen jälkeen tilikauden voitto oli 51 440 euroa. Yhtiön toiminnan arvioidaan jatkuvan normaalisti.

Kunnanhallitus on antanut ohjeistuksen tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajille yhtiökokousta varten.

5.2 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Valtuusto on hyväksynyt 6.10.2008 konserniohjeen. Kunnanhallitus ohjaa ja koordinoi kuntakonsernin toimintaa ja taloutta ja antaa tarvittaessa tytäryhteisöjen toimintaa velvoittavia ohjeita. Kunnanjohtaja vastaa konsernin operatiivisesta johtamisesta kunnan osalta ja seuraa kunnan omistajapolitiikan toteutumista.

Valtuusto valitsee kuntayhtymien valtuustojen ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja kuntayhtymäkokousten jäsenet ja varajäsenet toimikautensa alussa. Kuntayhtymien valtuustot valitsevat kuntayhtymien hallitukset.

Kunnanhallitus valitsee tytär- ja osakkuusyhtiöiden yhtiökokousedustajat. Yhtiöiden hallitusten jäsenet valitaan yhtiöiden yhtiökokouksissa. Yhtiöiden toimitusjohtajat ovat 2-3 kertaa vuodessa kertomassa kunnanhallitukselle yhtiöiden toiminnasta.

Tiedonkulku suurimmista tytäryhtiöstä omistajalle on ollut riittävää sillä edellä mainitun ohjauksen lisäksi on järjestetty valtuuston iltakouluja, joissa tytäryhtiöiden toimitusjohtajat ovat olleet raportoimassa yhtiöiden toiminnasta. Yhtiöiden hallitusten kokousten esityslistat tulee toimittaa kunnanjohtajalle.

Toimialajohtajat toimivat kunnanjohtajan apuna omalla toimialallaan tytäryhtiöiden toiminnan seurannassa ja ilmoittavat havaitsemistaan epäkohdista kunnanjohtajalle.

Kunnan tytäryhtiöissä tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Kunnanhallitus ohjeistaa tytäryhtiöiden yhtiökokousedustajaa. Kunnanjohtaja on suullisesti ohjeistanut muiden yhteisöjen yhtiökokous- ja muiden kokousten edustajia. Pääsääntöisesti tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet ovat olleet kunnanhallituksen jäseniä. Ohjeiden anto on ollut riittävää ja tarkoituksenmukaista.

Konsernitavoitteiden asettaminen ja toteutumista koskeva arviointi

Konserniohjeiden mukaisesti talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa on hyväksytty tytäryhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden toteutumista on raportoitu toimintakertomuksessa. Tytäryhtiöiden konsernitavoitteiden raportointia tulee edelleen kehittää.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Kuntayhtymien ja seutukunnan osalta seuranta ja raportointi tapahtuvat kunnanhallituksen kokouksessa kokousedustajan ja kunnanjohtajan toimesta. Kunnanhallitus keskustelee ja ohjaa mm. kunnan edustajia yhteisöjen hallitusten ja johtokuntien esityslistalla olevissa asioissa. Kunnanhallituksen kokousaikataulu on pyritty sovittamaan siten, että kunnanhallitus pystyy mahdollisimman usein ohjaamaan edustajiaan eri tahojen toimielinten päätöksenteossa. Kokousaikataulujen sovittaminen

ja kunnanhallituksen antama ohjaus täyttävät osaltaan valtuuston hyväksymän strategian vaatimusta verkostojen johtamisesta.

Vastuukunta- toimintamalli on kansalaisopiston, pelastustoimen, jätehuollon ja maaseutuhallinnon järjestämisessä. Kunnan edustaja on johtokunnassa tai lautakunnassa.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Konserniohjeen mukaan konserniyhteisöjen tulee selvittää keskitettyjen toimintojen edellytykset ennen toimintojen toteuttamista. Päätös keskitettyjen palveluiden käyttämisestä tulee tehdä erikseen kussakin konserniyhteisössä, ellei ole perusteltua syytä poiketa siitä.

Hankintatoimessa tytäryhteisöjen tulee noudattaa soveltuvin osin kunnan hankintaohjetta. Yhtiöiden tulee noudattaa valtuuston 18.9.2012 hyväksymää taloussääntöä soveltuvin osin.

Hankintayhteistyöllä pyritään saavuttamaan konsernille toiminnallisia ja taloudellisia etuja. Myös vakuutukset voidaan kilpailuttaa yhteistyössä säännöllisin väliajoin. Yhteistyötä harjoitetaan kun se on mahdollista. Kunnan kilpailutuksen yhteydessä ovat olleet Vesihuollon sähkö- ja puhelin palvelut. Kiinteistöyhtiöt, Vesihuolto ja Asunnot ovat olleet mukana kunnan vakuutusten kilpailutuksessa. Tytäryhteisöistä vain Vesihuollolla on omaa henkilöstöä. Yhtiöt käyttävät kunnan henkilöstöä mm. kiinteistöjen kunnossapidossa.

Yhtiöt vastaavat omasta tiedottamisestaan. Konsernia koskevasta tiedottamisesta vastaa kunnanjohtaja.

Kunta on myöntänyt omavelkaisia takauksia tytäryhteisöjen lainoille.

Riskienhallinta

Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:n hallitilat 5 280 m² ovat olleet jo kauan tilapäisesti vuokrattuna. Yhtiön oma pääoma on negatiivinen. Pääomalainaa yhtiöllä on yhteensä 540 000 euroa. Yhtiön riskinä on lainamäärä, tilojen käyttöaste ja vuokratason alhaisuus. Teollisuushallin muutosinvestoinnin valmistuessa yhtiön taloudellinen tilanne vakaantuu hieman.

Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen kiinteistön pinta-ala on 2665,70 m², huoneistopinta-ala 2092,30 m². Yhtiö on tullut kunnan omistukseen kokonaisuudessaan tammikuussa 2017. Yhtiön liiketoiminnassa ei ole merkittäviä riskejä vuonna 2017.

Vesihuoltoyhtiö vastaa vedenhankinnasta ja viemärivereden puhdistamisesta. Riskinä ovat vedenottamoalueiden saastumisen ja runkolinjojen vaurioitumisen aiheuttamat jakelun keskeytykset. Yhtiön tulorahoituksen pieneneminen, asiakasmäärän ja vedenkulutuksen väheneminen vaikuttavat yhtiön tavanomaiseen toimintaan. Yhtiöllä ei ole pitkäaikaista lainaa.

Kärsämäen Asunnot Oy:n käyttöasteen pieneneminen alle 95 % vaikeuttaa yhtiön normaalia toimintaa. Yhtiön suurin riski on käyttöasteen aleneminen edelleen ja siitä aiheutuvan tulorahoituksen vä-

henemisen vaikutukset maksuvalmiuteen ja mm. korjausvelkaan. Tilikauden aikana on aloitettu tervehdyttämistoimet, joilla yhtiön maksuvalmius saadaan paranemaan kohtuulliselle tasolle, myös korjausvelkaa on ryhdytty kuromaan kiinni.

5.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2016	2015
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	23 364	21 614
Toimintakulut	-40 199	-39 029
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	0	7
Toimintakate	-16 834	-17 408
Verotulot	7 027	7 179
Valtionosuudet	12 082	11 731
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8	32
Muut rahoitustuotot	451	543
Korkokulut	-179	-190
Muut rahoituskulut	-225	-81
Vuosikate	2 329	1 805
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 442	-1 406
Tilikauden yli- ja alipariarvot	0	6
Omistuksen eliminointi	114	0
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden tulos	1 001	404
Tilinpäätössiirrot	40	-1
Tilikauden verot	-2	-1
Laskennalliset verot	-9	0
Vähemmistöosuudet	2	74
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 032	476

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2016	2015
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	58,12 %	55,38 %
Vuosikate/Poistot, %	161,53 %	128,34 %
Vuosikate, euroa/asukas	875,92	679,72
Asukasmäärä	2659	2655

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2016	2015
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 329	1 805
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden verot	-2	-1
Tulorahoituksen korjaukset	-64	-33
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 014	-1 577
Rahoitusosuudet investointimenoihin	7	358
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	153	18
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 409	570
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 685	1 613
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 734	-1 697
Lyhytaikaisten lainojen muutos	658	-1 191
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1	0
Vaihto-omaisuuden muutos	-2	7
Saamisten muutokset	-846	449
Korottomien velkojen muutokset	704	1 409
Rahoituksen rahavirta	-539	590
Rahavarojen muutos	870	1 160
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 371	10 507
Rahavarat 1.1.	10 501	9 347
	870	1 160

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2016	2015
Investointien tulorahoitus, %	231,32	150,17
Pääomamenojen tulorahoitus, %	62,22	61,52
Lainanhoitokate	0,86	1,04
Kassan riittävyys (pv)	93,57	90,08

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2016 1 000 €	2015 1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT	22 242	22 675
Aineettomat hyödykkeet	796	865
Aineettomat oikeudet	81	865
Muut pitkävaikutteiset menot	614	0
Ennakkomaksut	101	0
Aineelliset hyödykkeet	20 331	20 699
Maa- ja vesialueet	1 886	2 067
Rakennukset	15 991	16 290
Kiinteät rakenteet ja laitteet	862	1 294
Koneet ja kalusto	731	784
Muut aineelliset hyödykkeet	284	83
Ennakkomaksut ja kesk.er.hankinnat	577	181
Sijoitukset	1 115	1 111
Osakkuusyhteisöosuudet	33	79
Osakkeet ja osuudet	858	819
Joukkovelkakirjalainasaamiset	10	0
Muut lainasaamiset	2	1
Muut saamiset	212	212
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	86	84
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 346	13 682
Vaihto-omaisuus	118	167
Saamiset	3 857	3 008
Pitkäaikaiset saamiset	133	21
Lyhytaikaiset saamiset	3 724	2 986
Rahoitusarvopaperit	8 880	8 666
Rahat ja pankkisaamiset	2 491	1 841
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37 674	36 441

VASTATTAVAA**2016****2015**

1 000 €

1 000 €

OMA PÄÄOMA
 Peruspääoma
 Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat
 Arvonkorotusrahasto
 Muut omat rahastot
 Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)
 Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

OMA PÄÄOMA	11 647	10 907
Peruspääoma	5 734	5 734
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	2	0
Arvonkorotusrahasto	377	422
Muut omat rahastot	447	593
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 054	3 682
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 032	476
VÄHEMMISTÖOSUUDET	24	14
PAKOLLISET VARAUKSET	338	253
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	338	253
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	158	158
VIERAS PÄÄOMA	25 507	25 109
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 498	16 367
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	303	296
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 031	2 552
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	6 676	5 894
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 674	36 441

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT**2016****2015**

Omavaraisuusaste, %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas
Konsernin lainat, €/asukas
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €
Kunnan asukasmäärä

Omavaraisuusaste, %	30,99	29,99
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	60,01	61,90
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	5 086	4 158
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	1 913	1 566
Konsernin lainat, €/asukas	7 082	7 237
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	18 832	19 215
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Kunnan asukasmäärä	2659	2655

6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMIS-TOIMENPITEET

6.1 Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

6.2 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n perustuen kunnanhallitus esittää valtuustolle hyväksyttäväksi tilinpäätökseen liittyen seuraavaa:

- Tehdään jätevesipuhdistamon investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 12 614,09 euroa.
- Tehdään keskuskoulun I-vaiheen investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 21 754,44 euroa.
- Tehdään keskuskoulun II-vaiheen investointiin liittyvä tulosta parantava poistoeron vähennys 20 516,64 euroa.

Kärsämäen kunnanhallitus esittää valtuustolle, että tilikauden 2016 ylijäämä 947 595,54 euroa siirretään edellisten tilikausien yli/alijäämätilille, jonka ylijäämä ennen siirtoa on 3 219 120,39 euroa.

Taseeseen on kertynyt ylijäämää ottaen huomioon edellisten vuosien ylijäämän yhteensä 4 166 715,93 euroa.

6.3 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2016 talousarvio toimintasuunnitelmineen vuosille 2017 - 2018 hyväksyttiin valtuustossa 21.12.2015. Alkuperäinen talousarvio oli ylijäämäinen 211 320 euroa. Talousarviovuoden aikana tehtyjen talousarviomuutoksien jälkeen lopullisen budjetin ylijäämäksi muodostui yhteensä 373 780 euroa. Tilinpäätös toteutui lopullista talousarviota paremmin ja tilikauden ylijäämäksi muodostui 947 595,54 euroa.

Kunnan taseessa on kertynyt ylijäämää 31.12.2016 4 166 715,93 euroa.

Voimassa olevan vuoden 2017 talousarvion ja 2018-2019 taloussuunnitelmavuosien aikana taseeseen ei arvioida kertyvän alijäämää.

7. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

7.1 Seuranta koskeva sääntely

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntalaki 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on lisäksi käytävä ilmi onko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla.

7.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

7.2.1 Käyttötalouden toteutuminen ja hallintokuntien toimintakertomukset

Käyttötalouden määrärahojen toteutuminen valtuuston sitovuustasolla esitetään sivulla 52 minkä jälkeen esitetään hallintokuntien kertomukset vuoden toiminnasta ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Seuraavassa taulukossa on yhteenvedona esitetty käyttötalouden sitovuustaso valtuustoon nähden. Käyttötalouden valtuuston sitovuustasona on päävastuualueen määrärahat nettona.

ORGANISAATIOKAAVA

Valtuuston sitovuustaso	Tulosyksikkö
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Tilintarkastus
Kunnanhallitus	Yleishallinto Elinkeinoitoimi Selännepalvelut Sosiaali- ja terveystoimi
Opetustoimen lautakunta	Opetustoimen hallinto Perusopetus Toisen asteen opetus Kansalaisopisto Varhaiskasvatus
Vapaa-ajan lautakunta	Kirjasto- ja kulttuuritoimi Liikunta-, nuoriso- ja raittiustyö
Tekninen lautakunta	Yhdyskuntatekniikka Kiinteistötoimi Suojelutoimi Ympäristö- ja rakennuspalvelut

	Alkuperäinen talousarvio	TA-muutos	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	%-vertailu
Keskusvaalilautakunta	0,00	0,00	0,00	-32,69	-32,69	-100,00 %
Toimintakulut	0,00	0,00	0,00	-32,69	-32,69	-100,00 %
Tarkastuslautakunta	-15 890,00	-10,00	-15 900,00	-11 698,50	4 201,50	73,58 %
Toimintakulut	-15 890,00	-10,00	-15 900,00	-11 698,50	4 201,50	73,58 %
Kunnanhallitus	-11 071 080,00	-234 710,00	-11 305 790,00	-11 066 895,54	238 894,46	97,89 %
Toimintatuotot	1 826 260,00	334 400,00	2 160 660,00	2 249 850,37	89 190,37	104,13 %
Toimintakulut	-12 897 340,00	-569 110,00	-13 466 450,00	-13 316 745,91	149 704,09	98,89 %
Opetustoimen lautakunta	-5 420 590,00	4 600,00	-5 415 990,00	-5 322 216,43	93 773,57	98,27 %
Toimintatuotot	311 500,00	38 500,00	350 000,00	357 938,64	7 938,64	102,27 %
Toimintakulut	-5 732 090,00	-33 900,00	-5 765 990,00	-5 680 155,07	85 834,93	98,51 %
Vapaa-ajan lautakunta	-510 200,00	32 150,00	-478 050,00	-455 825,97	22 224,03	95,35 %
Toimintatuotot	4 200,00	4 020,00	8 220,00	8 377,15	157,15	101,91 %
Toimintakulut	-514 400,00	28 130,00	-486 270,00	-464 203,12	22 066,88	95,46 %
Tekninen lautakunta	-387 340,00	221 430,00	-165 910,00	-140 788,32	25 121,68	84,86 %
Toimintatuotot	1 292 850,00	188 420,00	1 481 270,00	1 414 575,00	-66 695,00	95,50 %
Toimintakulut	-1 680 190,00	33 010,00	-1 647 180,00	-1 555 363,32	91 816,68	94,43 %
Kaikki yhteensä	-17 405 100,00	23 460,00	-17 381 640,00	-16 997 457,45	384 182,55	97,79 %

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella voimassa olevan talous- ja toimintasuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Talousarvion toteutuminen 1.1.2016-31.12.2016

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Tarkastuslautakunta	-10 697	-15 890	-10	-15 900	-11 699	4 201
TOIMINTAKULUT	- 10 697	-15 890	-10	-15 900	-11 699	4 201

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2016

Varsinainen jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Merja Öykkönen, puheenjohtaja	Hanna Karsikas
Jouko Korkatti, varapuheenjohtaja	Pekka Anttila
Väinö Parkkila	Juha Ruotsalainen
Jaana Takalo	Seija Roini
Esko Vähätiitto	Veikko Niemi

Tarkastuslautakunnan pöytäkirjanpitäjänä on toiminut puheenjohtaja.

Tilintarkastus

Valtuusto on valinnut tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n ja sen päävastuullisena tilintarkastajana toimii Mirja Klasila JHTT.

Tarkastuslautakunnan työskentely vuonna 2016

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2016 aikana 7 kertaa sekä tehnyt tarkastuskäyntejä eri toimipisteisiin. Lautakunta on laatinut työsuunnitelman jota on vuoden aikana täydennetty ja noudatettu. Arviointiaan varten tarkastuslautakunta on kuullut viranhaltijoita, lautakuntien edustajia, kunnanhallituksen puheenjohtajistoa sekä tilintarkastajaa tilintarkastuksen osalta. Arviointia varten on tutustuttu toimielinten asiakirjoihin.

KUNNANHALLITUS

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 116 045	-11 071 080	-234 710	-11 305 790	-11 066 896	238 894
TOIMINTATUOTOT	1 912 163	1 826 260	334 400	2 160 660	2 249 850	89 190
TOIMINTAKULUT	-12 983 086	-12 897 340	-569 110	-13 466 450	-13 316 746	149 704
Poistot	-45 122	-108 700	0	-108 700	-147 151	-38 451

Toimielimen sitovuustaso:

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Kunnanhallitus	-11 116 045	-11 071 080	-234 710	-11 305 790	-11 066 896	238 894
Yleishallinto	-870 721	-859 360	45 110	-814 250	-814 268	-18
TOIMINTATUOTOT	149 051	135 710	13 690	149 400	147 356	-2 044
TOIMINTAKULUT	-990 602	-995 070	31 420	-963 650	-961 625	2 025
Poistot	-29 171	-28 500	0	-28 500	-33 288	-4 788
Elinkeinotoimi	-401 116	-404 060	-50 000	-454 060	-429 160	24 900
TOIMINTATUOTOT	49 708	43 200	0	43 200	43 410	210
TOIMINTAKULUT	-445 278	-447 260	-50 000	-497 260	-472 570	24 690
Poistot	-5 546	-5 550	0	-5 550	-5 545	5
Selännepalvelut	-185 596	-208 920	0	-208 920	-195 735	13 185
TOIMINTAKULUT	-185 596	-208 920	0	-208 920	-195 735	13 185
Sosiaali- ja terveystoimi	-9 658 611	-9 598 740	-229 820	-9 828 560	-9 627 732	200 828
TOIMINTATUOTOT	1 713 404	1 647 350	320 710	1 968 060	2 059 084	91 024
TOIMINTAKULUT	-11 361 610	-11 246 090	-550 530	-11 796 620	-11 686 816	109 804
Poistot	-10 406	-47 890	-24 000	-71 890	-124 230	-52 340

Hallintopalvelut

Vastualueet: yleishallinto, elinkeinotoimi, Selännepalvelut ja sosiaali- ja terveystoimi

Toimielin: kunnanhallitus

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian visiona on että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	mittarit: paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilma- piirin ja ulkoisen yhteistyön taso	Panostetaan paikkakunta-markkinointiin yhdessä yritysten ja muiden sidosryhmine kanssa: Käynnistetään matkailu- ja markkinointihanke, sähköistä näkyvyyttä lisätään. Tiedotteet hallituksen ja valtuuston kokouspäätöksistä medialle, Kaiku-julkaisuun ja internetiin.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaan käyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalautte asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskyselyt), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Laaditaan yhteistyössä muiden toimialojen kanssa ”muuttopaketti, Kärsämäelle töihin-paketti.”, jossa kerrotaan kunnan palvelutarjonnasta ja asumisesta. Ylläpidetään asukkaiden viihtyvyyttä ja omaehtoista toimintaa
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyy ”Keskipiste Puolimatkassa” – saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita	uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilöiden käyttöaste, valta- ja kantateiden varsien kehittämisen aktiivisuus, tapahtumien	Tavoitteena on messu ja tapahtumanäkyvyyden lisääminen Sähköistä viestintää kehitetään, yhteistyö Pyhänet Oy:n kanssa

	ja majoittujien määrä, hanke- tavoitteet	valokuituverkon hyödyntämisessä. Kylätoiminnan yhteistyömuotojen kehittäminen kunnan ja kylien välillä, kyläkierrokset. Yhteistapaamiset yrittäjien kanssa; tavoitteena on vapaa- muotoinen keskustelu kaupallisen vetovoiman parantamisesta yrittäjältojen lisäksi.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiviteetti	Edesautetaan kunnan kansainvälistymistä mm. yhteistyössä EVS- nuorten kanssa. Kärsämäki - sanan tarina

Palvelutuotannon periaatteet:

1. Kunnan omana toimintana tuotettavat palvelut:

- asiakirjahallinta ja muut hallintopalvelujen toimistopalvelut

2. Kuntayhtymältä ostettavat palvelut ppsy Selänne:

- Ympäristö- ja rakennusvalvonnan palvelut

3. Yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa tuotettavat palvelut

- maaseutupalvelut
- lomituspalvelut
- talous- ja velkaneuvonta

4. Yksityisiltä palvelujen tuottajilta ostettavat palvelut

- atk-palvelut
- elinkeinojen neuvonta- ja kehittämisspalvelut

5. Valtion tuottamat palvelut

- yleinen edunvalvonta
- kuluttajaneuvonta

6. Välitetyt palvelut

- Kelan yhteispalvelu
- TE-toimisto yhteispalvelu
- Maistraatin yhteispalvelu

Voimassa olevat strategiat ja ohjelmat:

- Kunta - ja elinkeinostrategia 2016- 2021
- NIHAK-seudun kasvuohjelma 2020
- Konserniohjeet
- Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointiohjelma
- Kärsämäen liikenneturvallisuussuunnitelma
- Sisäisen valvonnan ohje
- Hankintaohjeet
- Kotouttamisohjelma
- Vanhuspoliittinen suunnitelma 2003-2015
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017 - 2020
- Hyvinvointikertomus 2013-2016
- Savuton kunta

Yleishallinto

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Yleishallinto	-870 721	-859 360	45 110	-814 250	-814 268	-18
TOIMINTATUOTOT	149 051	135 710	13 690	149 400	147 356	-2 044
TOIMINTAKULUT	-990 602	-995 070	31 420	-963 650	-961 625	2 025
Poistot	-29 171	-28 500	0	-28 500	-33 288	-4 788

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja sekä kunnansihteeri

Toiminnan kuvaus: Valtuusto päättää toiminnan ja talouden keskeistä tavoitteista sekä hallinnon järjestämisestä, talouden ja rahoituksen puitteista.

Hallitus vastaa kunnan hallinnosta ja talouden hoidosta, sen ohjauksesta ja seurannasta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä valvoo kunnan etua.

Keskushallinto vastaa keskitetyistä asiakirjahallinnon ja monistuksen tehtävistä. Lisäksi se huolehtii kunnanhallituksen ja valtuuston kokousasioista.

Jokaiseen kärsämäkiseen talouteen jaettavaa Kaiku-kuukausijulkaisua on julkaistu säännöllisesti myös vuoden 2016 aikana. Yhteispalvelupisteessä toimii TE-keskuksen työllisyyspalvelujen etäpalvelupiste, jossa mahdollisuus sähköiseen asiointiin, sekä etäkoulutuksiin.

Talous- ja henkilöstöhallintopalveluja ostettiin vuonna 2016 Kuntien Hetäpalvelut OY:ltä. Ppky Selälänteen tukipalveluyksikkö Selmalta ostettiin vuoden 2015 tilinpäätökseen liittyvät tukipalvelut. Hetäpalveluilta talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita ostettiin yhteensä 95 000 eurolla, mistä puolet laskutettiin hallintokunnilta sisäisesti. Kunnan osuus verotuskustannuksista oli 59 167 euroa. Joukkoliikenteen palveluita ostettiin yhteensä 89 292 eurolla. Sähköistä asiointia ja sähköisten palvelujen käyttöä on kehitetty.

Henkilöstöhallinto vastaa keskitetysti kunnan työntekijöiden työterveyshuollon, yhteisten koulutuksen sekä työsuojeluorganisaation ja yhteistyötoimikunnan toiminnasta.

Talous- ja velkaneuvonnan palvelut on ostettu Ylivieskan kaupungilta.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Talousarviossa on varauduttu 20 kunnanhallituksen kokoukseen, 9 valtuuston kokoukseen ja 3 iltakouluun. Vuonna 2016 pidettiin 18 kunnanhallituksen ja 9 valtuuston kokousta sekä 5 iltakoulua/ valtuustoseminaaria.

Kunnan avustuksia kulttuurijärjestöille myönnettiin 13 000 euroa: Suomen Elämäntarinayhdistys ry. 5 000 euroa, Musiikkia Paanukirkossa ry 5 000 euroa ja Taideyhdistys Elsuupa ry. 3 000 euroa.

Ajankohtaiset asiat tiedotetaan henkilökunnalle mm. sähköpostilla. Toimistohenkilöstön kehittämisyhmä kokoontuu säännöllisesti, kuin myös yhteistoimintaryhmä ja työsuojelutoimikunta.

Vuoden aikana käynnistettiin kunnalle vuonna 2015 laaditun uuden kunta- ja elinkeinostrategian toteuttaminen. Kaikki kunnan päätökset perustuivat hyväksytyyn strategiaan. Strategiassa painottuvat elinkeinojen kehittäminen, kunnan markkinointi, laadukas maaseutuasuminen, sijainnin tehokas hyödyntäminen ja monipuolinen kulttuuritarjonta.

Maaseutupalvelut

Maaseutupalvelut/ ostopalvelu toteuma oli yhteensä 104 007 euroa, summa pitää sisällään Kärsämäen kunnan osuuden Nivalan kaupungin tuottamista lakisääteisistä maaseutuhallinnon palveluista ja muista maaseudunkehittämispalveluista, sekä avustukset eläinlääkäreiden matkasubventioon ja tuettuun maksulliseen lomitukseen.

Nivalan kaupunki tuottaa maaseutuhallinnon viidelle kunnalle, jotka ovat Kärsämäki, Nivala, Oulainen, Sievi ja Ylivieska. Yhteistoiminnan järjestämistä varten on perustettu yhteiseksi toimielimeksi Nivalan maaseutulautakunta. Toimielin toimii Nivalan kaupungin organisaatiossa. Lautakuntaan valitaan kaksi jäsentä Nivalasta ja yksi jäsen kustakin muusta kunnista. Lautakunta kokoontui vuonna 2016 kaksi kertaa. Palveluja tuotetaan kaikkien sopimuskuntien alueella lähipalveluina.

Tavoitteet

Hoidetaan tehokkaasti lakisääteiset viljelijöiden EU- ja kansalliset maataloustukiasiat. Turvataan monipuolisten ja laadukkaiden maaseutu-palvelujen saatavuus toimialueen kunnissa. Perusmaatalouden toimintaedellytyksiä kehitetään edistämällä mm. sukupolven-vaihdoskauppoja, tilusjärjestelyjä ja tilakohtaista kehittämistä. Edistetään ja autetaan uusien maaseutuelinkeinojen syntymistä. Kehitetään maaseudun monipuolisia elinkeinoja yhteistyössä maaseudun muiden toimijoiden kanssa. Tukihakemusten käsittelyssä siirrytään mahdollisimman paljon sähköisten järjestelmien hyötykäyttöön. Järjestetään viljelijöille koulutusta jokaisessa alueen kunnassa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Suoritteet Kärsämäki	TP 2015	TA 2016	TOT 2016
Maatilojen lukumäärä	134	133	129
viljelty pelto yht. (ha)	7 624	7 450	7 598
Maksetut tuet yht. (milj. €)	5,44	6,2	7,17

Taulukko. Maaseutuhallinnon suoritustietoja Kärsämäen osalta

Lomitus

Reisjärven paikallisyksikkö järjestää lomituspalvelut Haapajärven, Kärsämäen, Pyhäjärven ja Reisjärven maatalousyrittäjille.

Tavoitteet:

Lomatoimen yksikkö suorittaa lomituspalvelulain mukaiset tehtävät. Lomituspalvelujen tuotanto tehostuu ja lomituspalvelujen tilakohtainen käyttö lisääntyy helpottaen tilojen toimintaa. Kunta tukee maksullista lomitusapua ja samalla edesauttaa lomittajien työllistymisessä.

Maksulliseen lomitusapuun ja eläinlääkäreiden matkasubventioon varattiin 29 000 euroa vuodelle 2016, toteuman ollessa 28 355 euroa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvointikertomus on tiedolla johtamisen työväline, jota käytetään kunnan talouden ja toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Se kytkeytyy tiiviisti kunnan talouden ja toiminnan suunnittelun ja päätöksenteon vuosikelloon. Se on havainnollistava ja käytäntöön soveltuva työväline ja antaa tietoa kunnan elinvoimasta, taloudesta, rakenteista, palveluista ja kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta väestöryhmittäin. Se mahdollistaa yhteisen tietopohjan avulla varhaisen puuttumisen sekä indikaattorien vertailun kansallisesti ja kuntien välillä. Kärsämäen kunnan valtuustokauden 2013-2016 hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen suunnitelman painopisteinä ovat:

1. Lasten- ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen
2. Työikäisten hyvinvointi
3. Työikäisten toimintakyvyn ylläpitäminen.

Hyvinvointikertomuksen toteutumista seurataan vuosittain HYTE-työryhmässä, joka antaa kertomuksensa vuosittain hallitukselle ja valtuustolle. Vuoden 2016 HYTE-kertomuksen raportti on annettu valtuustolle 27.9.2016. Kunnan henkilöstöä ohjataan huolehtimaan henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista.

Mittarit

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TP 2016
Hallintopalvelujen henkilökunta	4	4	4	4	4
Kunnan vakinaisten vakanssien lkm	82	82	129	115	127
Työterveyshuollon nettomenot, €	17 782	16 956	6 047	4 400	6 197
Valtuuston kokouksia	13	14	9	10	9
Hallituksen kokouksia	21	33	20	20	18

Elinkeinotoimi

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Elinkeinotoimi	-401 116	-404 060	-50 000	-454 060	-429 160	24 900
TOIMINTATUOTOT	49 708	43 200	0	43 200	43 410	210
TOIMINTAKULUT	-445 278	-447 260	-50 000	-497 260	-472 570	24 690
Poistot	-5 546	-5 550	0	-5 550	-5 545	5

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Kunta ostaa elinkeinoelämän toimitilapalveluja Kärsämäen Teollisuuskiinteistöt Oy:ltä. Kunnan elinkeinon kehittäminen ennen Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry:n perustamista oli Kärsämäen Kehityskeskuksen toimintaa. Nykyisin yritystoiminnan elinkeinopalvelut tuottaa Nihak ja sen kautta ohjautuvat yritysten elinkeinotoiminnan kehitysprojektit. Kunta ostaa puoliikkaan yritysasiain palvelut seutukunnalta ja tarvittaessa seutukunnan on mahdollisuus antaa väliaikaisesti henkilöresursseja enemmänkin. Hankkeet ja projektit sisältävät kunnan maksuosuuden muiden hallinnoimiin projekteihin.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Elinkeinoelämän edistämisessä tavoitteena on turvata olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiä ja edistää uusien työpaikkojen syntyä. Seutukunnalle maksettiin elinkeinojen kehittämisen hoidosta 100 705 euroa. Keskeisiä elinkeinojen kehittämishankkeita oli mm. päätös pääomasijoituksesta Kärämäen kasvurahastosta RecAlkaline Oy:n hivenainetehtaan rakentamiseen. Lisäksi kunta käynnisti vuonna 2016 pienteollisuuskonseptin, jolla voidaan joustavasti ratkaista yritysten toimitiloihin liittyvä tarpeita yhdessä pankkien, Kärämäen kasvurahaston ja muiden julkisten sekä yksityisten yritysrahoittajien kanssa.

Kärämäen Teollisuuskiinteistöt Oy raportoi huhti-, elo- ja marraskuussa kunnanhallitusta. Tytäryhtiöiden asioista tiedottaminen valtuutetuille on osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnan osallistumisesta projekteihin päättää kunnanhallitus.

	TP2013	TP2014	TP2015	TA2016	TP2016
Väkiluku	2723	2698	2655	2686	2659
Kuntien välinen nettomuutto	-38	-22	-30	*	-2
Työttömyysaste (%)	13,4	14,9	15,8	*	11,7
Vuosikate €/asukas	826	523	392	265	542
Verotulot €/asukas	2 278	2 619	2 718	2 483	2 656
Valtionosuudet €/asukas	3 976	4 024	4 065	4 189	4 221

Nivala-Haapajärven Seutu Nihak ry :

Mittarit

Vuoden 2016 aikana Kärämäellä perustettiin 13 yritystä, yritysten poistuma kaupparekisteristä oli yhteensä 21 kpl , toimivia yrityksiä vuoden aikana lopetti 3 kpl, loput olivat jo aiemmin toimintansa lopettaneita.

Pidettyjä yrittäjältoja v.2016: tavoite 5kpl, pidettyjä yrittäjältoja 5 kpl

Selännepalvelut

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Selännepalvelut	-185 596	-208 920	0	-208 920	-195 735	13 185
TOIMINTAKULUT	-185 596	-208 920	0	-208 920	-195 735	13 185

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Kunta ostaa Ppky Selänteeltä ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, maa-aineslain, rakennusvalvonnan ja korjausneuvonnan palvelut.

Tavoitteet ja toimenpiteet: Palvelut ostetaan palvelutasosuunnitelman ja vuosittaisen vuosisuunnitelman mukaisesti. Kunnan maksuosuudeksi Ppky Selänteelle ympäristö- ja rakennus-valvontapalvelujen osalta budjetoitiin 204 920 euroa, toteuman ollessa 191 726 euroa.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	-9 658 611	-9 598 740	-229 820	-9 828 560	-9 627 732	200 828
TOIMINTATUOTOT	1 713 404	1 647 350	320 710	1 968 060	2 059 084	91 024
TOIMINTAKULUT	-11 361 610	-11 246 090	-550 530	-11 796 620	-11 686 816	109 804
Poistot	-10 406	-47 890	-24 000	-71 890	-124 230	-52 340

Vastuullinen viranhaltija: kunnanjohtaja

Toiminnan kuvaus: Sosiaali- ja terveystoimen palvelujen tarkoituksena on turvata kärsiväisille lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Peruspalvelut järjestetään lähipalveluna.

Kärsämäen kunta on järjestämävastuussa lakisääteisen sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta 1.1.2015, kun kunnan jäsenyys Ppky Selänteessä sote-palvelujen osalta päättyi vuoden 2014 lopussa. Sosiaali- ja terveystoimen palvelut järjestetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Palveluntuottajana 1.1.2015 aloitti Attendo Oy, palvelusopimus sote-palveluista on voimassa 30.6.2022 saakka.

Sosiaali- ja terveystoimen palveluista vastaavana toimielimenä toimii kunnanhallitus. Yksilöhuoltoasioita käsittelee yksilöjaos. Valtaosa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä työskentelee Attendon palve-

luksessa, lukuun ottamatta kunnan palvelukseen jääneitä henkilöitä, joista aiheutuvat henkilöstökustannukset Attendo korvaa kunnalle. Virkavastuutehtävät sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta kuuluvat kunnan palveluksessa työskenteleville viranhaltijoille. Näitä viranhaltijoita ovat kansanterveystyön johtava lääkäri, johtava sosiaalityöntekijä, kaksi sosiaaliohjaajaa 50% työajalla, sekä toimistos sihteeri. Virkavastuutehtävissä työskentelevien viranhaltijoiden henkilöstökustannuksista vastaa kunta.

Tavoitteet ja toimenpiteet:

Palvelut tuotetaan lähipalveluina. Palveluiden laatua ja vaikuttavuutta kehitetään yhteistyössä yksityisen palveluntuottajan kanssa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden ulkoistus perustuu kiinteään vuosihintaan, jolloin sote-palvelujen kustannukset ovat paremmin hallittavissa. Sote-palvelujen ohjausryhmä kokoontui vuoden 2016 aikana kolme kertaa. Ohjausryhmä koostuu kunnan, palveluntuottajan ja henkilöstön edustajista.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelusopimuksen mukainen sopimushinta sote- palveluista vuonna 2016 9 170 800 euroa, lisäksi vuonna 2016 maksettiin sopimuksen mukainen kannustinpalkkio, suuruudeltaan 177 490 euroa. Em erien laskennallinen alv-palautus 5% huomioituna nettokustannus oli 8 880 876 euroa. Tämän lisäksi kunnan vastattavana ovat virkavastuuhenkilöstön kustannukset enintään 150 000 euroon saakka, kiinteistö- ja kiinteistöhoitokustannukset sekä suuremmat kalustohankinnat. Kunnan kustannuksiin kuuluvat myös eläkemenoperusteiset eläkemaksut (336 407 euroa), työmarkkinatuen kuntaosuus, kuntouttava työtoiminta, toimeentulotuki (51 552 euroa) sekä ensihoito (149 126 euroa).

Lakimuutosten myötä työmarkkinatuen rahoitusvastuut muuttuivat vuoden 2015 alusta siten, että valtio ja kunnat rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen 300–999 päivän ajalta ja että kunnat vastaavat 70 %:n maksuosuudella vähintään 1000 päivää työttömyyden perusteella työmarkkinatukea saaneiden työttömyysetuudesta. Kunta maksoi työmarkkinatukea vuonna 2016 yhteensä 191 347 euroa. Nousua edelliseen vuoteen verrattuna oli 17 338 euroa (10 %).

Tunnuslukuja

	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TP 2016
Perustoimeentulotuki kotitaloudet (kpl)	85	76	82	87
Täydentävä TT kotitaloudet (kpl)	31	35	45	44
Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet yht.	84	85	113	103
Lastensuojeluilmoitusten määrä	47	53	32	63
Ls uudet avohuollon asiakkuudet	20	32	1	22
Perhetyön piirissä olleet perheet	17	20	17	31
Omaishoitajien lukumäärä	28	27	34	38
Omaishoidon tuella hoidettujen lkm	35	35	36	40
Päihdehuollon asiakkaat (A-klinikat)	19	24	15	32
Kotihoitokäynnit vanhustalouksissa	36 101	42 189	34 854	39 424

OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA

Yleistä

Opetustoimen lautakunta vastaa kunnan varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, toisen asteen koulutuksesta ja aikuiskoulutuksesta.

Lautakunta kokoontui vuoden 2016 aikana yksitoista (11) kertaa ja käsitteli yhteensä 136 pykälää.

Lukion rehtori hoiti oman toimensa ohella sivistystoimenjohtajan tehtäviä ja vastasi koko opetustoimen johtamisesta kesäkuun 15. päivään asti. Sivistystoimenjohtaja toimi lautakunnan kokouksissa asioiden valmistelijana, esittelijänä ja sihteerinä, kunnes sivistysjohtaja aloitti tehtävässä 16.6.2016. Koulutoimiston toimistosihteerin vastasi lautakunnan toimintaan ja sivistystoimen hallintoon liittyvistä toimistotehtävistä sekä osallistui myös lautakunnalle menevien asioiden valmisteluun.

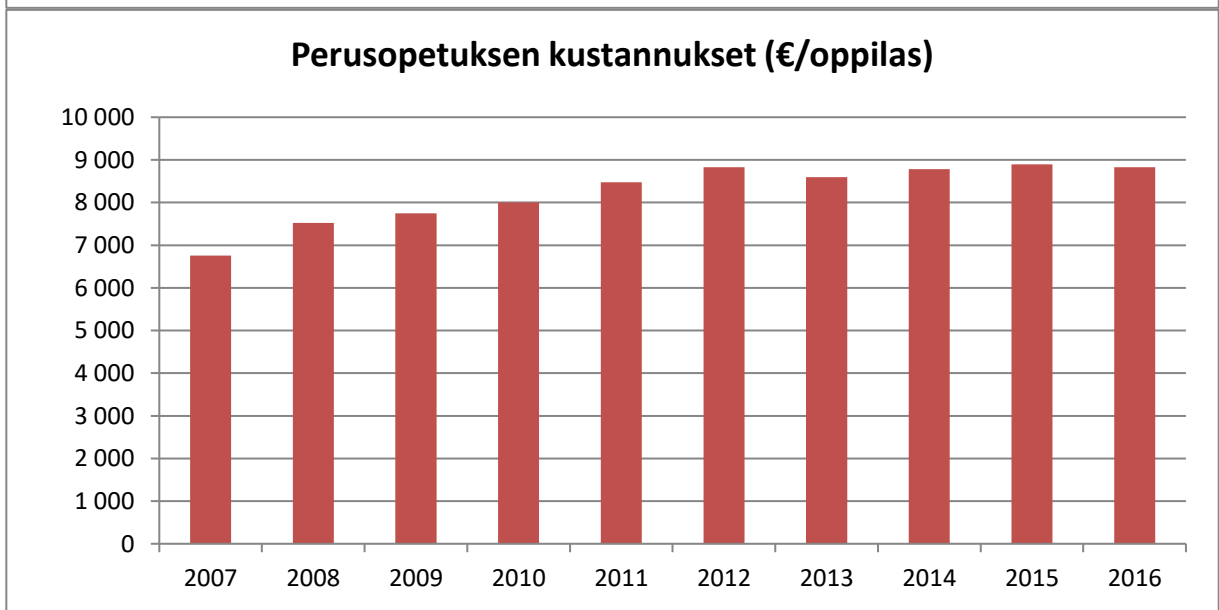
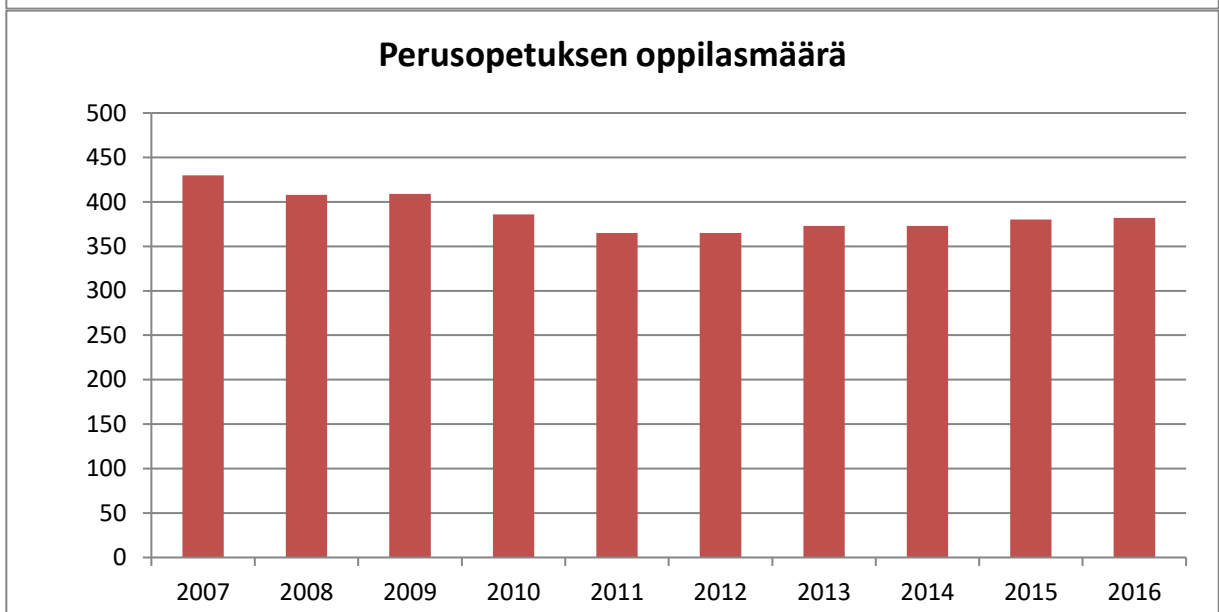
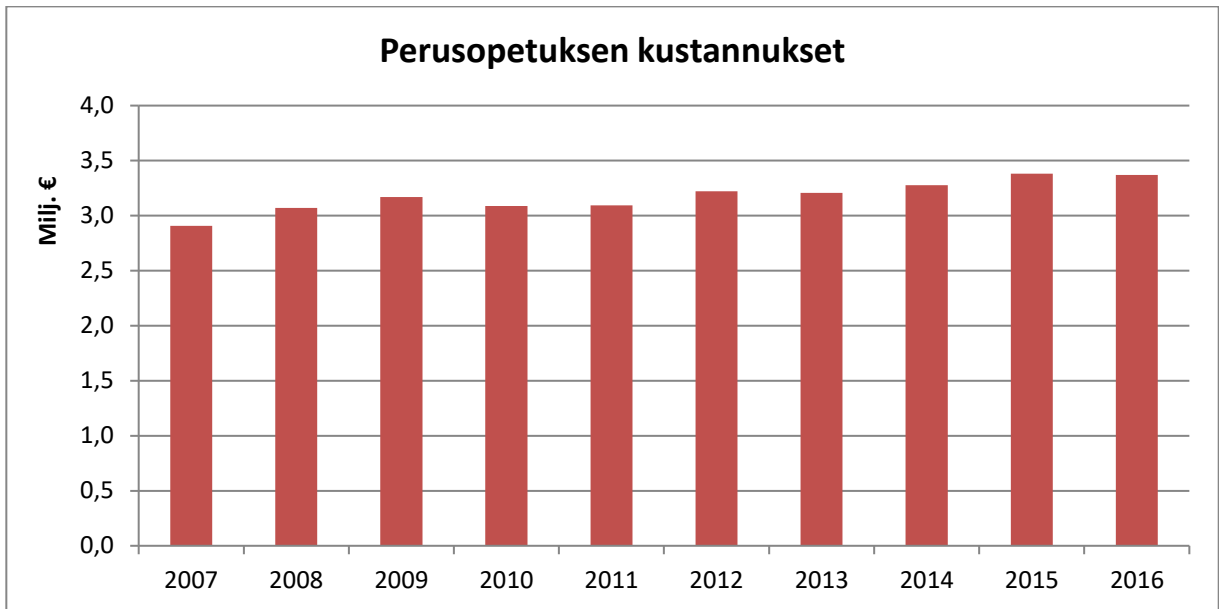
Varhaiskasvatus on siirtynyt peruspalvelukuntayhtymä Selänneestä Kärsämäen opetustoimeen vuoden 2015 alussa. Varhaiskasvatuksen toiminnasta ja taloudesta vastasi varhaiskasvatuspäällikkö, joka oli varhaiskasvatukseen liittyvien asioiden valmistelijana mukana opetustoimen lautakunnan kokouksissa.

Frosteruksen koulussa, jossa oli luokat 0-9, oli päätoiminen rehtori ja kokoaikainen koulusihteerin kevätlukukaudella. Syyslukukaudella toimistosihteerin on hoitanut koulusihteerin tehtäviä noin 20% työpanoksella. Kunnassa toimi kaksi kyläkoulua, Venetpalon koulu ja Saviselän koulu, joissa oli luokat 0-6. Frosteruksen koululla ja Saviselän koululla oli erilliset esiopetusryhmät, mutta Venetpalon koululla esioppilaat oli integroitu luokkien 1-2 yhteyteen. Lisäksi Frosteruksen koululla oli aamu- ja iltapäivätoimintaa 1-2 -luokkalaisille ennen ja jälkeen koulupäivän. Esiopetuksen oppilaille oli mahdollista osallistua aamu- ja iltapäivähoitoon yhteisissä tiloissa aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa. Venetpalon ja Saviselän kouluilla on omat rehtorit.

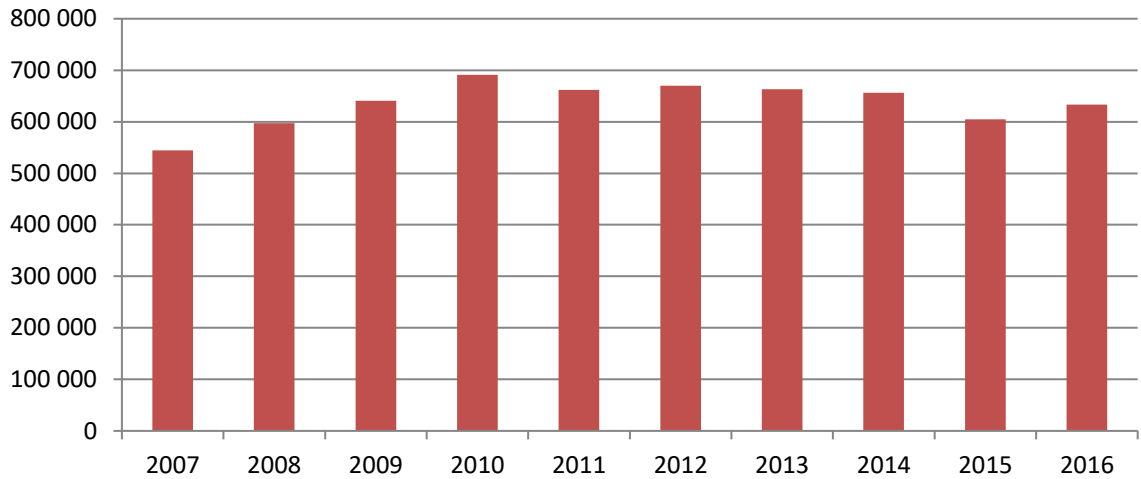
Koulujen rehtorit vastasivat oman koulunsa talousarvion suunnittelusta ja sen toteutumisesta. Frosteruksen koulun rehtori toimi perusopetusta koordinoivana rehtorina. Hänen vastuullaan oli mm. perusopetuksen talousarvion ja toimintasuunnitelman laatiminen ja seuranta, perusopetuksen opetussuunnitelman kehittäminen, peruskoulujen yhteisten projektien koordinointi sekä joidenkin perusopetusta koskevien asioiden valmistelu lautakuntaan.

Vuoden 2016 tilastointipäivänä 20.9.2016 oli perusopetuksessa ja esiopetuksessa yhteensä 382 oppilasta. Saviselän koululla oli 50, Venetpalon koululla 29, Frosteruksen koulun alaluokilla 180 ja yläluokilla 123 oppilasta.

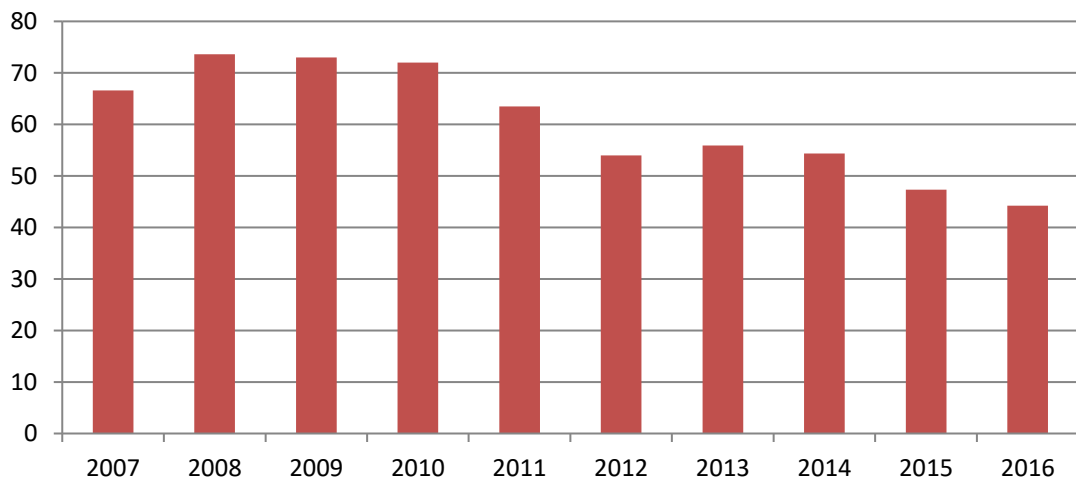
Lukiossa oli 43 päivälukion opiskelijaa kevään tilastointipäivänä 20.1.2016 ja 46 syksyn tilastointipäivänä 20.9.2016. Lisäksi eLukiossa opiskeli yksi tutkintotavoitteinen opiskelija sekä yksi aineopiskelija.

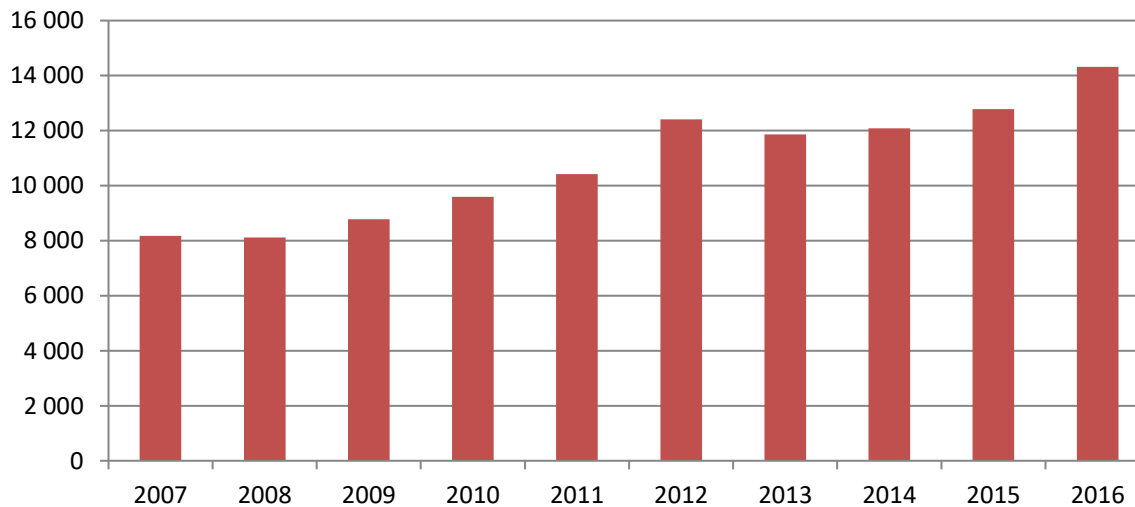
Lukion kustannukset (€)

Lukion opiskelijamäärä

Lukion opiskelijakohtaiset kustannukset (€/opiskelija)

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Opetustoimenlautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, imago tutkimus (selkeät mittaukset ja haastattelut kohderyhmittäin/ asiakassegmenteittäin), kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilmapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	Osallistutaan yhteistyössä Kärsämäen brändi- ja markkinointistrategian ja sen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Oppilaita on ollut mukana suunnittelemassa mm. Kärsämäen markkinoita. Markkinoidaan lukiota potentiaalisille opiskelijoille vieraillemalla koulutusmessuilla ja lehti-ilmoituksin. Tuodaan esille peruskoulun vahvuuksia, kuten pienet opetusryhmät sekä ensiluokkaiset välineet ja tilat.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asunto-rakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalautte asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskysely), aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä, palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys Kyläkoulujen määrä vähintään 2 kpl	Asumisen asiakaspalveluprosessi viritetään tehokkaaksi räätälöitynä ja yksilöllisenä kokonaispalveluna (asunto, työpaikat, palvelut, harrastukset ja etuudet samassa muuttopakettissa, markkinointi-aineistot visuaalisesti näyttäväksi, some-näkyvyys). Varmistetaan päivähoitopaikkojen tarpeenmukainen saatavuus, ottamalla lisätiloja käyttöön 3 uudelle ryhmälle ryhmäperhepäiväkotiiin. Perhekeskuksen toiminnan aloittaminen. Säilytetään opetustoimen ja opetuksen hyvä palvelutaso. Säilytetään kyläkoulut.

	Kerhojen määrä	Aamu- ja iltapäiväkerhojen toimintaa jatketaan, koulujen kerhotoimintaa kehitetään edelleen. Yhteisöllisyyttä tuetaan, mm. vanhempainyhdistystoimintaa.
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyä ”Keskipiste Puolimatassa” - saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	Uudet yritysprojektit, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käyttöaste, valta- ja kanta-tenneiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoittujien määrä, hanketavoitteet	Kyliin elinympäristöjen esille nosto toimivien tie- ja sähköisten yhteyksien ja väljien asumismahdollisuuksien kautta. Järjestetään koulukuljetukset laadukkaasti. Huolehditaan lukion saavutettavuudesta myös ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden osalta. Kuljetusta on järjestetty Pyhännältä.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	Tapahtumien kävijämäärä, uudet tapahtumat, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, kulttuurimatkailun aktiviteetti Opetussuunnitelman tavoitteiden toteutuminen Toteutuneiden kv-yhteistyöprojektien lukumäärä	Kootaan jo olevat ja kehitettävät omaleimaiset kulttuurikohteet, -tapahtumat, -ympäristöt ja -palvelut samaan ja eri vuodenaikoihin sovittuun ja tuotteistettavaan palvelu-kokonaisuuteen, joka toimii markkinoinnin perustana. Lukion osallistuminen Erasmus+ ohjelmaan 2016-2018. Kyliin omaperäisten kulttuuri-vaikutteiden, -palvelujen ja yritystoiminnan yhteiskäyttö tapahtumissa ja matkailussa (tarinallisuus, luontokohteet, metsästys, ruoka, jne). Paikalliset perinteet ja kulttuurin vahvuudet huomioidaan opetussuunnitelmassa. Elämäntarinallisuus on mukana opetussuunnitelmassa.

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Opetustoimen lautakunta	-5 281 980	-5 420 590	4 600	-5 415 990	-5 322 760	93 230

TOIMINTATUOTOT	364 785	311 500	38 500	350 000	357 938	7 938
TOIMINTAKULUT	-5 646 765	-5 732 090	-33 900	-5 765 990	-5 680 698	85 292
Poistot	-124 144	-108 700	0	-108 700	-147 151	-38 451

Toimielimen sitovuustaso

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Opetustoimen hallinto	-140 804	-136 690	-14 570	-151 260	-150 700	560
Perusopetus	-3 381 306	-3 411 430	-1 055	-3 412 485	-3 371 149	41 336
Toisen asteen koulutus	-605 022	-692 590	64 670	-627 920	-633 528	-5 608
Muu sivistystyö	-88 640	-94 880	0	-94 880	-86 522	8 358
Varhaiskasvatus	-1 066 208	-1 085 000	-44 445	-1 129 445	-1 080 861	48 584

OPETUSTOIMEN HALLINTO

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Opetustoimen hallinto	-140 804	-136 690	-14 570	-151 260	-150 700	560
TOIMINTATUOTOT	6 157	0	0	0	35	35
TOIMINTAKULUT	-146 961	-136 690	-14 570	-151 260	-150 735	525
Poistot	-316	-350	0	-350	-704	-354

PERUSOPETUS

Perusopetuksen vastuualue sisältää esi- ja perusopetuksen tulosyksiköt.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Kansainvälisyysprojekteja ja yhteistyötä jatketaan.	Uutta Comenius-hanketta tai muuta kansainvälisyyskontakteja etsitään. Panostetaan lähialueen koulujen, kylien ja hankkeiden yhteistyöhön.	Millään peruskoululla ei ole tällä hetkellä kansainvälisyys hankkeita.
Kaikkia yhdeksäsluokkalaisia ohjataan yhteishakuun.	Kaikki perusopetuksen keväällä 2016 päättäneet saavat opiskelupaikan.	Kaikki 41 oppilasta saivat opiskelupaikan: Lukiosta 18 (44 %) ja Ammattiopistosta 23 (56 %).
Seurataan missä muu Suomen taitotaso menee. Käytössä on valtakunnalliset arvioinnin kriteerit.	Koulun toimintaa verrataan alueen ja koko maan tunnuslukuihin.	

<p>Perusopetuksen kustannukset pyritään pitämään samantyyppisten kuntien tasolla.</p>		
<p>Yhtenäisen perusopetuksen toteuttamista jatketaan ja kehitetään lisäämällä yhteistyötä koulujen kesken.</p>	<p>Kaikilla kunnan alakouluilla on yhteisiä tilaisuuksia. Kouluilla on yhtenäiset toimintasäännöt ja oppilashuollon ohjeistus.</p> <p>Yhtenäiskoulun käytänteiden yhdenmukaistamista jatketaan luokka-asteesta riippumatta.</p> <p>Frosteruksen koulu on edelleen mukana SYVE:ssä eli Suomen Yhtenäiskouluverkossa.</p>	<p>Alakoulujen hiihtokisat 23.2.16, sählyturnaus 26.4.16 ja YU-kisat 30.8.16 Frosteruksen koululla. Kevätkirkko 3.6. ja joulukirkko 16.12. Engelin kirkossa.</p> <p>Kunnan yhteinen esiopetuksen ja perusopetuksen uusi opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.16.</p> <p>Kärsämäen kunnan perusopetuksessa käytössä päivitetty käyttäytymisen kriteeristö (Opetustoimen ltk. 14.4.15 § 43. Luokka-asteet 1-2 ja luokka-asteet 3-9.</p> <p>SYVE ry ajettiin yhdistyksenä alas vuoden 2016 aikana. Yhtenäiskouluajatus on ajanut läpi valtakunnan ja valistustyön tekeminen ei ole enää tarpeellista.</p>
<p>Syyslukukaudella 2009 aloitettu KIVA-koulu -toimintaohjelma jatkuu kaikilla kouluilla.</p>	<p>Vuosittain tehtävien oppilaskyselyjen perusteella kiusaaminen vähentyy.</p> <p>Sitoudutaan ohjelman tehokkaaseen toteuttamiseen.</p>	<p>Kaikilla kouluilla tietoon tulleeisiin kiusaamistapauksiin on puututtu systemaattisesti ja vakavasti. Kaikki pienemmätkin tapaukset selvitetty. Kiusaamista tietty silti esiintyy. Kunnanjohtaja ja johtava sosiaalityöntekijä ovat julkilausuneet myös kiusaamishuolen.</p>
<p>Tietotekniikan hallitseminen ja sujuva käyttö on tärkeää nyky-yhteiskunnassa. Oppilashallintoa ja yhteyksiä kotiin tehostetaan, prosesseja digitalisoidaan sekä yhdenmukaistetaan niin kouluilla kuin koulutoimessa.</p>	<p>Koko ajan pyritään päivittämään opetustilojen AV-tekniikkaa vanhimmasta päästä. Kaikissa kouluissa (Frosterus, Venetpalo, Saviselkä ja lukio) on käytössä yhteinen digitaalinen Wilma-järjestelmä, joka on Multi-Primus oppilashallinto-ohjelman www-liittymä. Opettaja, henkilökunta ja huoltaja pääsevät yhdellä tunnoksella kaikkiin häntä koskeviin tietoihin käsiksi.</p> <p>OSAAVA-hankkeen kautta selvitetään alueen opettajien tieto- ja viestintätekniikan</p>	<p>Helmi-maaliskuun aikana kaikkien koulujen koneet on asennettu uudelleen ja huonoimmat on pantu SER-jätteeseen. Oppilasverkon palvelin on Frosteruksen koululla.</p> <p>Alakoulujen opettajat ovat olleet verkkokoulutuksessa Haapajärven kaupungin organisoimassa TVT-strategiakoulutuksessa. Strategia on valmis. Wilmaa käytetään kaikilla kouluilla päivittäin. Opinaika opetusohjelma on myös oppilaitten käytössä.</p>

<p>Opettajien tietotekniset taidot ovat tärkeitä.</p> <p>Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.</p>	<p>(tv) käyttöä, koulutustarpeita siinä sekä järjestetään tv-koulutuksia alueen opettajille. Hankkeessa aloitetaan myös koulujen tv-strategiatyö alueella.</p> <p>Oppitunnilla ATK-luokassa jokaisella oppilaalla on käytössä hyvin toimiva tietokone. Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (tietokone, dataprojektori, dokumenttikamera).</p>	<p>Kärsämäen kunnan tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön strategia on hyväksytty lautakunnassa 17.3.15. Jatkohankkeessa 2016-2017 koulutetaan Selänteen kuntiin lisää tv-agentteja ja Kärsämäeltä on 2 opettajaa agenttina.</p> <p>Frosteruksen koulu on käyttänyt valtuuston myöntämän investointirahan 12 000 € ATK-luokan työasemien uusimiseen maaliskuussa.</p>
<p>Sisäilman laadulla on suuri merkitys opiskelutehokkuuteen ja motivaatioon.</p>	<p>Sisäilmanlaatu pysyy normaalin rajoissa. Suoritetaan ilmanlaatumittauksia luokissa tarpeen mukaan.</p>	<p>Frosteruksen koulussa on talvella 2016 tehty yksittäisen huoneen radon-kohdemittaus. Radonia ei ollut liikaa.</p>
<p>Varhaisen puuttumisen mallia painotetaan koulumaailmassa.</p>	<p>Psykologin tutkimuksiin ohjattu oppilas pääsee tutkimuksiin 2 kuukauden kuluessa.</p> <p>Kärsämäellä on oma kokoikäinen koulukuraattori.</p> <p>Koululääkäri on oltava lain edellyttämän verran käytettävissä.</p> <p>Resursoidaan riittävästi tukiovetusta ja muuta yleisen tuen resurssia.</p>	<p>Ei toteudu. Kevään aikana psykologin palvelut hoiti Petri Juujärvi Koulutusavain Oy:stä ja syksyllä Carlos Sirkiä Poiju psykologipalvelusta. Osto on 2 pv/kk, joka on riittämätön.</p> <p>Kuraattori saatu työsuhteeseen 2.1.14. Kuraattori vieraili kyläkouluilla joka toinen viikko yhden koulupäivän mittaisesti.</p> <p>Kouluterveydenhoitaja oli kyläkouluilla fyysisesti läsnä kerran kuukaudessa.</p> <p>Tukiovetusta on annettu tarvittaessa. Tukiovetusresurssia on siedettävästi.</p>
<p>Kaikki opettajat ovat osaavia (substanssipätevyys) ja muodollisesti kelpoisia. Kaikilla opettajilla on mahdollisuus osallistua ammattipätevyyttä täydentävään koulutukseen.</p>	<p>Listataan poikkeamat.</p> <p>Kirjataan opettajien osallistumiset koulutuksiin.</p>	<p>Kouluilla kaikki opettajat ovat muodollisesti päteviä. Tosin poissaoloja on ollut runsaasti ja sijaiset epäpäteviä.</p> <p>Muodollisesti epäpätevä opettaja keväällä Frosterus: 2 luokanopettaja.</p> <p>Muodollisesti epäpätevä opettaja syksyllä Frosterus: yksi luokanopettaja ja yksi kielten opettaja.</p>

		Opettajat osallistuivat VESO-koulutuksiin, vapaaehtoiisiin koulutuksiin ja Yrityskylä-koulutuksiin.
Mahdollisimman moni oppilas osallistuu koulun tarjoamaan kerhoon.	Kaikille 1-9 luokan oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua koulun ilmaisiin kerhoihin. Vanhemmat otetaan mukaan kerhotoimintaan.	Kaikille oppilaille 1-9 lk on tarjottu mahdollisuus osallistua koulun ilmaisiin kerhoihin.
Monipuolinen ja innostava liikunta on tärkeää oppilaan kasvulle. Oppilaiden ylipaino vähentyy.	Oppilaiden liikkuminen lisääntyy. Oppilaille tarjotaan tavallisten liikuntamuotojen lisäksi mm. lumikenkäilyä, melontaa, yösuunnistusta ja valokuvausta. Kerhotoiminta tukee liikunnanopetusta. Myös välitunneilla pyritään aktiiviseen liikkumiseen mm. välkkäritoiminnan kautta. Suositusten mukainen kouluruokailu.	Pidennetyt välitunnit (25 min) on kerran viikossa. Koulutetut välkkärit ohjaamassa. Oppilaat ovat saaneet opetussuunnitelman mukaista liikunnanopetusta koulun omien mahdollisuuksien ja painotusten mukaisesti. Perusopetus on mukana Liikkuva koulu -ohjelmassa ja saanut myös avustusta Avista. Kouluruokailu on suosituksen mukainen.
Yrittäjyyskasvatusstrategian tavoitteet näkyvät opetuksessa.	Toimitaan strategian mukaisesti ja oppilaat järjestävät keväällä yhdessä paikkakunnan yrittäjien kanssa tapahtuman, jossa esitellään paikkakunnalla toimivia yrityksiä ja heidän tuotteitaan.	Hyväksytty lautakunnassa 16.4.14 ja päivityksen alla. Yrittäjyyskasvatusstrategian mukaisia toimia on toteutettu. Kärsämäen kaikki 6-luokkalaiset olivat päivän Oulussa yrityskylässä 7.4.16. Yläkoulussa on TET-päiviä. Uuden OPS:n valmistelussa on myös vahvasti mukana.
Yhteistyö kodin ja koulun välillä on osa luontevaa yhteistyötä.	Kaikilla peruskouluilla on vanhempainyhdistys. Yhteistyötä kotien, kylien ja koulun välillä lisätään. Loputkin huoltajat siirtyvät Wilman käyttäjiksi.	Kyllä on. Toiminta on etupäässä varainkeruuta ja talkoilua. OPS2016 liittyen on Wilma-kysely ja tiedotustilaisuus toteutettu huoltajille. Vanhempainillat, vanhempainvartit ja lapset puheeksi -menetelmä ovat käytössä kaikilla kouluilla. Wilma on käytössä kaikilla kouluilla. Huoltajatunnukset ovat kaikilla perheillä käytössä Kärsämäellä.
Yläkoulun oppilaiden opiskelumotivaatio on riittävän korkealla tasolla ja oppituntien työrauha on taattu.	Opetusryhmissä vaalitaan opiskelurauhaa. Tarpeen vaatiessa perustetaan JOPO-	Keväällä yhteensä 11 JOPO-oppilasta (4 opp/8.lk ja 7 opp/9.lk). Syksyllä yhteensä 12 JOPO-oppilasta (4 opp/8.lk ja 8 opp/9.lk).

	luokka, johon hakemusten perusteella valitaan 7-9.-luokkalaisia oppilaita. Listataan JOPO-oppilaiden määrä.	Tietty yleisopetuksen ryhmät ovat saaneet työrauhaa JOPO-luokan ansiosta.
Lapset puheeksi -menetelmä	Kaikissa kunnan peruskouluissa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä ja siihen on koulutetut opettajat. Kirjataan käytyjen keskustelujen/ neuvonpitojen määrä.	Kaikilla kouluilla on LP-menetelmä käytössä 1.1.15 alkaen. Opettajista on 73 % LP-menetelmäkoulutettu. Käytyjä keskusteluja (vuosi 2016) 57 (tarjottu 136) ja neuvonpitotapauksia 0 kpl. Käytyjä keskusteluja (vuosi 2015) 139 (tarjottu 172) ja neuvonpitotapauksia 2 kpl.
Kyläkoulujen toiminta pyritään turvaamaan pitämällä oppilasmäärät vähintään nykyisellä tasolla.	Seurataan kyläkoulujen oppilasmääriä ja ennusteita.	Lähivuodet näyttävät oppilasennusteissa hyviltä säilymisen puolesta.

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Perusopetus	-3 381 306	-3 411 430	-1 055	-3 412 485	-3 371 149	41 336
TOIMINTATUOTOT	186 456	117 000	31 500	148 500	153 242	4 742
TOIMINTAKULUT	-3 567 762	-3 528 430	-32 555	-3 560 985	-3 524 391	36 594
Poistot	-108 674	-97 670	0	-97 670	-108 596	-10 926

	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Perusopetuksen tunnuslukuja					
<u>Peruskoulut (mukana esiopetus)</u>					
oppilasmäärä	380	375	375	382	7
kustannukset €/oppilas	8 898	9 097	9 100	8 825	275
opetustuntien määrä	33 292	32 200	32 200	30 996	-1 204
kustannukset €/opetustunti	102	106	106	109	-3
kustannukset yhteensä	3 381 306	3 411 430	3 412 485	3 371 149	41 336

Kerhotoiminta

Lukuvuoden 2008-2009 alussa käynnistettiin kouluilla kerhotoiminta Opetushallituksen myöntämän avustuksen turvin. Sen jälkeen avustuksia on saatu joka vuosi ja kerhotoiminta on jatkunut keskeytyksettä. Vuonna 2016 kerhomäärät ja kerhoihin osallistuneiden oppilasmäärät olivat seuraavat:

	Kerhokertoja		Osallistujia	
	Kevät	Syksy	Kevät	Syksy
Frosterus	48	68	42	124
Venetpalo	23	30	38	23
Saviselkä	21	14	38	31
Yhteensä	92	112	118	178

Kevätlukukaudella oli erilaisia kerhoja yhteensä 11 ja niissä pidettiin yhteensä 148 kerhotuntia. Syyslukukaudella oli erilaisia kerhoja yhteensä 14 ja niissä pidettiin yhteensä 177 kerhotuntia. Vuonna 2016 kerhotuntien ja osallistujien määrä oli hivenen alhaisempi kuin vuonna 2015.

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toisen asteen vastuualue sisältää lukion tulosityksikön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen												
Lukion opiskelijamäärä säilyy kohtuullisena.	Jokaisella vuosiluokalla vähintään 20 opiskelijaa.	Vuoden päättyessä lukiossa 46 opiskelijaa. Aloittavalla vuosiluokalla tavoitteen mukainen opiskelijamäärä.												
Kärsämäki mukana eLukiassa.	eLukiassa vähintään yksi aikuisopiskelija. Päivälukiolaiset suorittavat kursseja eLukiassa. Kärsämäen lukiosta annetaan eLukio-opetusta vähintään kaksi kurssia vuodessa. Peruskoulun oppilaille tarjotaan mahdollisuus suorittaa kursseja eLukiassa.	eLukiassa yksi tutkintotavoitteinen aikuisopiskelija. Päivälukiolaisilla kaksi, aineopiskelijoilla kolme ja peruskoululaisilla yksi kurssi-suoritus. Kärsämäen lukiosta annettu opetusta neljä kurssia.												
Lukion toimintaa verrataan alueen tunnuslukuihin	Opiskelijakohtaiset kustannukset samantyyppisten lukioiden tasolla.	Pohjois-Suomen AVI:n keräämien vuoden 2014 tietojen mukaan olivat Kärsämäen lukion taloustilaston mukaiset opiskelijakohtaiset kustannukset 13 093€. Maaseutumaisten kuntien keskimääräiset kustannukset entisen Oulun läänin alueella olivat 10 915€. Vuodelta 2015 ei vastaavaa tilastoa ole kerätty.												
Lukiassa suoritetaan tietokoneen A-ajokortteja.	Tavoitteena viisi A-korttia vuodessa sekä osasuorituksia 20 opiskelijalta.	Suoritettu kuusi A-tutkintoa ja osasuorituksia 19 opiskelijalta.												
Kaikilla lukion opettajilla muodollinen kelpoisuus.	Listataan poikkeamat.	Kaikilla lukion opettajilla muodollinen kelpoisuus.												
Lukioyhteistyötä muiden lukioiden kanssa jatketaan.	Päivälukiolaiset osallistuvat vähintään viidelle kahden tai useamman lukion yhteiselle kurssille.	Opiskelijat ovat osallistuneet vuoden 2016 aikana 13 yhteiselle kurssille.												
Mahdollisimman moni lukion päättäneistä saa opiskelupaikan korkeakoulusta.	Lukion päättäneet saavat opiskelupaikan korkeakouluista paremmin kuin Suomessa keskimäärin.	Opiskelupaikan välittömästi ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen saaneet <table border="1"> <thead> <tr> <th>Opiskelupaikka</th> <th>Kmäki 2015</th> <th>Kmäki 2008-2015</th> <th>Suomi 2008-2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>yliopisto</td> <td>13 %</td> <td>21 %</td> <td>18 %</td> </tr> <tr> <td>AMK</td> <td>7 %</td> <td>29 %</td> <td>15 %</td> </tr> </tbody> </table>	Opiskelupaikka	Kmäki 2015	Kmäki 2008-2015	Suomi 2008-2015	yliopisto	13 %	21 %	18 %	AMK	7 %	29 %	15 %
Opiskelupaikka	Kmäki 2015	Kmäki 2008-2015	Suomi 2008-2015											
yliopisto	13 %	21 %	18 %											
AMK	7 %	29 %	15 %											

		ammattillinen	13 %	8 %	4 %
		ei opiskelu- paikkaa	67 %	42 %	63 %
Tietokoneet ja opetusvälineet ajan tasalla.	<p>Oppitunnilla tietokoneiluokassa jokaisella opiskelijalla on käytössä hyvin toimiva tietokone.</p> <p>Jokaisen opetustilan opetusvälineistö on ajan tasalla (tietokone, dataprojektori, dokumenttikamera).</p> <p>Lukion opiskelijoiden käyttöön hankitaan tablettitietokoneita ja ne otetaan käyttöön opetuksessa.</p>	<p>Lukion käytettävissä olevassa Frosteruksen koulun tietokoneiluokassa riittävä määrä tietokoneita, jotka päivitetty vuonna 2016. Lukion tietokoneiluokassa 24 tietokonetta, joissa Linux-käyttöjärjestelmä.</p> <p>Yhden luokan varustelu puutteellinen.</p> <p>Tablettitietokoneet on hankittu henkilökohtaiseen käyttöön opettajille ja opiskelijoille. Tablettitietokoneita käytetään opetuksessa.</p>			
Valmistaudutaan sähköiseen ylioppilastutkintoon.	<p>Opettajia koulutetaan.</p> <p>Aloitetaan tekninen valmistautuminen.</p> <p>Pidetään sähköisiä kurssikokeita Abitti-järjestelmällä.</p>	<p>Opettajia koulutettu sekä alueellisissa koulutustilaisuuksissa että paikallisesti.</p> <p>Yksi lukion luokka varustettu kiinteillä kaapeloinneilla Abitti-koejärjestelmää varten.</p> <p>Lukiolle tarvittaisiin vielä muutama (vanha) kannettava tietokone sähköisten kokeiden varakoneiksi.</p> <p>Kurssikokeita pidetty säännöllisesti Abitti-järjestelmällä.</p> <p>Sähköisen ylioppilaskokeen valtakunnallinen kenraaliharjoitus pidetty 6.4.2016. Koejärjestelmä toimi hyvin.</p> <p>Syksyllä 2016 pidettiin ensimmäiset sähköiset ylioppilaskokeet. Kärsämäen lukiosta ei ollut niihin osallistujia.</p>			
Kansainvälisyys		<p>Lukio mukana Erasmus+ -hankkeessa 'Math and Science Adventure'</p> <p>Kolme lukion opiskelijaa ja yksi opettaja vierailivat hankkeen puitteissa Kyproksella marraskuussa.</p>			

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Lukio	-605 022	-692 590	64 670	-627 920	-633 528	-5 608
TOIMINTATUOTOT	30 847	36 000	14 000	50 000	36 329	-13 671
TOIMINTAKULUT	-635 869	-728 590	50 670	-677 920	-669 857	8 063
Poistot	-15 154	-10 680	0	-10 680	-11 902	-1 222

	TP 2015	TA 2016	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Tunnusluvut					
opiskelijamäärä (päivälukio)	47	47	47	46	-1
opiskelijamäärä (eLukio)	1	1	1	1	0
opetustuntien määrä	4 408	4 700	4 700	4 522	-178
kustannukset €/opetustunti	137	147	134	140	-6
kustannukset €/opiskelija	12 873	14 430	13 082	13 479	-397

MUU SIVISTYSTYÖ

Muu sivistystyö vastuualue sisältää kansalais- musiikki- ja tanssiopiston tulosityksiköt.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Tarjotaan monipuolista kuntalaisten tarpeet huomioonottavaa opetusta joustavin opetusjärjestelyin.	Tunnusluvut.	Muu sivistystyön tunnusluvut taulukkona toteutuma lukujen jälkeen.

	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
Muu sivistystyö	-88 640	-94 880	-86 522	8 358
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-88 640	-94 880	-86 522	8 358

Muu sivistystyön tunnusluvut

<u>Kansalaisopisto</u>	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
vapaan sivistystyön opetus, h	2 380	2 435	2 331	-104
opiskelijamäärä, brutto	1 296	>1 400	1 191	-209
opiskelijamäärä, netto	622	> 700	554	-484
kunnan maksama opetus €/h, netto	25,30	26,49	24,84	1,65
kustannukset €/h, brutto	88,69	80,78	88,20	-7,42
kustannukset €/h, neto	46,52	46,07	48,62	-2,55
kustannukset yhteensä	60 285	64 500	57 900	6 600

<u>Musiikkiopisto</u>	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
oppilasta/vuosi	15	15	15	0
kustannukset €/oppilas	1 471	1 606	1 484	122
kustannukset yhteensä	22 065	24 090	22 260	1 830

Oppilaspaikan hintaan sisältyy myös ryhmäoppilaat eli kokonaisoppilasmäärä 17. Palautus johtuu suurelta osin kahdesta virasta, joihin oli varattu määräraha 1.8.2016, mutta jotka hoituivat tuntiope- tuksena, samoin matkakulut jäivät arvioitua pienemmäksi.

<u>Tanssiopisto</u>	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
pidettyjä tunteja	176	170	186	16
oppilaita; kevätlukukausi	55	44	49	5
syyslukukausi	51	47	52	5
kustannukset €/h	37	37	37	0
kustannukset yhteensä	6 290	6 290	6 290	0

Lisäksi oppilailta on ollut mahdollisuus osallistua syventäviin opintoihin Nivalassa ja Pyhäjärvellä. Sopimukseen perustuvan laskutuksen mukaan on laskutettu 170 h eli maksettava summa oli 34 viikkoa x 5 h x 37 € = 6 290 €.

VARHAISKASVATUS

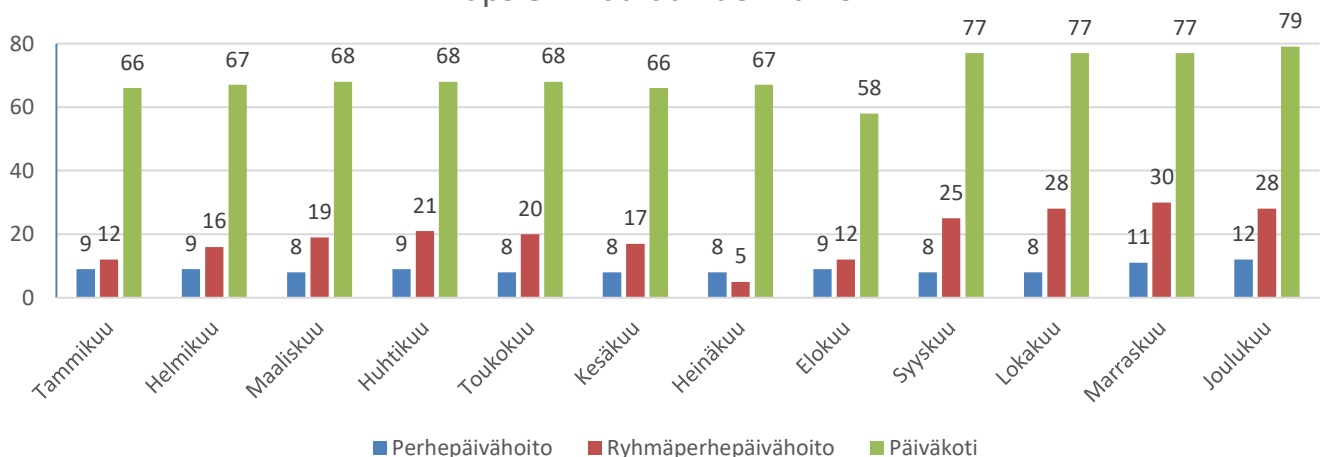
Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen yhteistyössä vanhempien kanssa.	Lisätään yhteistyötä vanhempien kanssa, huomio päivittäisille keskusteluille.	Hyvin toteutunut.
Päivähoitopaikka kaikille sitä tarvitseville.	Lisätään hoitopaikkoja ja henkilöstön määrää tarpeen mukaan.	Hoitopaikkoja lisätty uuden ryhmäperhepäiväkodin muodossa, sekä loppuvuodesta palkattu 1 uusi määräaikainen perhepäivähoitaja.
Kärsämäen varhaiskasvatus tunnetuksi	Nettisivut kuntoon. Esite Lastentalosta ja Tenavatuvasta.	Lastentalon esite tehty ja se on luettavissa Kärsämäen kunnan nettisivuilla. Tenavatuvan esite tehty kesällä 2016.
Lapset puheeksi –menetelmä ja varhaiskasvatus-suunnitelma kaikille lapsille	Kirjataan käytyjen keskusteluiden/neuvonpitojen määrä.	70/108 lp-vasu keskustelua käyty. Keskustelut pääsääntöisesti syksyisin. Ei neuvonpitoja
Varhaiskasvatussuunnitelmat yksiköihin	Varhaiskasvatussuunnitelma Tenavatuvalle ja perhepäivähoitoon. Lastentalon vasun päivitys kevään 2016 aikana.	Uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistu 2016 syksyllä. Niiden mukaiset vasut tehdään v. 2017

Kotiseutu tutuksi lapsille	Tutustuminen lähiympäristöön, rakennuksiin, palveluihin. Tutustumiskäyntejä ja kävelyretkiä.	Kävelyretkiä lähiympäristöön tehty. Lisäksi tehty vierailuja kirkkoon, kirjastoon, kauppaan, paloasemalle ja paikallisiin yrityksiin. Lisäksi vanhempia on ollut kertomassa lapsille omista ammateistaan.
Erityislastentarhanopettajien palvelut.	1-2 pv/kk erityislastentarhanopettaja Kärsämäellä. Kaikki tukea tarvitsevat saavat elton palveluita.	ei elton palveluita, tarvittaessa konsultaatio apua saatu koulun erityisopettajalta.

	TP 2015	Alkup. TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Varhaiskasvatus	-1 066 208	-1 085 000	-44 445	-1 129 445	-1 080 861	48 584
TOIMINTATUOTOT	141 324	158 500	-7 000	151 500	168 332	16 832
TOIMINTAKULUT	-1 207 532	-1 243 500	-37 445	-1 280 945	-1 249 193	31 752
Poistot	0	0	0	0	-25 949	-25 949

Tunnuslukuja

Lapsien määrät vuonna 2017

VAPAA-AJAN LAUTAKUNTA

Yleistä

Vapaa-ajan lautakunta vastaa kunnan kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso-, liikunta- ja raittiuspalveluista.

Lautakunta kokoontui vuoden 2016 aikana viisi (5) kertaa ja käsitteli yhteensä 42 pykälää.

Vapaa-aikatoimen johtajana toimi sivistystoimenjohtaja 15.6. asti ja sen jälkeen sivistysjohtaja, joka toimi lautakunnan kokousten esittelijänä ja sihteerinä. Lautakunnan kokouksissa oli läsnäolo-oikeus myös kirjastotoimenjohtajalla ja liikunta- ja nuorisosihteerillä, jotka toimivat omia vastuualueita koskevien asioiden valmistelijoina sekä talousarvion suunnittelijoina ja sen toteutumisesta vastaavina. Lisäksi lautakunnan kokouksissa oli edustus Kattilakosken kulttuuriosuuskunnalta, jonka vastuualueeseen kuului kulttuuripalvelujen ja sen talousarvion suunnittelu ja seuranta.

Kirjastotoimenjohtajan palvelut ostettiin Haapajärven kaupungilta. Työaikana mitattuna palvelun suuruus oli yksi päivä viikossa. Lisäksi kirjastossa työskenteli kaksi päätoimista kirjastovirkailijaa. Kunnan kulttuuripalvelujen hoidosta vastasi Kattilakosken kulttuuriosuuskunta yhden viikoittaisen työpäivän työpanoksella. Liikunta- ja nuorisosihteerit vastasi liikunta- ja nuorisotyöstä sekä toimi valvojana nuorisotalo Poppelissa. Latujen ylläpito ostettiin yksityisiltä palveluntarjoajilta, mutta muuten liikunta-alueiden hoidosta vastasi kunnan tekninen toimi.

Vapaa-ajan lautakunnan jäsenistä koostunut toimikunta valitsi vuoden 2016 kärsämäkiseksi Ville Kyllösen ja kulttuuripalkinnon sai Marika ja Jarmo Kuosmasen. Vuoden ulkokärsämäkiseksi valittiin kirjailija Tiina Laitila Kälvemark.

Kärsämäen kunnan vuosille 2016-2021 laaditun strategian vision mukaan Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, urheilullista ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Vapaa-ajan lautakunnan vastuualueelle kuuluvia keskeisiä toimenpiteitä ovat:

Kärsämäen kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strateginen tavoite	Strategiamittarit	Toteutuminen
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä	Kulttuuritapahtumat ovat olleet laajasti esillä sosiaalisessa mediassa ja paikallislehdissä.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi	Asiakaspalaute vapaa-ajan palveluista ja harrastusmahdollisuuksista	Yhdistystoiminta on ollut vireää, mutta palautetta ei ole juurikaan tullut kuntalaisilta.

	Aktiivisten kylä- ja muiden yhdistysten määrä	
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyä ”Keskipiste Puolimatassa” –saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde	Erialaisten tapahtumien määrä	Kulttuuritoimi on ollut mukana toteuttamassa tapahtumia ja vierailevat taiteilijat ovat järjestäneet runsaasti näytelyitä ja tapahtumia.
IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen	Tapahtumien kävijämäärä, uudet tapahtumat, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, kulttuurimatkailun aktiviteetti	Kootaan jo olevat ja kehitettävät omaleimaiset kulttuurikohteet, -tapahtumat, -ympäristöt ja -palvelut samaan ja eri vuodenaikoihin sovittuun ja tuoteistettavaan palvelukokonaisuuteen, joka toimii markkinoinnin perustana. Visit Kärsämäki sivusto on suunnitteilla. Kulttuuriyrittäjyyden ja -aktiviteetin kehittäminen verkostoitumista ja ulkomaisia kontakteja hyväksikäyttäen. Yhteistyö Luova studio hankkeen kanssa on alkanut. Kyllien omaperäisten kulttuurivaikutteiden, -palveluiden ja yritystoiminnan yhteiskäyttö tapahtumissa ja matkailussa.

Valtuuston sitovuustaso

	TP 2015	TA2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Vapaa-ajan lautakunta	-449 076	-510 200	32 150	-478 050	-455 826	22 224
TOIMINTATUOTOT	8 800	4 200	4 020	8 220	8 377	157
TOIMINTAKULUT	-457 876	-514 400	28 130	-486 270	-464 203	22 067
Poistot	-47 092	-46 600	0	-46 600	-46 845	-245

Toimielimen sitovuustaso

	TP2015	TA2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	-199 003	-233 930	18 690	-215 240	-203 260	11 980
TOIMINTATUOTOT	4 514	2 200	3 800	6 000	4 914	-1 086
TOIMINTAKULUT	-203 517	-236 130	14 890	-221 240	-208 174	13 066
Poistot	-1 004	-1 000	0	-1 000	-1 004	-4
Liikunta- ja nuorisotoimi	-250 073	-276 270	13 460	-262 810	-252 566	10 244
TOIMINTATUOTOT	4 286	2 000	220	2 220	3 463	1 243
TOIMINTAKULUT	-254 359	-278 270	13 240	-265 030	-256 029	9 001
Poistot	-46 088	-45 600	0	-45 600	-45 841	-241

KIRJASTO- JA KULTTUURITOIMI

Kirjasto- ja kulttuuritoimen vastuualueeseen kuuluvat seuraavat tulosyksiköt: hallinto, kirjastotoimi ja kulttuuritoimi.

Hallinto

	TP 2015	TA2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Hallinto	-18 658	-50 370	14 430	-35 940	-45 229	-9 289
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	-18 658	-50 370	14 430	-35 940	-45 229	-9 289

Kirjastotoimi

Kirjastotoimi sisältää kirjaston ja Saviselän lainausaseman.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Kirjastopalvelujen saatavuuden turvaaminen	Pääkirjasto on avoinna talvella 38, kesällä 33 tuntia viikossa. Saviselän lainausasema palvelee Saviselän koululla ja on avoinna 2 tuntia viikossa. Kirjastoautopalveluja ostetaan Frosteruksen ja Venetpalon kouluilla oleville pysäkeille Haapajärveltä. Tmi Tiimi- Palvelut kanssa jatketaan kirjastopalvelujen välittämistä yrityksen asiakkaille. Kirjakokoelmaa pidetään Tammenlehvässä, Koivupuistossa ja Sykkeessä, ja ne vaihdetaan säännöllisesti.	Pääkirjasto on ollut avoinna talvella 38 tuntia viikossa ja kesällä 33 tuntia viikossa. Saviselän lainausasemaa on pidetty tiistai-aamuisin avoinna 2h kirjastovirkailijoiden toimesta. Haapajärven kirjastoautolla on pysäkit Venetpalon ja Frosteruksen kouluilla
Lukemisharrastuksen edistäminen	Lukudiplomin markkinointia 1-6 luokkien oppilaille jatketaan, järjestetään kirjailijavierailuja ja erilaisia lukemiskampanjoita ja yhteistyössä Frosteruksen koulun kanssa pyritään luomaan koululaisille säännölliset kirjastokäynnit. Kirjavinkkausta tehdään kouluilla säännöllisesti. Järjestetään kirjastossa erilaisia teematapahtumia, joitten yhteydessä esitellään teemaan liittyvää kirjallisuutta. Hankitaan kaukolainaksi omasta kokoelmasta puuttuva materiaali.	Lukuvuonna 2015-2016 lukudiplomia suoritettiin 119 kappaletta. Lukudiplomin markkinointia jatkettiin koulujen alettua syksyllä. Kaukolainaksi on tilattu omasta kokoelmasta puuttuvaa materiaalia. Koivupuistossa on käyty lukemassa kerran viikossa vanhuksille. Kirjastossa on pidetty satutunteja ja lukukoira ja -kissa on vierailut säännöllisesti kirjastossa.

	Tarjotaan kotipalvelua kuntalaisille, jotka sairauden tai vamman vuoksi ovat estyneet käyttämästä kirjaston palveluja.	Koululaisille on kirjavinkattu sekä annettu kirjastonkäytön opastusta.
Kokoelman kehittäminen	Hankinta pidetään läänin keskiarvossa, painopistealueena edelleen lasten ja nuorten kirjallisuus. DVD-elokuvien osalta hankinta painotetaan klassikoihin ja kotimaiseen aineistoon, erikoisesti kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten elokuvaan.	Hankintaa jatkettiin oheisten periaatteiden mukaisesti.
Toiminnan aktiivinen kehittäminen	Haetaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta kokeilu- ja kehittämistarpeisiin myönnettäviä avustuksia erikseen Kärämäen kirjastolle ja yhteistyössä Kiri-kirjastojen kanssa. Kirjasto pyrkii aktiivisella toiminnalla ehkäisemään syrjäytymistä kaikkien ikä- ja väestöryhmien keskuudessa.	Kärämäen kirjastolla oli vuonna 2016 2 hanketta käynnissä; ”Kyläkouluissa kuhisee” sekä ”E-aineistot aktiivisesti arkeen”. Lisäksi olimme mukana kirikirjastojen ”Mistä löytyy eläinkirjoja” hankkeessa. Kyseiset hankkeet loppuivat vuoden loppuun.
Yhteistyö	Toimitaan aktiivisesti yhteistyössä eri hallintokuntien ja muiden toimijoiden kanssa.	Kirjastossa on järjestetty erilaisia näyttelyitä ja tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

	TP 2015	TA2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Kirjastotoimi	-158 805	-162 480	3 260	-159 220	-138 854	20 366
TOIMINTATUOTOT	2 783	1 200	3 000	4 200	3 069	-1 131
TOIMINTAKULUT	-161 588	-163 680	260	-163 420	-141 924	21 496
Poistot	-1 004	-1 000	0	-1 000	-1 004	-4

Tunnuslukuja	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
lainaa/as	14	18	14	-4
kirjastokäyntiä/as	9	12	9	-3
nettikäyntiä	2	6	2	-4

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimi vastaa monipuolisen kulttuuritarjonnan järjestämisestä kunnassa ammatillisesti päteväällä ohjauksella ja tukee järjestöjen järjestämiä kulttuuritapahtumia. Toiminnallaan kulttuuritoimi edistää kuntalaisten henkistä hyvinvointia ja viihtyvyyttä tarjoamalla mahdollisuuden taide-elämyksiin sekä vahvistaa kärämäkisten kotiseutuidentiteettiä ja ylläpitää kulttuuriperinteitä.

Kulttuuritoimi sisältää kulttuurityön, museon ja kotiseututyön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
<p>Monipuolisten kulttuuripalvelujen turvaaminen.</p>	<p>Järjestetään monipuolisia kulttuuritapahtumia eri kohderyhmille: 1-2 teatteriesitystä/-vierailua, konsertteja, elokuvaesityksiä, näyttelyitä ja muita tapahtumia. Hankitaan esiintyjä tilaisuuksiin.</p> <p>Myönnetään kulttuuripalkinto aktiiviselle kulttuuritoimijalle (henkilö tai yhdistys).</p> <p>Taidetalo Nahkuri toimii kunnan kulttuuritoimijoiden tilana.</p>	<p>Teatteriesitykset 4 kpl Työpajat 4 kpl Näyttelyt 10 kpl Konsertit/esiintyjät 3 kpl Muut tapahtumat 10 kpl Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaminen 33 päivää (4h/pv)</p> <p>Taidetalo Nahkuri toimii kulttuuritoimijoiden tilana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • keväällä osuuskunnan vuokralaiset (EVS) • Nojatuolimatkoja • Näyttelyitä <p>ARS Kärsämäki</p>
<p>Yhteistyö eri toimijoiden kanssa</p>	<p>Osallistutaan Kärsämäki-päivien järjestelyihin.</p> <p>Pyritään järjestämään veteraanipäivä ja itsenäisyyspäivä kunnan ja seurakunnan yhteistyönä.</p> <p>Tehdään yhteistyötä eri hallintokuntien sekä muiden toimijoiden kanssa.</p>	<p>Kärsämäki päivät: järjestettiin Kärsämäen ympäriajo, pop up kahvila Konttilassa ja pidettiin kotiseutumuseota auki.</p> <p>Osallistuttiin koulun järjestämän veteraanipäivän suunnitteluun. Tapahtumaan hankittiin esiintyjäksi paikallinen torvisoittokunta.</p> <p>Tapahtumien järjestämistä on toteutettu yhteistyössä muun muassa kulttuuriyhdistysten, taiteilijaresidenssin ja osuuskunnan EVS-hankkeen kanssa.</p> <p>Tiedotettiin omista ja yhteistyökumppaneiden tapahtumista mm. kuntainfossa, ilmoitustauluilla, facebookissa ja internetsivuilla.</p> <p>Resurssit: Osuuskunnan työntekijän ja vapaaehtoisen lisäksi kulttuuritoimen tehtäviin on saatu lisäresursseja EVS/Erasmus+ vapaaehtoistyöntekijöiltä ja taiteilijaresidenssivierailta.</p> <p>Kattilakosken kulttuuriosuuskunta tuottaa kulttuuritoimen tehtävät ostopalveluna. Osuuskunta toimii myös kulttuuriyhdistysten ja muiden kumppaneiden yhteistyön koordinoijana.</p>

<p>Tuetaan lasten kulttuuria</p>	<p>Järjestetään erilaisia kulttuuri- ja taide-elämyksiä lapsille ja nuorille.</p>	<p>Taiteilijaresidenssivieraat ja EVS-vapaaehtoiset ovat tehneet yhteistyötä koulun ja päivähoidon kanssa toteuttamalla mm. työpajoja ja kansainvälisyyskasvatusta.</p> <p>Taiteilijaresidenssivieras Trivia Gohin työpajat oli suunnattu sekä lapsille, että aikuisille. Trivia Gohin näyttelyssä oli mukana työpajoille osallistuneiden lasten ja nuorten töitä.</p> <p>Koululle järjestettiin Totem-teatterin teatterivierailu 22.4.</p> <p>Veteraanipäivän juhla järjestettiin Frosteruksen koululla koulupäivän aikana.</p> <p>Frosteruksen koulun oppilaille järjestettiin esitys Camilla Riccon valokuvista.</p> <p>Tuulimyllypäivän toteuttamisessa mukana perinteisesti Frosteruksen koulun 4. luokka. Haettiin myös Koivupuiston asukkaita mukaan tapahtumaan.</p> <p>Päiväkodin kymmenvuotisjuhlaan hankittiin esiintyjäksi taikuri.</p> <p>Skotlantilaisten muusikkojen musiikillinen työpaja, nojatuolimatka ja päätöskonsertti Pappilassa kesäkuussa.</p> <p>Kärsämäkiviikot kesäkuussa, kotiseutumuseo auki kesätyöntekijän toimesta, lasten museopäivä Konttilassa, Kärsämäen ympäristö.</p> <p>Elämäntarinafestivaalin järjestelyissä avustaminen sekä avustaminen Musiikkia Paanukirkossa tapahtumassa 5.-7.8.</p> <p>Nojatuolimatka Reunionin saarelle 30.7.</p> <p>Vanhojen diakuvien katseluilta Frosteruksen koululla 15.8.</p> <p>Residenssitaiteilijoiden Amy Anderssonin ja Louisa Viljoenin taidenäyttely Nahkurilla 25.8.-27.8.</p>
----------------------------------	---	--

		<p>Residenssitaiteilija Sahako Taharan näyttely Pappilassa 24.-28.9.</p> <p>Teatterimatka Oulun kaupunginteatteriin 1.10.</p> <p>Jea Alfordin 26.11. ja Partow Pourgharaein 14.10. näyttelyt Nahkurilla.</p> <p>Vierailun Vaarin naurunavetta stand up klubille 17.12.</p>
--	--	--

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Kulttuuritoimi	-21 541	-21 080	1 000	-20 080	-19 177	903
TOIMINTATUOTOT	1 730	1 000	800	1 800	1 845	45
TOIMINTAKULUT	-23 271	-22 080	200	-21 880	-21 022	858

LIIKUNTA- JA NUORISOTOIMI

Liikunta- ja nuorisotoimen vastualueeseen kuuluvat tulosityksiköt: hallinto, liikuntatoimi ja nuorisotoimi.

Hallinto

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Hallinto	-54 099	-53 630	-510	-54 140	-53 537	603
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	-54 099	-53 630	-510	-54 140	-53 537	603
Poistot	-316	-360	0	-360	-313	47

Liikunta- ja nuorisotoimi

Liikuntatoimi sisältää liikunta-alueet, urheilukentän ja muun toiminnan. Nuorisotoimi sisältää nuorisotilat, muu nuorisotyön sekä raittiustyön.

Strateginen tavoite	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus	Toteutuminen
Perusliikuntapalveluiden saatavuuden turvaaminen kuntalaisille	<p>Liikuntapaikat toimintakunnossa läpi vuoden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - mahdollistetaan urheilukenttäalueen monipuolinen käyttö - lähiliikuntapaikan ylläpito - liikuntapaikkojen kunnossapito säännöllistä 	<p>Sääolot talvella olivat vähäisen lumitilanteen vuoksi haasteelliset.</p> <p>Hiihtomahdollisuudet olivat pääasiassa valaistuilla, koulujen ja Hatuperänlenkin alkuosuudella.</p> <p>Koululaisten talviloman aikoihin päästiin hiihtelemään myös koko Hatuperänlenkin osuutta. Onkilammen retkilatua ei</p>

	<p>- liikuntatarvikevarastojen aukiolo viikonloppuisin</p>	<p>voitu tehdä koneellisesti, vaan latu-ura tehtiin hiihtämällä. Hiihtokauden loppua voitiin toteuttaa kantohangilla hiihdellen. Hiihtoladut olivat hyväkuntoiset niinä aikoina kun lunta oli riittävästi. Luistelemaan päästiin vuodenvaihteen tienoilla.</p> <p>Kenttäalueen toimivuutta on parannettu pesäpallokentän kotipesää kunnostamalla ja rakentamalla siirrettävien kirjuri-kopin ja kioskirakennuksen myötä. Tal-kootyöpanoksena kenttähenkilöstön apuna toimi Katajan pesäpallojaosto</p> <p>Urheilukenttäalueen liikuntapaikat ympäristöineen ovat olleet toimintakuntoiset.</p> <p>Liikuntatarvikevarastot ovat olleet avoinna myös iltaisin ja viikonloppuisin.</p>
Seura- ja järjestötoiminnan tukeminen	<p>Oikea tehokas kohdentaminen.</p> <p>Avustukset vastikkeellisia.</p>	<p>Seura- ja järjestöavustukset on maksettu.</p> <p>Avustukset ovat vastikkeellisia.</p>
Aktiivinen toiminta nuorten ja lasten parissa	<p>Uimakouluja, 2-3 retkeä ja kerhoja.</p> <p>Monipuolista toimintaa.</p> <p>Sosiaalista viestintää nuorille.</p>	<p>Järjestetty monitoimiretkiä Vuokattiin tammi ja maaliskuussa, 76 osallistujaa. Uintiretket Uikkoon kolme kertaa. Retket SM:n liigaotteluihin Ouluun Reijjärven vapaa-aikatoimen kanssa kaksi kertaa.</p> <p>Uimakouluihin osallistui 60 lasta.</p> <p>Nuorten pelikerhot ovat kokoontuneet Frosteruksen koulun salissa keskiviikkoin ja sunnuntaisin. Osanottajamäärä vaihtelee 20-25.</p> <p>Kesän liikuntakerho urheilukentän alueella heinäkuussa. Ryhmät 5-7 ja 7-11v t+p.</p> <p>Sosiaalista viestintää on toteutettu nuorille nuorisovaltuuston kautta.</p>
Nuorisotilojen tehokas käyttö	<p>Nuorisotila avoinna mahdollisimman paljon.</p> <p>Riittävät bänditilat.</p>	<p>Avoimet ovet -toimintailtoja nuorisotiloissa on järjestetty 177 kertaa/3474 osallistujaa. Nuorisotila on ollut avoinna myös kesällä kolmena iltana viikossa. Set-tinetin tiedotuspiste on ollut käytettävissä nuorisotalon aukioloaikoina.</p>

		<p>Nuorten bändiryhmälle soittotila järjestyi monitoimitilasta.</p> <p>Järjestetty viikonloppuleirejä kaksi kertaa.</p> <p>Erilaiset Avoimet ovet –teema- iltoja / Ympäristö- ja päihde -valistusta, leivontaa, askartelua, ajankohtaan liittyvää.</p> <p>Nuorten pikkujoulu, iltakahvila, kauneimmat joululaulut Poppelissa yhteistyötahojen kanssa joulukuun alussa.</p> <p>Poppelissa on perjantaisin vierailut nuoria eri maista. Olemme tutustuneet eri maiden ruokakulttuuriin.</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä on työskennellyt Poppelissa kerran viikossa.</p> <p>Jokilaaksojen Tuki ry:n Ohjaamohanke aloittanut toimintansa.</p> <p>Poppelin tiloja ovat käyttäneet myös mm. perhetyöntekijät, toimintakeskus, 4H, Polku omaan ympäristöön -hanke, etsivät nuorisotyöntekijät, Ohjaamohanke, työpaja ja koulu.</p>
<p>Yhteistyö eri hallintokuntien ja muiden toimijoiden kanssa</p> <p>Ennaltaehkäisevä työ</p>	<p>Erilaisten tapahtumien järjestäminen ja nuorisotilan käyttäminen.</p> <p>Etsivän nuorisotyön/ yksilövalmentajantyön jatkuminen, Jokilaaksojen Ohjaamo –hanke ja TIME OUT -Aikalisä toiminta.</p>	<p>Erilaisten teemojen puitteissa toteutetut kuntotempaukset. Ystävänpäivä ja naistenpäivä kokosivat liikkujia ulkoilemaan.</p> <p>Osallistuimme Kansanhihtokampanjaan (1.1. - 30.4.), -hyödynnä 10 lumisinta viikkoa hiihtäen.</p> <p>Kunnan kesätyökohteisiin työllistyi 54 nuorta.</p> <p>PopLi:n neljä vuotta kestäneen liikunta-hankkeen myötä alku- ja loppuvuodesta oli mahdollista testata oman kehon koostumustaan InBody 720 -laitteella. Eikka –testibussi oli huhtikuun lopulla kunnassa. Mahdollisuus tehdä Suomi nainen/mies kuntotestejä (kehonkoostumus mittauksia, puristusvoimaa jne.)</p> <p>UKK –kävelytesti toteutettiin yhteistyössä fysioterapian kanssa syyskuussa. (Testikävelyn suoritti 10).</p>

		<p>Osallistuimme Pyhäjokimelonnan yhteisjärjestelyihin ja kuntaosuudella oli 10 me-lojaa.</p> <p>Yleisurheilun pitäjänmestaruuskisat tänä vuonna saatiin kisalla poutasäällä.</p> <p>Uusilaji tutuksi Frisbeegolfiin lajiperehdytykset järjestettiin toukokuussa kahdessa eri ryhmässä.</p> <p>Rugby –treenejä ja pelejä heinäkuussa viikoittain.</p> <p>Kesän perheretki Särkänniemen huvipuistoon ja nuorisovaltuuston retki Ouluun mm. Superparkiin. Osallistujia 83. Nuorten retki Power Parkiin ei toteutunut.</p> <p>Marraskuussa retkeiltiin nuorisovaltuuston kanssa Haaparantaan, 52 osallistujaa.</p> <p>Voima vanhuuteen hanketeemaa toteutettiin monipuolisesti yhteistyötahojen kanssa.</p> <p>Kärsämäki osallistuu kutsuntaikäisille suunnattuun Time Out –Aikalisätoimintaan yhteistyössä puolustusvoimien, siviilipalvelukeskuksen ja muiden Aikalisätoimijoiden kanssa.</p>
--	--	--

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Liikuntatoimi	-147 605	-158 690	270	-158 420	-154 116	4 304
TOIMINTATUOTOT	325	0	0	0	150	150
TOIMINTAKULUT	-147 930	-158 690	270	-158 420	-154 266	4 154
Poistot	-45 492	-45 240	0	-45 240	-45 239	1

Nuorisotoimi	-47 737	-63 950	13 700	-50 250	-44 913	5 337
TOIMINTATUOTOT	3 961	2 000	220	2 220	3 313	1 093
TOIMINTAKULUT	-51 698	-65 950	13 480	-52 470	-48 226	4 244
Poistot	-280	0	0	0	-288	-288

Liikuntatoimessa talousarvion alituksia lähinnä sisäisissä palveluissa ja nuorisotoimessa vastaavasti sisäisissä vuokrissa.

Tunnuslukuja	TP 2015	TA 2016	TP 2016	Poikkeama
Asukkaita	2 655	2686	2 659	-27
Uimahallipalvelut	42 010	37 000	42 000	-5 010
€/as	15,83	13,78	15,80	-2,02
Käyntikertoja uimahallilla 3 392 (v. 2015 2 939)				
Avustukset yhteisöille	15 760	15 550	15 750	-210
€/as	5,94	5,79	5,93	-0,14
Avustukset on jaettu 14 yhteisölle: kuusijaostoiselle urheiluseuralle ja 6 kylätoimikunnalle sekä erityisryhmä/muita avustuksia 7.				
Avustukset nuorisjärjestöille	1 690	1 690	1 990	-300
€/as	0,64	0,63	0,75	-0,12
4H-yhdistyksen palkkaus avustus	9 610	9 610	9610	0
€/as	4	4	4	0
Nuorisotilan avoimet ovet -toiminta				
aukiolo kerrat	208	130	177	47
osallistujamäärät /v	3 744	3 100	3474	374

Terveyden edistämisen toimeenpanosuunnitelman toteutumista vuodelta 2016 on seurattu talousarvion toteutumisessa suorittein ja mittarein. Mm. KKI-kuntovihkoihin kertyi 13 670 kuntoilusuoritusta (v. 2015 12 480).

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Kärsämäen kunnan vuosille 2016 - 2021 laaditun strategian visiona on, että Kärsämäki on luova ja kansainvälinen, yrittäjyyttä ja asukkaiden viihtyvyyttä edistävä, menestyvä maaseutupaikkakunta.

Kärsämäen kehittämisen painopisteet tavoitteet ja toimenpiteet tärkeysjärjestykseen asetettuna.		
Strategia tavoite	Strategiamittarit	Toimenpiteet, resurssit ja ajoitus
I Tehostettu paikkakunnan markkinointi		
Kärsämäki tulee laajasti tunnetuksi vetovoimaisena ja aktiivisena, asukkaitaan ja yrityksiään kannustavana ja elinvoimaisena maaseutupaikkakuntana	Paikkakuntakuvan laatu ja tunnettuus mediassa ja eri sidosryhmissä, kunnan asukasmäärän kehitys, kunta- ja elinkeinostrategioiden toteutusaste, kehittämishankkeiden vaikuttavuus, uudet yritykset, työpaikkojen määrä, paikkakunnan sisäisen kehittämisilmapiirin ja ulkoisen yhteistyön taso	Kärsämäen keskustan ympäristön vetovoimaisuutta lisätään kehittämällä teollisuus- ja liike-alueita. Kunta on mukana Kaapo -projektissa joka tähtää paikkakunnan vetovoiman kehittämiseen ja yritysten menestymisen mahdollisuuksien parantamiseen.
II Laadukas maaseutuasuminen		
Kärsämäkisen maaseutuasumisen tarjoama elämänlaatu muodostuu paikkakunnan vahvuustekijäksi.	Kunnan nettomuuton kehitys, kunnan asuntokannan käyttöaste, uusien asuntorakentamishankkeiden määrä, asuntotonttien myyntimäärät keskustassa ja kylillä, yksityisten vajaakäyttöisten asuntojen määrä, asiakaspalaute asumis- ja muista palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista (säännölliset asukas- ja asiakaskyselyt), palvelujen jonotusaste ja ihmisläheisyys	Kärsämäen Asunnot Oy:n uusien rivitalojen rakentaminen on aloitettu. Korkatinkankaan rivitalojen peruskorjaus suunnitellaan kevyempänä. Sivukylien tyhjillään olevien asuntojen saamista asuntokäyttöön kehitetään. Haja-asutusalueen vapaana olevien tonttien markkinointia rakentajien tietoisuuteen kehitetään.
III Monitahoinen saavutettavuus		
Kärsämäestä kehittyy ”Keskipiste Puolimatkassa” -saavutettavuutensa pohjalta yritys- ja muita toimijoita investoimaan sitouttava sijoittumiskohde.	Uudet yrityshankkeet, yritystonttien myyntimäärä, liiketilojen käytöstä, valta- ja kantateiden varsien kehittämisaktiivisuus, tapahtumien ja majoittujien määrä, hanketavoitteet	Suomelan kulman KTY-alueen kaavoitus on suoritettu. Leirintäalueen kokonaisvaltainen suunnittelu, missä huomioidaan Suomelan alueen kehittäminen ja hyödyntäminen.

IV Omaleimainen kulttuuri		
Kulttuuri luo monimuotoisena kehittämisen voimavarana Kärsämäelle elämyksiä ja elinvoimaa ja kytkeytyy tiiviisti paikkakunnan kuvaan ja markkinointiin sekä matkailun ja palvelujen kehittämiseen ja kansainvälisten yhteyksien hyödyntämiseen.	Tapahtumien kävijämäärä, uusien tapahtumien synty, uudet yritykset, kansainvälisten yhteyksien ja vierailujen määrä, majoitusvuorokaudet, kulttuurimatkailun aktiiviteetti	Kehitetään Konttilan kulttuuri- aluetta ja sen käytettävyyttä erilaisissa kulttuuritapahtumissa. Paikkakuntaa mainostavien tienvarsimainostaulujen rakentaminen. Valomainostauluhankkeen suunnittelun aloittaminen.

Tekninen lautakunta

Toteutuminen 31.12.2016

Teknisen lautakunnan päävastuualueet valtuuston sitovuustasolla on Tekninen lautakunta. Lautakunnan sitovuustalolla ovat: yhdyskuntatekniikka, kiinteistötoimi ja Jokilaaksojen Pelastuslaitoksen hoitama suojelutoimi.

Valtuustotaso	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Tekninen lautakunta yht.	-383 860	-386 815	221 430	-165 385	-140 788	24 596
Poistot	-296 343	-318 230	0	-318 230	-225 447	92 782

Lautakuntataso	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Yhdyskuntatekniikka	-352 316	-367 710	30 830	-336 880	-292 092	44 787
Kiinteistötoimi	253 267	222 405	190 600	413 005	391 183	21 821
Ruokahuolto/siivoussp.	-41 471	0	0		0	0
Suojelutoimi	-243 340	-241 510	0	241 510	-239 879	1 630
Tekninen lautakunta yht.	-383 860	-386 815	221 430	-165 385	-140 788	24 596

Poistot	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Yhdyskuntatekniikka	-148 284	-114 670		-114 670	-119 297	4 627
Kiinteistötoimi	-145 009	-202 880		-202 880	-105 468	97 411
Ruokahuolto/siivoussp.	-2 197	0		0	0	0
Suojelutoimi	-851	-680		-680	-681	
Poistot yhteensä	-296 343	-318 230		-318 230	-225 447	92 782

YHDYSKUNTATEKNIikka

Vastuualue sisältää kunnan toimesta tapahtuvan rakentamisen, rakennuttamisen, yhdyskuntahuollon, kunnossapito- ja käyttötehtävät sekä toimintoihin liittyvät suunnittelu- ja hallintotehtävät.

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	Toteutuma
Hallinto: Tuotetaan kokonaan omana toimintana.	Teknisen toimen hallinnon tehtävänä on hoitaa koko teknisen toimen toimistopalvelut sekä investointipuolen kohteiden suunnittelun ja rakennuttamisen. Tekniselle lautakunnalle tulevat esitykset käsitellään kuntalain edellyttämässä ajassa. Ostolaskut hoidetaan siten, ettei viivästyskorkoja synny. Laskutukset hoidetaan ajallaan. Laaditaan talousarvio, sekä tuotetaan talousarvion seurantaan ja sisäiseen valvontaan liittyvät raportit.	Hallinnon tehtävät ja toimistopalvelut on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Investointipuolen kohteiden toteutuminen esitetään erillisessä investointiosassa. Lautakunnan kokoukset on pidetty tarvittaessa. Ostolaskut ja laskutus on hoidettu ajallaan. Talousarvion seuranta on suoritettu säännöllisesti.
Liikenneväylät ja yleiset alueet: Turvallisen liikenneympäristön luominen ja ylläpitäminen. Puistojen, leikkikenttien ja muiden alueiden pitäminen viihtyisinä ja turvallisina virkistysalueina.	Pidetään kaavatiet ja yleiset alueet hyvässä kunnossa. Kaavateiden ja kevyenliikenteen väylien kunnossapidosta on luokitus, jolla ohjataan talviaurauksen ja hiekoitusten aloittamista oikeaan aikaan edistämään turvallista liikkumista. Kunnossapidosta huolehditaan osin kunnan omana työnä ja ostopalveluna. Yksityisille maksetaan kesä- ja talvikunnossapitoavustukset. Edelleen kunta osallistuu kuntaosuudella sellaisten yksityisten peruskorjaukseen, jotka saavat valtiosuuden. Puistojen hoito järjestetään vastuhenkilön sekä kesällä koululaisten avulla.	Kaavatiet on pidetty hyvässä kunnossa. Kaavateiden, puistoalueiden ja leikkikenttien kunnossapidosta on huolehdittu kunnan omana työnä ja ostopalveluna. Tiekunnat eivät ole hakeneet yksityisten perusparannusten kunnanavustusta. Yksityisille on maksettu talvikunnossapitoavustukset ja kesäkunnossapitoavustukset. Puistojen hoitotyöt on hoidettu vastuhenkilön ja koululaisten toimesta.
Kaavoitus- ja mittaus: Asemakaavat ja osayleiskaavat laaditaan MRL:n säännösten mukaisesti.	Asemakaava pidetään ajan tasalla ostopalveluna. Kiinteistörekisterin ylläpito ja kiinteistöomaisuuden hallinto pidetään kunnossa. Maanmittauslaitokselta ostetaan palvelut mm. kiinteistönmuodostukseen liittyvissä asioissa.	Asemakaavan ajantasaistaminen on konsultilla valmistelussa. Kunnan tilojen kiinteistörekisteriä on pidetty ajan tasalla. Maanmittauslaitokselta on ostettu tarvittavat kiinteistönmuodostuspalvelut.

Jätehuolto: Vanha kaatopaikka	Vanhan kaatopaikan seuranta.	Seurantaa on toteutettu ostamalla mittauspalvelut ja raportoinnit yritykseltä.
Koneet: Tuottaa hallintokuntien tarvitsemat käyttäjäpalvelut, järjestää työkonekalustoa.	Pidetään kunnan omistama kalusto toimintakuntoisena (traktori, ruohonleikkurit, autot jne.).	Kalustoa on huollettu ja pidetty toimintakunnossa omana työnä ja osittain ostopalveluna. Suomalassa olevia lokariautoja on kunnostettu.

Yhdyskuntatekniikka sisältää seuraavat tulosyksiköt: hallinto, liikenneväylät ja yleiset alueet, kaavoitus- ja mittaus, jätehuolto ja koneet:

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Hallinto netto	-213 619	-198 850	26 420	-172 430	-162 045	10 384
TOIMINTATUOTOT	11 693	7 000	0	7 000	10 142	3 142
TOIMINTAKULUT	-225 313	-205 850	26 420	-179 430	-172 187	7 242

Liikenneväylät ja yleiset alueet netto	-125 991	-151 050	4 430	-146 520	-106 767	39 752
TOIMINTATUOTOT	32 685	32 840		32 940	33 698	758
TOIMINTAKULUT	-158 677	-183 890	4 430	-179 460	-140 466	38 993
Poistot	-125 647	-94 360	0	-94 360	-96 154	-1 794

Työllistettyjen palkkoihin on varattu koko vuodelle määräraha, työllisyysvaroin ei ole palkattu työntekijää. Palvelujen ostot ja materiaalien ostot on arvioitua vähemmän. Avustukset kotitalouksille; yksityisteiden perusparantamiseen ei ole haettu avustuksia.

Kaavoitus ja mittaus netto	-969	-2 870	0	-2 870	-1 603	1 267
TOIMINTAKULUT	-969	-2 870	0	-2 870	-1 603	1 267
Poistot	-5 135	-2 810	0	-2 810	-5 641	-2 831

Teollisuusalueen ja Suomalankulman kaavat ovat valmistuneet kesä- ja syyskuussa. Poistot ovat arvioitua enemmän.

Jätehuolto netto	-2 233	-2 330	0	-2 330	-2 335	-5
TOIMINTAKULUT	-2 233	-2 330	0	-2 330	-2 335	-5
Poistot	-17 500	-17 500	0	-17 500	-17 500	0

Koneet netto	-9 503	-12 710	-20	-12 730	-19 341	6 611
TOIMINTATUOTOT	2 433	700		700	2 282	-1 582
TOIMINTAKULUT	-11 936	-13 410	-20	-13 430	-21 624	8 194

Auton käyttökilometrejä on laskutettu sisäisenä palveluna hallintokunnilta ja ulkopuolisilta toimijoilta. Toimintatuotot on arvioitua enemmän. Toimintakulut; muiden palvelujen ostot ja materiaaliostot arvioitua enemmän. mm. kunnostettu Suomalassa olevia lokariautoja

Yhdyskuntatekniikka yht. netto	-352 316	-367 710	30 830	-336 880	-292 092	44 787
---------------------------------------	-----------------	-----------------	---------------	-----------------	-----------------	---------------

Mittarit /suoritteet	TP2015	TA2016	Toteutuma
Katujen kunnossapito	2527,14 €/km (kadut 12,05 km kev. liik. 3,83 km)	3 223 €/km/v (kadut 12,05 km kev.liik. 3,83 km)	1880,80 €/km/v (kadut 12,260 km kev.liik. 3,83 km)
Tievalaistus	20.628,48 €	21 300 €/v	21 154 €/v
Yksityisteiden avustukset	9 967,36 €/v	10 847 €/v	10 523,06 €/v
Talvikunnossapito	120,80€/km/v (82,092 km)	119,87€/km/v (90,492 km)	116,29€/km/v (90,492 km)
Kesäkunnossapito	5905,52€	9 508 €/v	5407,83 €/v
Lk I 126,14 €/km	174,79€/km/v	107,54€/km/v	116,35 €/km/v
Lk II 92,50 €/km	(33,785 km)	(88,415km)	(46,480 km)
Lk III 58,87 €/km			
Perusparantaminen Valtionavustusta perusparannukseen saaville tiekunnille enintään 15 % kustannuksista	0	9 845 €/v	0

KIINTEISTÖTOIMI

Tulosityksikkö sisältää kunnan asuin-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen sekä omien toimitilojen käyttö- ja kunnossapitotehtävät, kunnan omistamien maiden ja metsien hoidon, sekä välitetyt työpalvelut.

Toiminnan tavoitteet	Tavoitetasot	
<p>Tilapalvelut:</p> <p>Tilapalvelut tuottaa Kärsämäen kunnan omistamien rakennusten tilantarvepalvelut hallintokunnille ja ulkopuolisille käyttäjille. Tilapalvelu sisältää rakennusten ja niiden ulkoalueiden teknisen kunnossapidon ja hoidon järjestämisen. Tilapalvelut sisältävät:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omat toimitilat - vuokra-asunnot - muut vuokratilat 	<p>Kiinteistöt pidetään siinä kunnossa, että tiloja voidaan käyttää turvallisesti ja taloudellisesti.</p>	<p>Kiinteistöt on pidetty kunnossa ja niille tehty tarvittavat korjaukset. Tilat on vuokrattu. Letkula (vanha Paloasema) on myyty kiinteistökaupan esisopimuksella 17.6.2016 Konepalvelu Kuivas Oy:lle. Tila Puistola on ostettu Kangaskokko Jorma oikeudenomistajilta kiinteistökauppakirjalla 9.8.2016.</p>

Maa- ja metsätilat Kunnan omistaman metsäomaisuuden hoito hyvän metsänhoidon periaatteen mukaisesti, sekä peltoalueet vuokrataan.	Kunnan metsät hoidetaan metsätaloussuunnitelman mukaisesti asiantuntijana metsänhoitoyhdistys. Peltoalueet vuokrataan viljelijöille.	Metsänhoitoyhdistys on hoitanut kunnan metsätiloja. Metsien hoitotyöt on suoritettu urakoitsijoiden toimesta. Maa- ja peltoalueet on vuokrattu viljelijöille.
--	--	---

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Tilapalvelut netto	75 804	113 695	140 300	253 995	169 524	84 470
TOIMINTATUOTOT	882 430	1 111 235	138 120	1 249 355	1 116 594	132 760
TOIMINTAKULUT	-806 626	-997 540	2 180	-995 360	-947 070	48 289
Poistot	-145 009	-202 880	0	-202 880	-105 468	97 411

Oman kunnan hallintokuntien tarvitsemat tilojen kustannukset ja poistot siirtyvät sisäisinä vuokrina niiden käyttäjille. Vuokra-asuntoja on 3 huoneistoa. Muut toimitilat sisältävät sipulivaraston, uuden ja vanhan paloaseman. Toimintatuotot sisältävät ylläpitovuokrat kaikkiin vuokrattuihin rakennuksiin sekä paloaseman ja eläinlääkäriin tilan pääomavuokrat.

Tilapalvelut jakautuvat seuraavasti:

Omat toimitilat	52 891	70 250	-790	69 895	-45 377	-115 272
TOIMINTATUOTOT	795 895	988 190	0	988 715	829 781	-158 933
TOIMINTAKULUT	-743 003	-918 030	-790	-918 820	-875 158	43 661
Poistot	-134 252	-134 850	0	-134 850	-17 006	117 843

Vuokra asunnot	-1 019	-1 660	-20	-1680	-1 131	-549
TOIMINTATUOTOT	19 306	22 200	0	22 200	20 981	1 218
TOIMINTAKULUT	-20 326	-23 860	-20	-23 880	-22 112	-1 767
Poistot	-3 670	-3 420	0	-3420	-3 420	0

Muut vuokratilat	23 932	44 670	141 110	185 780	216 033	30 253
TOIMINTATUOTOT	67 228	100 320	138 120	238 440	265 832	27 392
TOIMINTAKULUT	-43 295	-55 650	2 990	-52 660	-49 798	2 861
Poistot	-7 086	-64 610	0	-64 610	-85 041	-20 431

Tilan Letkula kiinteistökaupan esisopimus 17.6.2016 Konepalvelu Kuivas Oy. Tilalla sijaitsee vanha Paloaseman rakennus. Rakennuksella ei ole taseessa tasearvoa. Lunastussopimuksen 140.000 € mukaisesta kauppahinnasta on kirjattu myyntivoitoksi rakennuksen osuus muut vuokratilat kohtaan 138 120 €. Toimintatuottoja on arvioitua enemmän.

Mittarit/suoritteet

Omat toimitilat	16 850 k-m ²	16 850 k-m ²	17568 k-m ²
Vuokra-asunnot	733 k-m ²	733 k-m ²	733 k-m ²
Muut toimitilat	1991 k-m ²	1 991 k-m ²	1 991 k-m ²
TOIMINTATUOTOT	52,09 €/v/m ²	56,74 €/v/m ²	55,02 €/v/m ²
TOIMINTAKULUT	47,70 €/v/m ²	50,96 €/v/m ²	46,67 €/v/m ²

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Maa- ja metsätilat netto	177 462	108 710	50 300	159 010	221 658	62 648
TOIMINTATUOTOT	228 111	141 500	50 300	191 800	250 199	58 399
TOIMINTAKULUT	-50 649	-32 790	0	-32 790	-28 540	4 249

Metsän myyntituloja on ollut arvioitua enemmän.

Välitetyt työpalvelut netto	0	0	0	0	0	0
TOIMINTATUOTOT	92	0			1 656	
TOIMINTAKULUT	-92	0	0	0	-1 656	0

Kiinteistötoimi yht.	253 267	222 405	190 600	413 005	391 183	21 821
-----------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	---------------

SUOJELUTOIMI

Jokilaaksojen pelastuslaitos hoitaa pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen eri paloasemien henkilöstön yhteistiedot, esittelyn ja palvelutuotannon löydät pelastuslaitoksen omilta sivuilta [www-sivuilta](http://www.sivuilla) osoitteesta www.jokipelastus.fi

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Suojelutoimi netto	-243 340	-241 510	0	-241 510	-239 879	1 630
TOIMINTATUOTOT						
TOIMINTAKULUT	-243 340	-241 510	0	-241 510	-239 879	1 630
Poistot	-851	-680	0	-680	-681	-1

Tekninen lautakunta yhteensä

	TP 2015	TA 2016	TA-muutos	TA 2016 muutosten jälkeen	TP 2016	Poikkeama
Lautakunta netto	-383 860	-386 815	221 430	-165 385	-140 788	24 596
TOIMINTATUOTOT	1157 444	1 293 375	188 420	1 481 795	1 414 575	-67 220
TOIMINTAKULUT	-1 541 304	-1 680 190	33 010	-1 647 180	-1 555 363	91 816
Poistot yht.	-296 343	-318 230	0	-318 230	-225 447	92 782

Vuonna 2016 ruokahuolto- ja siivouspalveluita ostettiin Fazer Food Service Oy:ltä kokonaisuudessaan 1, 076 miljoonalla eurolla. Ruokahuolto- ja siivouspalvelujen kustannukset sisältyvät hallintokuntien kustannuksiin käytön mukaisesti.

7.2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosan toteutuminen 2016	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT	3 434 810,00	565 340,00	4 000 150,00	4 030 741,16	30 591,16
Myyntituotot	439 560,00	1 350 070,00	1 789 630,00	1 928 696,16	139 066,16
Maksutuotot	1 700 370,00	-974 670,00	725 700,00	738 222,37	12 522,37
Tuet ja avustukset	129 600,00	34 600,00	164 200,00	121 199,50	-43 000,50
Vuokratuotot	1 133 780,00	0,00	1 133 780,00	978 654,47	-155 125,53
Muut toimintatuotot	31 500,00	155 340,00	186 840,00	263 968,66	77 128,66
TOIMINTAKULUT	-20 839 910,00	-541 880,00	-21 381 790,00	-21 028 198,61	353 591,39
Henkilöstökulut	-6 062 640,00	-11 715,00	-6 074 355,00	-6 029 905,95	44 449,05
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-681 960,00	-56 490,00	-738 450,00	-685 466,37	52 983,63
Avustukset	-688 060,00	-43 040,00	-731 100,00	-716 403,57	14 696,43
Vuokratulot	-1 270 240,00	2 550,00	-1 267 690,00	-1 148 385,72	119 304,28
Muut toimintakulut	-29 000,00	-93 320,00	-122 320,00	-155 039,98	-32 719,98
TOIMINTAKATE	-17 405 100,00	23 460,00	-17 381 640,00	-16 997 457,45	384 182,55
Verotulot	6 670 000,00	320 000,00	6 990 000,00	7 062 982,55	72 982,55
Valtionosuudet	11 252 000,00	0,00	11 252 000,00	11 223 206,00	-28 794,00
Rahoitustuotot ja -kulut	195 000,00	-157 000,00	38 000,00	151 963,79	113 963,79
Korkotuotot	0,00	0,00	0,00	34,30	34,30
Muut rahoitustuotot	318 000,00	-115 000,00	203 000,00	314 387,52	111 387,52
Korkokulut	-110 000,00	40 000,00	-70 000,00	-68 795,95	1 204,05
Muut rahoituskulut	-13 000,00	-82 000,00	-95 000,00	-93 662,08	1 337,92
VUOSIKATE	711 900,00	172 770,00	898 360,00	1 440 694,89	542 334,89
Poistot ja arvonalentumiset	-555 470,00	-24 000,00	-579 470,00	-582 505,72	-3 035,72
TILIKAUDEN TULOS	156 430,00	148 770,00	318 890,00	858 189,17	539 299,17
VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET	54 890,00	0,00	54 890,00	89 406,37	34 516,37
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	211 320,00	148 770,00	373 780,00	947 595,54	573 815,54

Verotulot 2016	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	5 760 000	270 000	6 030 000	6 064 906	34 906
Kiinteistövero	521 000	-20 000	501 000	498 120	-2 880
Osuus yhteisöveron tuotosta	389 000	70 000	459 000	499 956	40 956

Kiinteistöveroprosentit	
	2016
Yleinen veroprosentti	0,85 %
Vakituiset asunnot	0,50 %
Muut asuinrakennukset	1,10 %
Voimalaitos	2,85 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %
Rakentamattomat tontit	3,00 %

Taulukko. Kiinteistöveroprosentit vuonna 2016.

Valtionosuudet 2016	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- Muutokset	Talousarvio		
			muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet yhteensä	11 252 000,00		11 252 000,00	11 223 206,00	-28 794,00
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	11 343 800,00		11 343 800,00	11 368 265,00	24 465,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtion- osuudet	-91 800,00		-91 800	-145 059,00	-53 259,00

Taulukko. Vuoden 2016 valtionosuuksien erittely.

7.2.3. Investointiosan toteutuminen

Investointien toteuma ja hankeselostus esitetään sivuilla 99-102. Investointiosan määrärahat ja tulorviot sitovat valtuustoon nähden hanketasolla.

INVESTOINTIOHJELMAN TOTETUTUMINEN 1.1.–31.12.2016 HANKESELOSTUS

HALLINTOTOIMI

Maa-alueet, maan hankinta ja myynti

	TA2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0	-16 750	-16 750	-16 750	0
Tulot	0	22 180	22 180	13 884	8 295
Netto	0	5 430	5 430	-2 865	8 295

Toteutuneet maa-alueiden ostot ovat Puistola; Kangaskokoilta ja määräala tilasta Leiviskälä Lujabetoni Oy:ltä. Toteutuneet myynnit ovat Letkula; Konepalvelu Kuivas Oy:lle, Pyöreinen; Veljekset Huovila Oy:lle ja Männistö; Konesilta Oy:lle. Toteutumassa on tuloihin kirjattu maapohjien tasearvot.

Kaavat

Asemakaavan uusiminen teollisuusalueella kortteleissa 208, 209, 212, 214

	Kokonaiskustannus	Käyttö 2015 v	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	17 000	-5 095,79	7 000	-1 038	-5961
Tulot					
Netto	17 000	-5 095,79	7 000	-1 038	-5961

Teollisuusalueella asemakaava uudistetaan aiheutuen Lujabetonin maankäytöstä tuotevarastoalueena. Teollisuusalueen asemakaavan muutos on aloitettu vuonna 2015. Teollisuusalueen asemakaavan muutos- ja laajennus on hyväksytty valtuustossa 28.6.2016.

Suomelan kulman asemakaavoitus

	Kokonaiskustannus	Käyttö 2015 v	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	18 000	-8 662,50	9 000	-1 689	-7 310
Tulot					
Netto	18 000	-8 662,50	9 000	-1 689	-7 310

Kokkola-Kajaanin ja 4-tien luoteiskulmauksessa on yleiskaavassa osoitettu KTY-alue ja tämän alueen käyttöön otto edellyttää kaavoitusta. Suomelankulman asemakaavoitus on aloitettu vuonna 2015. Suomelankulman asemakaavan muutos- ja laajennus on hyväksytty valtuustossa 28.6.2016. Asemakaavakartta on käsitelty ja vahvistettu uudestaan valtuustossa 27.9.2016.

Osakkeet

Osakkeiden hankinta

	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	5 000	3	-4 997
Tulot			
Netto	5 000	3	-4 997

Kärsämäen Liikekeskuksesta on ostettu 3 osaketta.

SIVISTYSTOIMI

Irtain omaisuus

Tietokonehankinta

	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	20 000	-18 451	-1 548
Tulot			
Netto	20 000	-18 451	- 1548

Frosteruksen koulun tietokonehankinnat on tehty

Verkkokytkinhankinta

	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	14 000	-10 315	-3 685
Tulot			
Netto	14 000	-10 315	-3 685

Kiinteistöille on hankittu laajakaistan verkkokytкимиä.

TEKNINEN TOIMI

Kiinteistöt

Vanha Paloasema

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0				
Tulot	0	138 120	138 120	138 115	4
Netto	0	138 120	138 120	138 115	4

Vanha Paloasema on myyty lunastusvuokasopimuksella. Talousarviossa on tehty käyttöomaisuuteen liittyvä myyntivoiton kirjaus.

Puistola

	TA2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0	-54 500	-54 500	-54 500	0
Tulot	0				
Netto	0	-54 500	-54 500	- 54 500	0

Puistola on ostettu Kangaskokon perikunnalta.

Ryhmäperhepäiväkodin muutostyöt

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0	-5 000	-5 000	-3 201	-1 799
Tulot					
Netto	0	-5 000	-5 000	-3 201	-1 799

Arkkitehti- ja Lvia-suunnitelmia on tehty, rakennustöitä ei ole aloitettu

Kirjaston muutostyöt ja kalustaminen

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0	-150 000	-150 000	-31 091	-118 908
Tulot					
Netto	0	-150 000	-150 000	-31 091	-118 908

Arkkitehti- ja sähkösuunnitelmia tehty, rakennustyöt on aloitettu.

Lähteentien korjaus 100 m

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-16 000	1 000	-15 000	-13 790	-1 209
Tulot					
Netto	-16 000	1 000	-15 000	-13 790	-1 209

Korjaustyöt on suoritettu.

Tähtelänraitin korjaus 170 m

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-28 000	6 900	-21 100	-21 525	425
Tulot					
Netto	-28 000	6 900	-21 100	-21 525	425

Korjaustyöt on suoritettu.

Kaaritien rakentaminen 480 m

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-96 000	14 000	-82 000	0	-82 000
Tulot					
Netto	-96 000	14 000	-82 000	0	-82 000

Rakentamista ei ole aloitettu.

Suomelankulman ja Valtatie 4 kevyenliikenteen alikulkukäytävän suunnittelu

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-37 000	23 600	-13 400	-13 449	49
Tulot					
Netto	-37 000	23 600	-13 400	-13 449	49

Suunnitellaan Suomelan kulmaan kevyenliikenteen alikulkukäytävä ja 4-tien viereinen kevyenliikenteen väylä. Tiesuunnitelman ja rakennussuunnitelman laatiminen on käynnissä.

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	0	-28 000	-28 000	-34 224	6 224
Tulot					
Netto	0	-28 000	-28 000	-34 224	6 224

Teollisuusalueelle tien rakentaminen oli ajankohtainen, koska alueelle on tullut uusia yrityksiä. Tien rakentaminen on suoritettu, tietä rakennettiin 210 m.

Teiden päällystäminen

Lähteentie 100 m

Ajorata 5,0/6,5 m

Pohjatyöt ja Ab 16/100

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-6 700		-6 700	-6 454	-245
Tulot					
Netto	-6 700		-6 700	-6 454	-245

Lähteentien päällystystyöt on suoritettu syyskuussa.

Tähtelänraitti 170 m
 Ajoinata 5,0/6,5 m
 Pohjatyt ja Ab 16/100

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-10 500		-10 500	-11 269	769
Tulot					
Netto	-10 500		-10 500	-11 269	769

Tähtelänraitin päällystyöt on suoritettu syyskuussa.

Irtain omaisuus

Kärsämäen mainostaulujen uudistaminen

	TA 2016	TA2016	Toteutuma	Poikkeama
Menot	10 000	10 000	0	-10 000
Tulot				
Netto	10 000	10 000	0	-10 000

Hanke ei ole toteutunut.

Investoinnit yhteensä

	TA 2016	MRM	TA yht	Toteutuma	Poikkeama
Menot	-259 200	-208 750	-467 950	-237 752	-230 197
Tulot	0	160 300	160 300	152 000	-8 300
Netto	-259 200	-48 450	-307 650	-85 752	-221 897

7.2.4. Rahoitusosan toteutuminen

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Talousarvio 2016	Ta-muutos	Ta muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama muutoksen jälkeen
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	711 900	186 460	898 360	1 440 695	542 335
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00	0,00	-149 163	-149 163
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-259 200	-208 750	-467 950	-237 753	230 197
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	160 300	160 300	152 000	-8 300
Toiminta ja investoinnit, netto	452 700	138 010	590 710	1 205 779	615 069
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	740 880	-740 880	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 193 580	0,00	-1 193 580	-1 193 576	4
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	602 870	602 870	112 381	490 489
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,00	0,00	0,00	500	-500
Vaihto-omaisuuden muutokset					
Saamisten muutos	0,00	0,00	0,00	-828 154,61	-828 154,61
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	0,00	0,00	0,00	817 695	817 695
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	0	0	114 124	-114 124

7.2.5.Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

TALOUSARVION MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN YHTEENVETO 2016

1000 EUR

	Sit.	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkup. TA	TA-muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama	Alkup. TA	TA-muutos	TA muut. jälkeen	Tot.	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	N	0	0	0	0						
TARKASTUSLAUTAKUNTA	N	16	0	16	12	4					
KUNNANHALLITUS	N	11 071	235	11 306	11 067	239					
OPETUSTOIMEN LAUTAKUNTA	N	5 421	-5	5 416	5 322	94					
VAPAA-AJAN LAUTAKUNTA	N	510	-32	478	456	22					
TEKNINEN LAUTAKUNTA	N	387	-221	166	141	25					
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ		17 405	-23	17 382	16 997	384					
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						6 670	320	6 990	7 063	73
Valtionosuudet	B						11 252	0	11 252	11 223	-29
Korkotulot	B						0	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	B						318	-115	203	314	111
Korkokulut	B	110	-40	70	69	1					0
Muut rahoituskulut	B	13	82	95	94	1					0
Satunnaiset kulut	B										
Tulorahoituksen korjaukset	B	0	0	0	149	-149					
INVESTOINTIOSA											
MAA-ALUEET	B	0	17	17	17	0	0	22	22	14	-8
TEOLLISUUSALASEMAKAAVAN UUS.	B	7	0	7	1	6					
SUOMELAN KULMAN KAAVOITUS	B	9	0	9	2	7					
OSAKKEET	B	5	0	5	0	5					
VERKKOKYTKINHANKINTA	B	14	0	14	10	4					
ICT- HANKINNAT SIVISTYS	B	20	0	20	18	2					
VANHAN PALOASEMAN MYYNTI	B	0	0	0	0	0	0	138	138	138	0
TILAN PUISTOLA OSTAMINEN	B	0	55	55	55	0					
RYHMÄPERHEPÄIVÄHOITOKODIN MUUTOST.	B	0	5	5	3	2					
KIRJASTON MUUTOSTYÖT JA KALUST.	B	0	150	150	31	119					
TEIDEN RAKENTAMINEN	B	177	-18	160	83	77					
TEIDEN PÄÄLLYSTÄMINEN	B	17	0	17	18	-1					
MAINOSTAULUJEN UUSIMINEN	B	10	0	10	0	10					
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ		259	209	468	238	230	0	160	160	152	-8
RAHOITUSOSA											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						741	-741	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	1 194	0	1 194	1 194	0					
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	B						0	603	603	112	-490
Vaikutus maksuvalmiuteen					125	-125					
		18 981	227	19 208	18 865	343	18 981	227	19 208	18 865	-343

8.TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja –tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja –asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

8.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelmassa seuraavat erät ovat sitovia valtuustoon nähden: verotulot, valtionosuudet, rahoitus-
tuottojen ja –kulujen erotus, poistot ja arvonalentumiset, satunnaiset tuotot ja kulut, poistoeron muu-
tos, varausten muutos ja rahastojen muutos.

TULOS LASKELMA				
	1.1.-31.12.2016		1.1.-31.12.2015	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 735 340,52		655 771,15	
Maksutuotot	738 222,37		1 518 728,23	
Tuet ja avustukset	121 199,50		160 364,43	
Vuokratuotot	245 201,44		202 396,82	
Muut toimintatuotot	228 291,64	3 068 255,47	33 466,57	2 570 727,20
Valmistus omaan käyttöön		0,00		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-4 504 410,79		-4 697 924,14	
Henkilösivukulut	-1 489 818,14		-1 585 219,24	
Eläkekulut	-1 290 035,42		-1 379 523,11	
Muut henkilösivukulut	-199 782,72		-205 696,13	
Palvelujen ostot	-12 099 641,38		-11 569 431,87	
Varasto +/-				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-685 466,37		-748 044,81	
Avustukset	-716 403,57		-722 617,81	
Vuokratulot	-414 932,69		-382 284,22	
Muut toimintakulut	-155 039,98	-20 065 712,92	-53 651,51	-19 759 173,60
TOIMINTAKATE		-16 997 457,45		-17 188 446,40
Verotulot		7 062 982,55		7 215 715,81
Valtionosuudet		11 223 206,00		10 793 531,00
Alv:n takaisinperintä				
Rahoitustuotot ja kulut				
Korkotuotot	34,30		1 451,34	
Muut rahoitustuotot	314 387,52		383 042,28	
Korkokulut	-68 795,95		-100 724,01	
Muut rahoituskulut	-93 662,08	151 963,79	-63 475,02	220 294,59
VUOSIKATE		1 440 694,89		1 041 095,00
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-582 505,72		-512 700,90	
Arvonalentumiset	0,00	-582 505,72	0,00	-512 700,90
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS		858 189,17		528 394,10
Poistoeron lisäys/vähennys		0,00		54 885,17
Varausten lisäys/vähennys		54 885,17		0,00
Rahastojen lisäys/vähennys		34 521,20		0,00
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ		947 595,54		583 279,27

8.3 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA		
	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 440 694,89	1 041 095,00
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-149 163,26	0,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-237 752,76	-1 075 720,30
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	335 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	152 000,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 205 778,87	300 374,70
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-120 000,00
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	2 400 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 193 576,00	-1 117 326,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	112 380,55	-1 200 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	500,48	-779,96
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos	-828 154,61	-75 016,95
Korottomien velkojen muutos	817 695,25	1 075 547,90
Rahoituksen rahavirta	-1 091 154,33	962 424,99
Rahavarojen muutos	114 624,54	1 262 799,69
Rahavarat 31.12. 1 000 euroa	8 861	8 746
Rahavarat 01.01. 1 000 euroa	8 746	7 483

8.4 Tase

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	22 182,00
Muut pitkävaikutteiset menot	609 705,14	743 884,19
Aineettomat hyödykkeet yht.	609 705,14	766 066,19
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 694 535,62	1 680 622,36
Rakennukset	8 976 903,53	9 254 608,37
Kiinteät rakenteet ja laitteet	825 837,31	825 488,24
Koneet ja kalusto	15 287,10	40 050,83
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	110 732,88	13 758,29
Aineelliset hyödykkeet yht.	11 623 296,44	11 814 528,09
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 621 011,83	3 621 008,83
Muut lainasaamiset	540 000,00	540 000,00
Muut saamiset	130 155,06	130 155,06
Sijoitukset yht.	4 291 166,89	4 291 163,89
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	25 151,22	25 651,70
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	928,70	927,75
Toimeksiantojen varat yht.	26 079,92	26 579,45
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	122 249,36	21 082,84
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00
Pitkäaikaiset saamiset yht.	122 249,36	21 082,84
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	389 937,90	820 044,71
Lainasaamiset	0,00	0,00
Muut saamiset	1 439 431,41	127 284,21
Siirtosaamiset	115 949,06	271 001,36
Lyhytaikaiset saamiset yht.	1 945 318,37	1 218 330,28
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	8 816 657,83	8 607 155,45
Rahoitusarvopaperit yht.	8 816 657,83	8 607 155,45
Rahat ja pankkisaamiset	44 049,68	138 927,52
VASTAAVAA YHT.	27 478 523,63	26 883 833,71

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 734 018,03	5 734 018,03
Arvonkorotusrahasto	278 184,45	312 705,65
Muut omat rahastot	0,00	0,00
Edellisten tilikausien alijäämä	3 219 120,39	2 635 841,12
Tilikauden yli/alijäämä	947 595,54	583 279,27
Oma pääoma yht.	10 178 918,41	9 265 844,07
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 628 960,20	1 683 845,37
Varaukset yht.	1 628 960,20	1 683 845,37
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	95 772,02	95 771,07
Toimeksiantojen pääomat yht.	95 772,02	95 771,07
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 152 216,00	10 165 792,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	50 000,00
Muut velat	400 000,00	400 000,00
Pitkäaikainen yht.	9 552 216,00	10 615 792,00
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 225 956,55	2 113 576,00
Lainat julkisyhteisöiltä	50 000,00	180 000,00
Saadut ennakot	2 523,02	477,26
Ostovelat	2 627 312,83	1 799 782,47
Muut velat	115 211,14	196 499,08
Siirtovelat	1 001 653,46	932 246,39
Lyhytaikainen yht.	6 022 657,00	5 222 581,20
VASTATTAVAA YHT.	27 478 523,63	26 883 833,71

8.5 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA

	2016	2015
Toimintatuotot	23 364 159	21 614 007
Toimintakulut	-40 198 984	-39 029 196
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	477	7 374
Toimintakate	-16 834 347	-17 407 815
Verotulot	7 026 883	7 178 604
Valtionosuudet	12 081 599	11 731 369
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8 112	31 628
Muut rahoitustuotot	451 289	542 834
Korkokulut	-179 237	-190 488
Muut rahoituskulut	-225 231	-81 465
Vuosikate	2 329 067	1 804 667
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 441 894	-1 406 184
Tilikauden yli- ja alipariarvot		5 625
Omistuksen eliminointi	113 946	
Satunnaiset erät		
Tilikauden tulos	1 001 120	404 108
Tilinpäätössiirrot	40 156	-1 414
Tilikauden verot	-1 984	-587
Laskennalliset verot	-9 002	-60
Vähemmistöosuudet	1 908	74 242
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 032 197	476 289

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 329 067	1 804 680
Satunnaiset erät	0	
Tiilikauden verot	-1 984	-587
Tulorahoituksen korjaukset	-64 077	-33 365
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 013 652	-1 576 893
Rahoitusosuudet investointimenoihin	6 828	358 036
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	152 568	18 207
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 408 750	570 078
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 568	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 685 127	1 613 247
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 733 916	-1 697 177
Lyhytaikaisten lainojen muutos	658 208	-1 190 794
Oman pääoman muutokset	0	68
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-1 454	-458
Vaihto-omaisuuden muutos	-2 270	7 449
Saamisten muutokset	-845 818	449 274
Korottomien velkojen muutokset	703 772	1 408 615
Rahoituksen rahavirta	-538 918	590 157
Rahavarojen muutos	869 832	1 160 303
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	11 370 908	10 506 877
Rahavarat 1.1.	10 501 076	9 346 574
	869 831	1 160 303

VASTATTAVAA

2016

2015

OMA PÄÄOMA	11 646 572	10 907 466
Peruspääoma	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	1 691	
Arvonkorotusrahasto	377 260	421 922
Muut omat rahastot	447 372	593 401
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 054 034	3 681 833
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 032 197	476 292
VÄHEMMISTÖOSUUDET	24 302	13 993
PAKOLLISET VARAUKSET	338 110	252 611
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	338 110	252 611
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	157 646	157 608
VIERAS PÄÄOMA	25 507 328	25 109 027
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 498 047	16 366 782
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	303 251	295 851
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 030 526	2 552 375
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	6 675 504	5 894 020
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 673 959	36 440 703

VASTATTAVAA**2016****2015**

OMA PÄÄOMA	11 646 572	10 907 466
Peruspääoma	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat	1 691	
Arvonkorotusrahasto	377 260	421 922
Muut omat rahastot	447 372	593 401
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 054 034	3 681 833
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 032 197	476 292
VÄHEMMISTÖOSUUDET	24 302	13 993
PAKOLLISET VARAUKSET	338 110	252 611
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	338 110	252 611
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	157 646	157 608
VIERAS PÄÄOMA	25 507 328	25 109 027
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 498 047	16 366 782
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	303 251	295 851
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 030 526	2 552 375
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	6 675 504	5 894 020
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 673 959	36 440 703

9. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

9.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperiaatteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset ja sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

9.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja veroperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on huomioitu omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuus on erotettu konsernin ylijäämästä konsernitulolaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kärsämäen Asunnot Oy:n rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernitulolaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi. Samoin on oikaistu Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen poistot.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kunta on lunastanut vuoden 2016 aikana Kiinteistö Oy Kärsämäen Liikekeskuksen osakkeita yht. 3,00 eurolla. Omistusosuusprosentti on 90,29 %, tilinpäätöksessä 2015 omistusosuusprosentti oli 50,75 %. Omistusosuuden muutoksen osuus on kirjattu hankintatilikauden tulolaskelmaan omistuksen eliminointieroihin, omistuksen eliminointieroa yhteensä 113 946,21 euroa.

9.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Kunnanhallitus	423 097	112 486	54 832	67 444
Sos- ja terveystoimen palvelut	19 649 923	18 487 719	2 058 808	1 713 404
Opetustoimen lautakunta	1 427 452	1 478 660	322 538	364 785
Vapaa-ajan lautakunta	8 377	8 800	8 377	8 800
Tekninen lautakunta	1 855 310	1 526 342	623 701	416 294
Toimintatuotot yhteensä	23 364 159	21 614 007	3 068 255	2 570 727

Verotulojen erittely

	2016	2015
Kunnan tulovero	6 064 906	6 235 136
Osuus yhtiöveron tuotosta	499 956	476 358
Kiinteistövero	498 120	504 222
Verotulot yhteensä	7 062 983	7 215 716

Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2016	2015
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	11 368 265	10 969 842
<i>Siitä: Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaus</i>	3 060 444	3 055 584
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-145 059	-176 311
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0,00	0,00
Valtionosuudet yhteensä	11 223 206	10 793 531

Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2016	2015
Asiakaspalvelujen ostot	9 397 349	8 980 022
Muiden palvelujen ostot	2 702 292	2 589 410
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	12 099 641	11 569 432

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Aineettomat hyödykkeet	<u>Poistomenetelmä</u>	
Kehittämismenot	Tasapoisto	2 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	2 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2 vuotta
Muut	Tasapoisto	2 vuotta
poikkeukset:		
Nurmesjärven kunnostus	Tasapoisto	5 vuotta
Jätevedenpuhdistamo	Tasapoisto	20 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
poikkeukset:		
Frosteruksen koulu	Tasapoisto	50 vuotta
Venetpalon koulu	Tasapoisto	30 vuotta
Toimintakeskus	Tasapoisto	30 vuotta
Terveyskeskus	Tasapoisto	50 vuotta
Lastentalo Kuusipiha	Tasapoisto	50 vuotta
Akuuttivuodeosasto	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	10 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäämäpoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäämäpoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäämäpoisto	20 %
poikkeus:		
Urheilukenttä	Tasapoisto	20 vuotta
Vedenjakeluverkosto	Menojäämäpoisto	10 %
Viemäriverkko	Menojäämäpoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovaistut.	Menojäämäpoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäämäpoisto	22 %
Maakaasuverkko	Menojäämäpoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäämäpoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms. laitojen laitoskoneet ja laitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäämäpoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäämäpoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäämäpoisto	25 %
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Tasapoisto	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	

Investointien aktivointirajamuutos 10 000 euroa, kh 18.3.2002 63§.

Poistosuunnitelman muutos 26.5.2008 § 143:Kertapoisto, kun menojäämäpoistoa jäljellä alle 500 euroa.

Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Potilasvak. maksuvastuu 1.1.	252 610	270 250		
Lisäys tilikaudella	85 500			
Vähennys tilikaudella			-17 640	
Potilasvak. Maksuvastuu 31.12.	338 111	252 610		

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut toimintatuotot				
Maa-alueiden myyntivoitto	11 048		11 048	
Rakennusten myyntivoitto	138 115		138 115	
Osakkeiden myyntivoitto				
Myyntivoitot yhteensä	149 163		149 163	
Muut toimintakulut				
Maa-alueiden myyntitappio				
Rakennusten myyntitappio				
Myyntitappiot yhteensä				

9.3 Tasetta koskevat liitetiedot**9.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****Arvonkorotukset**

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	320 317	320 317	312 706	312 706
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	-34 521		-34 521	
Arvo 31.12.	285 796	320 317	278 184	312 706
Rakennukset				
Arvo 1.1.	91 464	91 464		
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku				
Arvo 31.12.	91 464	91 464		
Arvonkorotukset yhteensä	377 260	411 781	278 184	312 706

Arvonkorotuksen kohteena olevien maa-alueiden ja rakennusten arvo on määritelty varovaisuuden periaatetta noudattaen. Kunnan vuoden 2016 tilinpäätöksessä on purettu vuonna 1997 tehtyä arvonkorotusta vuosien 1998 -2016 aikana myytyjen maa-alueiden osalta.

PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUTOKSET 2016

Aineettomat hyödykkeet

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	22 182,00	658 884,19	681 066,19
Lisäykset tilikauden aikana		16 486,05	16 486,05
Rahoitusosuudet tilikaudella			
Vähennykset tilikauden aikana			
Siirrot erien välillä			
Tilikauden poisto	-22 182,00	-65 665,10	-87 847,10
Arvonlennukset ja niiden palaut.			
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	609 705,14	609 705,14
Arvon korotukset			
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	609 705,14	609 705,14

Olellaiset lisäpoistot

Erittely olellaisista lisäpoistoista

Aineelliset hyödykkeet

	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 680 622,36	9 254 608,37	910 488,24	40 050,83	13 758,29	11 899 528,09
Lisäykset tilikauden aikana	16 750,00	54 500,00	53 039,12		209 783,46	334 072,58
Rahoitusosuudet tilikauden aikana						-00
Vähennykset tilikauden aikana	-2836,74					
Siirrot erien välillä					-112 808,87	-112 808,87
Tilikauden poisto		-332 204,84	-137 690,05	-24 763,73		-494 658,62
Arvonlennukset ja niiden palaut.						
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 694 535,62	8 976 903,53	825 837,31	15 287,10	110 732,88	11 623 296,44
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 694 535,62	8 976 903,53	825 837,31	15 287,10	110 732,88	11 623 296,44
Sisältää arvonkorotuksia						

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet tytäryhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Osakkeet osakkuus- ja muut omist.yht.	Muut osakk. ja osuudet	Saamiset tytäryhteisöt	Saamiset kuntayhtym.	Saamiset osakkuus- ja muut omist.yht.	Saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno 1.1.	1 764 838,81	1 722 375,39	1 100,00	132 694,63	580 443,06	0,00	0,00	89 712,00	4 291 163,89
Lisäykset	3,00								3,00
Vähennykset									
Siirrot erien välillä									
Hankintameno 31.12.	1 764 841,81	1 722 375,39	1 100,00	132 694,63	580 443,06	0,00	0,00	89 712,00	4 291 166,89
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 764 841,81	1 722 375,39	1 100,00	132 694,63	580 443,06	0,00	0,00	89 712,00	4 291 166,89
Sisältää arvonkorotuksia		56,35							

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Kunnan omistus- osuus 1000 €	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus 1000 €		
					omasta pääomast.	vieraasta pääomast.	tilikauden voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt							
Kärsämäen Asunnot Oy	Kärsämäki	100,00	1 227	100,00	1 337	2 328	0
Kärsämäen Kehityskeskus Oy	Kärsämäki	100,00	101	100,00	17	0	-1
Kärsämäen Teollisuuskiint. Oy	Kärsämäki	100,00	232	100,00	-562	2 657	-78
Kärsämäen Vesihuolto Oy	Kärsämäki	100,00	98	100,00	1 396	433	2
Kiint. Oy Kärsämäen Liikekeskus	Kärsämäki	90,29	108	90,29	636	1 843	48
	Yhteensä		1 766		2 852	7 261	-29
Kuntayhtymät							
Jokilaaksojen Musiikkiopisto ky	Nivala	7,25	2	7,25	2	12	0
P-Pohjanmaan liitto ky	Oulu	0,79	3	0,79	9	9	1
P-Pohj. Sairaanhoidopiirin ky	Oulu	1,01	1 489	1,01	1 300	2 210	53
Jokilaaksojen koulutusky	Nivala	2,54	225	2,54	766	170	10
Peruspalvelu ky Selänne	Haapajärvi	14,33	3	14,33	3	1 384	0
	yhteensä		1 722		2 080	3 785	64
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt							
Osakkuusyhteisöt							
Pyhänet Oy	Pyhäjärvi	18,03	1	18,03			

Saamisten erittely

	2016		2015	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		2 792		2 786
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				842
<i>Yhteensä</i>	0,00	2 792	0,00	3 628
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				78 064
Siirtosaamiset		22 059		57 172
<i>Yhteensä</i>	0,00	22 059	0,00	135 236
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	0,00		0,00	
<i>Saamiset yhteensä</i>	0,00	24 851	0,00	138 864

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	374	55	0	55
Kelan korvaus työterveyshuollosta	41 548	61 372	4 314	8 265
EU-tuet ja avustukset	9 534	98 379	0	85 000
Muut tulojäämät	302 764	450 900	111 635	143 410
<i>Tulojäämät yhteensä</i>	354 220	610 706	115 949	236 730
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	354 220	610 706	115 949	236 730

9.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Peruspääoma 1.1.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Peruspääoma 31.12.	5 734 018	5 734 018	5 734 018	5 734 018
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 1.1.	1 691	1 691		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat 31.1.12	1 691	1 691		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	421 922	411 781	312 706	312 706
Arvonkorotusten lisäykset tilikaudella				
Arvonkorotusten vähennykset tilikaud.	-34 521		-34 521	
Arvonkorotusrahasto 31.12.	377 260	421 922	278 184	312 706
Muiden rahastojen pääoma 1.1.	593 401	505 299		
Siirrot rahastoon tilikaudella				
Siirrot rahastosta tilikaudella	-146 029			
Muiden rahastojen pääoma 31.12.	447 372	593 401		
Muut omat rahastot yhteensä	447 372	593 401		
Edellisten tilikausien alijäämä 1.1.	4 054 034	1 381 033	3 219 120	2 635 841
Edellisten tilikausien alijäämä 31.12.	4 054 034	3 681 833	3 219 120	2 635 841
Tilikauden ylijäämä	1 032 197	476 292	947 596	583 279
Oma pääoma yhteensä	11 646 572	10 907 466	10 178 918	9 265 844

Pitkäaikaiset velat

	2016	2015
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 785 412	6 423 988
Lainat julkisyhteisöiltä siitä eläkelainat		
Lainat muilta luotonantajilta		
Muut pitkäaikaiset velat	400 000	400 000
Pitkäaikaiset velat yhteensä	6 185 412	6 823 988

Velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua.

Joukkovelkakirjalainat

	2016	2015
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	1 200 000	1 100 000

Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	338 110	252 611		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	338 110	252 611		

Vieras pääoma

	2016		2015	
	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen	Pitkä- aikainen	Lyhyt- aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		130 716		
Muut velat	400 000		400 000	
Siirtovelat				
Yhteensä	400 000	130 716	400 000	
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat		1 319		14 033
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä		1 319		14 033
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteis- yhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä		0,00		0,00
Vieras pääoma yhteensä	400 000	132 035	400 000	14 033

Sekkitililimiitti

	2016	2015
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.		
Pyhålaakson Osuuspankki	600 000	600 000
siitå käyttämättä oleva määrä	587 788	600 000
Danske Bank	462 517	462 517
siitå käyttämättä oleva määrä	462 517	462 517
Käyttämättä yhteensä	1 050 305	1 062 517

Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Muut velat				
Liittymismaksut	303 251	295 851		
Muut velat			400 000	400 000
<i>Muut velat yhteensä</i>	303 251	295 851	400 000	400 000

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	76 777	36 786	45 529	477
Menojäämät				
Lomapalkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	2 085 571	2 163 458	823 942	801 608
Muut palkkojen- ja henkilösivukulujen jaksotukset				96 867
Korkojaksotukset	58 003	85 298	6 779	7 795
Muut menojäämät	319 724	335 039	125 403	122 844
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä</i>	2 540 075	2 620 581	1 001 653	1 029 114
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	2 540 075	2 620 581	1 001 653	1 029 114

9.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 687 029	2 784 213		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	6 617 633	6 635 727		
Lainat julkisyhteisöiltä				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
Lainat muilta luotonantajilta				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset				
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	6 617 633	6 635 727		
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			3 318	
Vakuudeksi annetut pantit			54 635	
<i>Vakuudeksi annetut pantit yhteensä</i>			54 635	

Leasingvastuiden yhteismäärä

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	26 054	24 016	12 930	13 758
Myöhemmin maksettavat	48 914	39 149	15 553	24 819
<i>Yhteensä</i>	74 967	63 165	28 483	38 577

Vastuusitoumukset

	Kunta	
	2016	2015
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	7 008 888	6 417 380
Jäljellä oleva pääoma	4 688 984	4 085 088
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	3 228 525	3 594 937
Jäljellä oleva pääoma	2 892 964	3 354 120

Lisäksi kunta on myöntänyt Kärsämäen Asunnot Oy:lle 980 000 euron suuruisen omavelkaisen takauksen rivitalohankkeen toteuttamiseen, em. määrästä lainaa nostamatta 31.12.2016: 829 000 euroa.

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	2016	2015
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	12 816 816	12 856 952
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	0,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	9 567	9 162

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konserni		Kunta	
	2016	2015	2016	2015
Sopimusvastuut				
Vuokravastuut	22 594	37 549		
EU-hankkeiden omavastuut	18 276	17 598		
Vammaispalvelulain mukaisen tuleva tuetun asumisen vastuu	117 196	117 099		
Arvonlisäveron palautusvastuu	133 397	145 472		
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	3 688 050	3 688 050	3 688 050	3 688 050
Osuus kuntayhtymän alijäämästä (PPSHP) vähennettynä poistoerolla- ja vapaaeht varauksilla*	8 645	68 279		

* Ppshp:n alijäämästä ei ole tehty pakollista varausta, sairaanhoitopiirin tavoitteena on kattaa alijäämät vuosien 2017 ja 2018 aikana.

Johdannaisopimukset

Konserni		Kunta	
2016	2015	2016	2015

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj

Koronvaihtosopimus Kuntarahoitus Oyj:n kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu osa vaihtuvista koroista kiinteiksi. Koronvaihtosopimuksen pääoma suojaa osittain lainaa. Koronvaihtosopimus on kertalyhenteinen. Sopimus erääntyy 10.10.2021

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	100 523	100 523
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-4 743	-4 761

Koronvaihtosopimus Handelsbanken

Koronvaihtosopimus Handelsbankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Koronvaihtosopimukseen sisältyy myös korkokatto. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	47 120	62 827
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	553	372

Korkokattosopimus SEB

Korkokattosopimus Skandinaviska Enskilda Bankenin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Korkokattosopimuksella rajoitetaan lainasta maksettavaa korkoa. Sopimus erääntyy 15.7.2019.

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	47 120	62 827
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	819	372

Koronvaihtosopimus Danske Bank

Koronvaihtosopimus Danske Bankin kanssa on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 31.12.2019

Laina ja koronvaihtosopimus ovat kertalyhenteisiä.		
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	160 837	160 837
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-2 629	-1 658

Koron- ja valuutanvaihtosopimus Nordea

Koron- ja valuutanvaihtosopimus Nordean kanssa on tehty yksittäisen SEK-määräisen lainan korko- ja valuuttariskin suojaamiseksi. Koron- ja valuutanvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot ja valuutan muuntokurssi kiinteiksi. Lainan sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus päättyy 16.10.2020

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	27 016	32 167
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan).	-2 463	-1 549

9.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkioita koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2016	2015
Yleishallinto	37	30
Opetus- ja kulttuuritoimi	84	92
Tekninen toimi	6	7
<i>Yhteensä</i>	127	129

Henkilöstökulut

	2016	2015
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	5 993 938	6 282 000
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	291	1 143
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	5 994 229	6 283 143

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut (kuntalaki 82.3 §)

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2016	2015
Suomen Keskusta r.p. (KESKUSTA) / €	2 271	2 515
Perussuomalaiset (PS) / €	162	292
Kristillisdemokraattinen puolue (KD) / €	74	123
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä / €:	2 507	2 929

Tilintarkastajan palkkiot

	2016	2015
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 769	6 444
Tilintarkastuslautakunnan avustaminen	0	0
Muut palkkiot (ALV-kartoitus)	3 354	0
Tilintarkastajan lausunnot	722	0
Palkkiot yhteensä	11 845	6 444

9.6 Luettelo kirjanpito- ja tosittelajista, tosittelajista sekä säilytysajista

KÄRSÄMÄEN KUNTA

Käytetyt kirjanpito- ja tosittelajit v. 2016

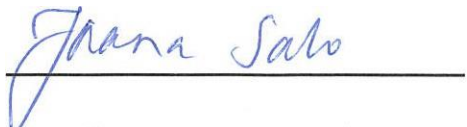
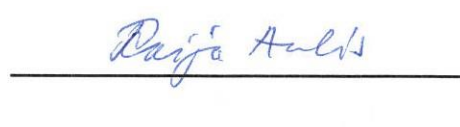

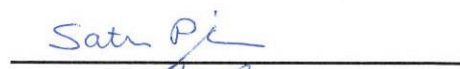
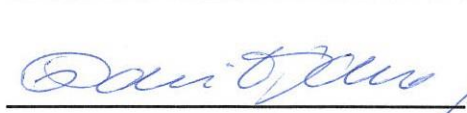

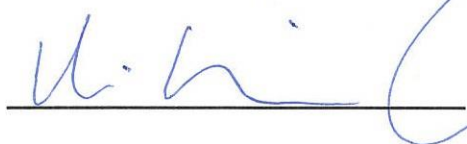
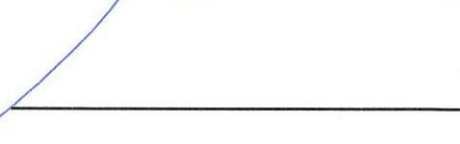
Päiväkirja	Atk-tulosteena
Pääkirja	Atk-tulosteena
Tasekirja	Erikseen sidottuna
Tase-erittely	Atk-tulosteena + paperisena
Myyntirekontra	Atk-tulosteena
Ostoreskontra	Atk-tulosteena
Atk-palkkakirjanpito	Atk-tulosteena
Kirjanpito-yhdistelmä tilierittelyin	Atk-tulosteena
Palkkaluettelo	Atk-tulosteena
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-tulosteena + paperisena

Luettelo käytetyistä tosittelajista vuonna 2016

Tositelaji	ID
1	Tiliotteet Basware
5	Effica-Sos tositteet
9	Palkkatositteet
10	KP Laskennalliset
12	SL Laskennalliset
20	Ostolaskujen maksut
21	Ostolaskut WF
22	Ostolaskut ostoreskontra
30	Myyntireskontran suoritukset
31	Yleislaskut
32	Tekninen yleislaskutus
36	Web-hetilaskut
40	Päivähoitolaskutus
50	Avosh maksut
51	Vuodeosastomaksut
52	Hammashuolto
54	Erikoislääkärimaksut
55	Työterveyshuolto
56	Kotihoito
57	Kuntamaksut
58	Muu palveluasuminen
86	Hyvitysten kohdistus MYRE
90	Sisäiset / muistiotositteet
96	Kirjanpidon tulos
97	Kirjanpidon tulos laskennall.
98	Sisäisen laskennan tulos
99	Sisäisen laskennan tulos lask.
LT	Liitetietositteet

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Kärsämäellä huhtikuun 10. päivänä vuonna 2017

 _____	 _____
 _____	 _____
 _____	 _____
 _____	 _____

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Tilintarkastuksesta on annettu kertomus.

Kärsämäellä 23.5.2017

Mirja Klasila, JHTT
BDO AUDIATOR oy, JHTT-yhteisö